

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Institut mezioborových studií Brno

Otázky současné sexuální výchovy dětí a mládeže

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce:
doc.PhDr. Miloslav Jůzl, PhD.

Vypracovala:
Bc. Soňa Trhalová

Brno 2013

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Institut mezioborových studií Brno
akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Soňa TRHALOVÁ
Osobní číslo: C11101
Studijní program: N 7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor:

Téma práce: Otázky současné sexuální výchovy dětí a mládeže

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v materiálu IMS. Metodika psaní odborného textu a výzkum v sociálních vědách (IMS 2009). Případně podle dalších materiálů, z nichž některé jsou obsaženy v literatuře připojené k tomuto studijnímu textu. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovedního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím diplomové práce.

Diplomová práce bude zaměřena na důležitost sexuální výchovy ve školách i v rodinách. V práci budou zmapovány postoje pedagoga k sexuální výchově a budou zároveň posouzeny poskytnuté učební materiály. Práce bude rozdělena na část teoretickou a empirickou. Údaje získané v průzkumu budou vyhodnoceny a zpracovány do grafu.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

JANOŠOVÁ, P. Dívčí a chlapecká identita. Praha: Grada Publishing, 2008. 285 s. ISBN 978824722849.

JEŘÁBEK, J., a kol. Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, Praha, 2004. 113 s.

ŠILEROVÁ, L. Sexuální výchova: jak a proč mluvit s dětmi o sexualitě. Praha: Grada Publishing, 2003. 103 s. ISBN 8024702916.

UZEL, R. Sexuální výchova. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí o. p. s., 2006. 28 s. ISBN 808699695.

Vedoucí diplomové práce:

PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.

Katedra sociální pedagogiky

Datum zadání diplomové práce:

30. listopadu 2011

Termín odevzdání diplomové práce:

31. března 2013

V Brně dne 30. listopadu 2011

prof. PhDr. Pavel Mühlpachr, Ph.D.
vedoucí ústavu

PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci – nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Bc. Štěpán Tuháček

Jméno, příjmení studenta

V Brně 29. 3. 2013

Tuháček

Podpis

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídí k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tato teoreticko-praktická práce s názvem „*Otázky současné sexuální výchovy dětí a mládeže*“ se zabývá posouzením informovanosti žáků sedmých a devátých tříd základní školy v oblasti sexuální výchovy. Obecná část je především zaměřena na vysvětlení základních pojmů související se sexuální výchovou a s ní spojenou legislativou. V praktické části jsou analyzovány výsledky kvantitativního výzkumného šetření, které zjišťují míru informovanosti žáků 7. a 9. třídy základní školy o výše uvedené problematice.

Klíčová slova: sexuální výchova, lidská sexualita, reprodukční a sexuální zdraví, sexuální orientace, etika, informovanost, nechráněný sex, pohlaví.

ABSTRACT

This theoretical and practical work titled "*Questions of current sex education of children and youth*" deals with the assessment of pupils' awareness seventh and ninth classes elementary school in the area of sex education. The general part is mainly focused on the explanation of basic concepts related to sex education and the related legislation. In the practical part are analyzed the results of quantitative research to detect the degree of awareness of pupils seventh and ninth classes of elementary school on the above subject.

Keywords: sex education, human sexuality, reproductive and sexual health, sexual orientation, ethics, awareness, unprotected sex, sex.

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická, nahraná do IS/STAG, jsou totožné.

Motto:

„Hlavním cílem školní výchovy je připravit mladé lidi na život v dospělosti a pro jejich role ve společnosti. Jestliže sexualita, manželství a rodinný život jsou důležitým prvkem v životě většiny obyvatelstva, potom zcela jistě je logickou a nutnou povinností školy připravit mladé lidi i pro tuto oblast. Sexuální výchova musí být pokládána za jednu část celkové školní výchovy, která zprostředkovává dětem a mladým lidem informace nutné, aby byli schopni vytvořit si správný názor, úsudek i postoje.“¹

(Podle Mezinárodní federace plánovaného rodičovství)

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych chtěla poděkovat panu doc.PhDr. Miloslavu Jůzovi, PhD. za velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytl při zpracování mé diplomové práce. Dále bych chtěla poděkovat své rodině a přátelům za morální podporu, trpělivost a pomoc, kterou mi poskytli při zpracování této práce.

---

¹ JANIŠ, Kamil. Učební text k problematice rodinné a sexuální výchovy. Hradec Králové: GAUDEAMUS, 2008. ISBN 978-80-7041-898-7 str. 41

OBSAH

ÚVOD	8
I. TEORETICKÁ ČÁST	10
1 VYSVĚTLENÍ POJMŮ	11
1.1 SEXUÁLNÍ VÝCHOVA	11
1.2 LIDSKÁ SEXUALITA	12
1.3 REPRODUKČNÍ A SEXUÁLNÍ ZDRAVÍ.....	18
2 SEXUÁLNÍ VÝCHOVA A JEJÍ VÝUKA	20
2.1 SEXUÁLNÍ VÝCHOVA Z POHLEDU ETIKY	20
2.2 ROLE RODINY V OBLASTI SEXUÁLNÍ VÝCHOVY	22
2.3 ROLE ŠKOLY V OBLASTI SEXUÁLNÍ VÝCHOVY	24
2.4 ROLE INTERNETU A MÉDIÍ V OBLASTI SEXUÁLNÍ VÝCHOVY	25
2.5 RVP PRO ZŠ V OBLASTI SEXUÁLNÍ VÝCHOVY	26
3 NEGATIVNÍ JEVY SEXUÁLNÍHO ŽIVOTA JAKO MOŽNÉ NÁSLEDKY NEDOSTATEČNÉ INFORMOVANOSTI	30
3.1 NECHRÁNĚNÝ SEX	30
3.2 SEXUÁLNĚ TRESTNÉ ČINY.....	32
3.3 RIZIKOVÉ CHOVÁNÍ DOSPÍVAJÍCÍCH	36
4 SEXUÁLNÍ VÝCHOVA A LEGISLATIVA	39
II. PRAKTICKÁ ČÁST	42
5 CÍL PRAKTICKÉ ČÁSTI	43
5.1 VYMEZENÍ CÍLŮ	43
5.2 STANOVENÍ HYPOTÉZ.....	43
5.3 VÝZKUMNÉ METODY	44
6 DOTAZNÍK	45
6.1 VYMEZENÍ SKUPINY RESPONDENTŮ	45
6.2 STRUKTURA DOTAZNÍKU	45
6.3 VYHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ DOTAZNÍKU	46
7 INTERPRETACE VÝSLEDKŮ DOTAZNÍKOVÉHO PRŮZKUMU	47
8 URČENÍ PLATNOSTI HYPOTÉZ	80
9 DISKUZE	88
ZÁVĚR	90
RESUMÉ	92
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	93
SEZNAM SYMBOLŮ A ZKRATEK	96
SEZNAM TABULEK	97
SEZNAM GRAFŮ	98
SEZNAM PŘÍLOH	100

ÚVOD

Pod pojmem „*Otázky současné sexuální výchovy dětí a mládeže*“ každého z nás napadají různé myšlenky. Někteří lidé si představí vyučování sexuálních poloh a praktik, jiní naopak velký nedostatek informací, které na toto téma získali na základní škole při výuce sexuální výchovy. Takové to pocity a zkušenosti popisuje velké množství naší populace. Je nezbytné si přiznat, že výuka sexuální výchovy na základních školách je jakýmsi tabu, a to i přesto, že sexualita má velmi důležitý vliv na utváření a obsah vlastní identity, sebehodnocení, na interpersonální vztahy i vztah k sobě samému. Už jen z tohoto výčtu je zřejmý význam sexuality pro rozvoj osobnosti člověka.

Nejčastěji rodiče přenechávají sexuální poučení svých dětí na škole. Pro mnoho rodičů je toto řešení přijatelné právě proto, že sexualita je velice intimní záležitostí a rodičům se o těchto otázkách velmi těžce hovoří.

Dítě by už od útlého věku mělo vědět o sexu a sexualitě alespoň základy. Co se dítě učí ve škole, může být odlišné od postojů jeho rodičů, může být dokonce v konfliktu s hodnotovou orientací, kterou se rodiče snaží dítěti vštípit. Rodiče mohou být přesvědčeni, že informace o sexuálních otázkách může být pro dítě škodlivá a v soukromí dítěte může být toto téma tabu. I to je jistým způsobem sexuální výchova, tedy výchovné působení rodiny na dítě ve vztahu k sexualitě. Přesto je nutné položit si otázku, do jaké míry mají rodiče právo ovlivňovat své dítě tak, jak to považují pro něj za nejlepší.

Cílem mé diplomové práce je shrnout teoretické poznatky o sexuální výchově, vymezit základní pojmy sexuální výchova, sexualita, reprodukční zdraví. Práce je členěna do několika oblastí. Osou teoretické oblasti bude sexuální výchova a její výuka a její negativní dopady na děti a mládež. V závěru teoretické práce rozeberu i legislativní stránku sexuální výchovy.

Cílem empirické části diplomové práce bude zjistit, jaká je informovanost dětí a mládeže v oblasti sexuality, kdo nejvíce ovlivňuje postoje a myšlení dospívajících. Dále bych chtěla výzkumem zjistit, jakým způsobem žáci na sexuální výchovu reagují a jak působí sexuální výchova na žáky.

Sexuální výchova je v současné době zařazena do školního vzdělávacího programu, ale většinou bývá nedostatečná, žáci jsou nuceni si informace zjišťovat sami z jiných zdrojů. V dnešní internetové době však bohužel ne vždy z objektivních a pravdivých zdrojů, a to je také jeden z podnětů, proč jsem si psaní závěrečné práce na toto téma vybrala.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VYSVĚTLENÍ POJMŮ

Kapitola je zaměřena na vysvětlení základních pojmů problematiky sexuální výchovy, jako jsou sexuální výchova obecně, lidská sexualita, sexuální orientace, reprodukční a sexuální zdraví.

1.1 SEXUÁLNÍ VÝCHOVA

V období dospívání se objevují i první sexuální pocity náklonnosti k druhému pohlaví. Zvládnutí těchto životních situací, vyžaduje, aby děvčata a chlapci získali základní orientaci a znalosti v problémech sexuálního života.²

V dnešních společenských podmínkách potřebují získat mladí lidé pro život takové informace a dovednosti, které jim budou pomáhat chránit své reprodukční zdraví a bezpečí. Získání správných postojů k sexualitě je nezbytné pro odpovědné rozhodování, ochranu před sexuálním zneužíváním, šířením pohlavně přenosných onemocnění a dalšími negativními jevy.³

Těmito problémy se zabývá „Sexuální výchova“, u tohoto tématu se můžeme setkat s různými reakcemi. Jedni se červenají, jiní se tváří lhostejně, někdo může být pohoršen nebo o tématu dokáže bez zábran diskutovat. Vymezení předmětu sexuální výchovy je velmi obtížné, jelikož se dotýká hned několika oblastí, a to lékařství, sexuologie, pedagogiky a psychologie. Jednotlivé definice se liší také vzhledem k vývoji a pokroku doby.

Sexuální výchova je systematické, záměrné, cílevědomé a dlouhodobé působení na dítě, které musí splňovat etické zásady. Výchova musí mít na dítě pozitivní vliv, a to především z hlediska získávání potřebných informací, poznávání, formování názorů a postojů k nejširší oblasti lidské sexuality, utváření návyků, dovedností a chování v rámci mezilidských vztahů.⁴

Sexuální výchova – též pohlavní výchova. *„Výchova směřující k získání návyků, dovedností, znalostí, hodnot, norem a postojů v oblasti fyzických vztahů mezi mužem a ženou.“*⁵

² FENWICKOVÁ, Elizabeth a Richard WALKER. *Sexuální výchova*. 1996. ISBN 80-7181-022-3, str. 4.

³ UZEL, Radim. *Sexuální zvěřinec*. Praha: Ikar, 2000. ISBN 807202-672-0, str. 85.

⁴ RAŠKOVÁ, M. *5 otázek k sexuální výchově dětí předškolního a mladšího školního věku*. Univerzita Palackého v Olomouci, 2007. ISBN 978-80-244-1737-0, str. 11.

⁵ PRUCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál. 1998. ISBN 80-7178-252-1 str. 221

Definice sexuální výchovy Chlupa z roku 1938 zní: „*Pohlavní výchova znamená záměrný vliv na mládež i dospělé, aby svoje cítění i jednání v pohlavní oblasti udrželi v souladu, jak s obecnou hygienou těla i ducha, tak i s řádkem eticko-sociálním. Nemá tedy pohlavní výchova za účel vypěstovati individuum bez pohlaví, nýbrž člověka, jehož pohlavnost by jako součást ostatních vznětů a cítění harmonicky zapadala do disciplinovaného celku.*“⁶

Mezi základní cíle sexuální výchovy patří předávání přiměřených znalostí o anatomii, fyziologii, psychologii a etice sexuality, poskytování předpokladů pro tvorbu vlastního hodnotového systému i zodpovědného usměrňování vlastního života. Dalším nezbytným cílem je naučit děti pojímat sexualitu jako nedílnou součást lidského života a respektovat složitost a pestrost různých stanovisek.⁷

Jedním z rozhodujících faktorů určujících sexuální chování jedince v dospělosti, je adekvátní sexuální výchova ve škole i v rodině, ta by se neměla zaměřit pouze na prostý popis reprodukčních orgánů a fyziologických dějů spojených s rozmnožováním na hodinách biologie. Měla by obsahovat i téma týkající se adekvátní antikoncepce, ochrany před sexuálním zneužitím či znásilněním, ochrany před pohlavně přenosnými chorobami, informace o odlišných sexuálních orientacích a o sexuálních deviacích.⁸

Významnou a častou součástí sexuální výchovy jsou varování před různými druhy rizik, spojenými se sexuálním životem. Mladé lidi je tedy nutno varovat před nepromyšleným rozhodnutím, které je může poznamenat na celý život. Skrze tyto pojmy jsou dětem a mladým lidem předávány zprávy, které oznamují, co je normální, žádoucí, přijatelné, správné a co ne. Sexuální výchova se zabývá nejen ryze biologickými a sexuologickými informacemi, ale především klade důraz na utváření hodnotového partnerského vztahu na hlubokou citovou vazbu a upřímnou lásku.⁹

1.2 LIDSKÁ SEXUALITA

Psychosexuální vývoj začíná u dětí v prenatálním věku, tedy už před narozením. Tehdy se vytvářejí biologické základy dimorfismu (pohlavní dvojtvárnost), tělesných a později i psychických a sociálních odlišností určující sexuální chování mužů a žen. Těmi

⁶WEISS, P. a kol. *Výchova k sexuálně reprodukčnímu zdraví*. Praha: MAXDORF, 2011. ISBN 978-80-7345-238-4., str. 384

⁷RAŠKOVÁ, M. *5 otázek k sexuální výchově dětí předškolního a mladšího školního věku*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007. ISBN 978-80-244-1737-0, str. 11

⁸WEISS, P. *Sloupky o sexu, 40 úvah o sexu a vztazích*. Praha: Europrint, 2010. ISBN 978-80-204-2188-3, str. 32-33

⁹SEIFERT, Uwe, a spol. *Sexuální výchova*. Praha: Trizonia, 1994. ISBN:80-85573-36-9, str. 12.

určujícími jsou biologické dispozice, se kterými se člověk rodí. Později je určující vliv prostředí a výchovy. Pohlaví je určeno kombinací chromozomů XX v případě žen, nebo XY v případě mužů. Anatomické rozdíly při narození jsou pak základem pro další mužské a ženské chování, cítění v průběhu individuálního vývoje.

V celé historii lidstva se nejvíce tabu objevovalo kolem základních lidských potřeb, zvláště kolem jídla, spánku a sexu. Lišily se však napříč kulturami. To, co je normální u jednoho kmene, se u vedlejšího kmene trestalo smrtí. Přesto všechno největší tabu se vytvořilo kolem lidského reprodukčního chování. To bylo obestřeno největším tajemstvím a bylo nejvíce nevysvětlitelné, a to tedy do doby, než lidé zjistili souvislost mezi souloží a oplodněním ženy.

Při pohledu na dnešní svět vidíme, že původní sexuální tabu pomalu mizí, alespoň tedy v naší, euroatlantické kultuře.¹⁰

Sám termín sexualita se objevuje počátkem devatenáctého století, kdy v této oblasti začíná vědecké bádání. Ubíralo se dvěma směry. Jednak lékaři chtěli konkrétního průvodce pohlavních chorob, a jednak usilovali o pochopení a vysvětlení nemorálního sexuálního chování. Základní kámen této oblasti, položil neuropsychiatr Kraft-Ebing.¹¹

Pojem sexualita vyjadřuje všeobecnou životní energii, která ve všech fázích lidského života se uplatňuje tělesně, duchovně i duševně a sociálně. Její projevy mohou být rozmanité, ať už je to něžnost i vášeň, oddanost, touha, žádostivost, ale i agrese a mnohé další formy.¹²

Sexualita představuje jeden ze základních individuálních i interpersonálních motivů v životě každého jedince. Člověk se rodí jako tvor sexuální a pohlavnost ho provází v podstatě po celý život. Ovlivňuje jeho osobnost i mezilidské vztahy a zpětně je jimi ovlivňována. Je specifickou formou komunikace, zdrojem hlubokých emocí, faktorem organizujícím lidské chování a prožívání. Již celá desetiletí si různí vědci lámou hlavu nad tím, jak vůbec mohl sex vzniknout. Dodnes však nikdo z nich nedokázal na tuto otázku jednoznačně odpovědět. Většina lidí považuje existenci sexuality za něco docela samozřejmého, že si sotva někdo může život bez ní představit.¹³

¹⁰WEISS, P. *Sloupky o sexu*. Praha: Europrint, 2010. ISBN: 978-80-204-2188, str. 11-30.

¹¹ STIFUNG, Richard, Lewinsohn, Morus. *Světové dějiny sexuality*. Praha: Naše Vojsko, 1992. ISBN: 80-206-0071-X str. 282

¹²SEIFERT, Uwe a spol. *Sexuální výchova*. Praha: Trizonia, 1994. ISBN: 80-85573-36-9, str. 86 a násl.

¹³UZEL, R., HESS, L. *Člověk živočich sexuální*. Opava: VadeMecum, 1998. ISBN: 80-8641-18-2, str. 14.

Sexualita však představuje komplexní fenomén, zvláště pak u člověka a jeho nejbližších příbuzných – *nehumánních primátů*. Je to biosociální komplex, v němž se prvky biologické snoubí a prolínají s prvky sociálními, etologickými a kulturními. Mnohé z vlastností a projevů lidské sexuality jsou starobylé a můžeme je najít u primátů, zejména u lidoopů, tedy u primátů nám nejbližších.

V otázce lidské sexuality se často zdůrazňuje osobnostní stránka jedince, méně pozornosti se věnuje důležitým vlivům sociálním. U člověka mohou být sice překryty nánosem tradic, zvyklostí, rituálů i „obyčejných“ šminek a šatů, ale nakonec se vždy najde biosociální základ daného rysu sexuality, který má překvapivě shodnou podobu u našich nejbližších příbuzných – primátů.¹⁴

Homo sapiens není jako sexuální bytost jiným rodem. Budeme-li předpokládat, že se člověk na zemi objevil později než ostatní živé bytosti, neschovala si příroda pro něho víc, co by odřekla jiným. V tomto směru člověku lze přiznat jedinou přednost, spojuje v sobě mnohdy to, co v říši zvířat nacházíme u různých druhů. Sexuální pud je nejživočišnějším pudem člověka. V sexuální oblasti neexistuje zásadní rozdíl mezi zvířecím a lidským životem. Je v mnohém směru spořádanější než sexuální život lidí.¹⁵

Oblast lidské sexuality je souborem několika aspektů, které autoři různě popisují a definují. Například dle Diamonda a Sigmundsona je lidský sexuální profil členěn na pět složek, podle akronymu **PRIMO**:

- Genderový vzorec, který popisuje konkrétní podobu feminity a maskulinity jedince a jejich vnější projevy prostřednictvím příslušné genderové role.
- Reprodukce, tedy rozmnožovací schopnost.
- Pohlavní identita, která se týká základního prožitku příslušnosti jedince k mužům či ženám.
- Vzrušivost a fyziologické mechanismy, vztahující se k sexuální aktivitě a funkcím pohlavního ústrojí.
- Sexuální orientace, jejíž určení závisí na „objektu“, k němuž je jedinec sexuálně přitahován.¹⁶

¹⁴ MALINA, J. a kolektiv. *Světové dějiny sexuality, erotiky a lásky od počátků současnosti*. Brno: Nauma, 2007. ISBN 978-80-7204-494-8, str. 27.

¹⁵ STIFUNG, Richard, Lewinsohn, Morus. *Světové dějiny sexuality*. Praha: Naše Vojsko, 1992. ISBN:80-206-0071-X, str. 7.

¹⁶ JANOŠOVÁ, P. *Dívčí a chlapecká identita*. Praha: GradaPublishing, 2008. ISBN 978 – 80 – 247 – 2284 – 9, str. 285.

Obecně je lidská sexualita rozdělena na čtyři složky, kterými jsou biologické pohlaví, pohlavní identita, společenská sexuální role a sexuální orientace.

1) Biologické pohlaví

Vztah člověka k sexualitě se odvíjí od vztahu k vlastnímu tělu a tedy i k vlastnímu pohlaví. To, že se s dětmi hovoří o lidském těle, pohlavních orgánech a jejich odlišnostech u obou pohlaví, jim napomáhá k přijímání vlastní sexuality.¹⁷

Ještě pořád existuje u mládeže nevědomost o vlastním těle a o „cizím“ těle, o jeho „anatomických zvláštnostech, funkcích a pochodech. Chlapci a dívky mnohdy nemají představu o částech pohlavních orgánů, zvláště u druhého pohlaví, nedůvěřují si, neumí je v klidu pozorovat nebo se jich dotknout, popřípadě je zkoumat.¹⁸

Jestliže se dítě setkává s odmítavým až záporným postojem k sexualitě u svého okolí, může u něj dojít k negativním následkům pro další vývoj jeho sexuality. Pravdivé informace přiměřené věku dítěte mu napomáhají přijmout sexualitu jako součást svého dospívání.¹⁹

2) Pohlavní identita

Jedná se o pocit příslušnosti k určitému pohlaví. Základem sexuální identifikace je kromě vrozených determinantů koncepce sebeobranu jako chlapce či dívky, která se vytváří v procesu učení sociálního, tak i specificky lidského učení kognitivního.²⁰

Pohlavní identita popisuje subjektivně vnímaný pocit sounáležitosti či naopak rozporu s vlastním tělem, s jeho primárními a sekundárními pohlavními znaky a sociální rolí přisuzovanou danému pohlaví. Obsahuje kognitivní i emocionální složku, odráží se v myšlení, cítění i chování jedince včetně jeho profese, zájmů a společenských vztahů. Vedle biologické podmíněnosti se též uplatňují kulturní vlivy, jelikož existují společenství, která jeden způsob chování označují za maskulinní (mužský rys), a jiná, která totéž jednání považují za femininní (ženský rys).²¹

---

¹⁷ŠILEROVÁ, L. *Sexuální výchova: jak a proč mluvit s dětmi o sexualitě*. Praha: GradaPublishing, 2003. ISBN 80 – 247 – 0291 – 6, s. 103.

¹⁸SEIFERT, Uwe a spol. *Sexuální výchova*. Trizona, 1994. ISBN:80-85573-36-9, str. 10.

¹⁹ŠILEROVÁ, L. *Sexuální výchova: jak a proč mluvit s dětmi o sexualitě*. Praha: GradaPublishing, 2003. ISBN 80 – 247 – 0291 – 6, str. 28 a násl.

²⁰WEISS, P. *Sexuální deviace*. Praha:Portál, 2002. ISBN 80-7178-634-9, str. 158.

²¹SPRSV - Pohlavní identita v dětství. *Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu* [online]. 2001 [cit. 2013-01-30]. Dostupné z: <http://www.planovanirodiny.cz/view.php?cisloclanku=2006010605>.

Pro vytvoření pohlavní identity je pravděpodobně věk do 18 měsíců. Jak ukazují výzkumy na hermafroditech vychovávaných v opačné sexuální roli, než by odpovídalo jejich chromozomálnímu pohlaví, v pozdějších měsících života pravděpodobnost úspěšné změny progresivně klesá.

Základem sexuální identifikace je kromě vrozených determinant i koncepce sebeobranu jako chlapce a dívky, která se utváří v procesu učení, a to jak učení sociálního, tak i specificky lidského učení kognitivního. Extrémním případem poruchy pohlavní identity transsexualismus, při němž dochází k plnému rozpojení tělesného a psychologického pohlaví.²²

3) *Společenská a sexuální role*

Společenská sexuální role představuje dodržování kulturních norem pro ženské a mužské chování. V souvislosti s rodem se hovoří o ženském rodu, tedy femininně, k níž bývají přiřazovány jisté vlastnosti, jako je pasivita, soucit, čistota, jemnost, emocionalita, závislost a další. U mužského rodu, tedy maskulinitě, převažují vlastnosti, jako jsou potlačování emocí, orientace na práci, aktivita, dominance, soutěživost a především vyšší společenské postavení.²³

Sexuální role je vnějším projevem pohlavní identity. I když se na jejím utváření podílejí také konstituční faktory, rozhodující jsou zde kulturně-společenské vlivy, zprostředkované především rodinou. Právě rodiče jsou pro dítě hlavními identifikačními figurami, důležitými pro rozvoj žádoucích vzorců chování i postojů k druhému pohlaví.

V předškolním věku se v rámci tohoto procesu uplatňují dva mechanismy: 1. *identifikace* s rodičem či jinou osobou stejného pohlaví a 2. *komplementace* nebo vzájemné doplňování se osobou opačného pohlaví. Ve školním věku se k rodičovskému vlivu na utváření pohlavní role připojuje i vliv vrstevnických skupin a jiné kulturně-společenské vlivy (škola, média).²⁴

4) *Sexuální orientace*

Jde o vrozenou citovou a sexuální preferenci jedinců opačného (heterosexualita) nebo stejného (homosexualita) pohlaví. Podle některých odborníků existuje i orientace bisexuální, kdy dotyčný je zaměřen na obě pohlaví stejně. Jiní experti tvrdí, že existuje pouze bisexuální chování, nikoli vrozená orientace. Od sexuální orientace je totiž třeba

²²WEISS, P. *Sexuální deviace*. Praha:Portál, 2002. ISBN:80-7178-634-9, str. 158.

²³JANOŠOVÁ, P. *Dívčí a chlapecká identita*. Praha: GradaPublishing, 2008. ISBN 978 – 80 – 247 – 2284 – 9, str. 165

²⁴WEISS, P. *Sexuální deviace*. Praha:Portál, 2002. ISBN:80-7178-634-9, str. 158.

odlišovat sexuální chování, které nemusí být vždy s vrozenou dispozicí ve shodě. Homosexuálně se často chovají heterosexuálně orientovaní lidé v podmínkách omezeného výběru (např. výkon trestu). Heterosexuálně se často chovají lidé s homosexuální orientací proto, že se snaží splynout s většinovou společností.²⁵

Zjišťování sexuální a citové orientace není složité. Jedinec se v sobě může dobře vyznat především tehdy, bude-li se zabývat obsahem svých erotických fantazií a snů, které může jen málo nebo vůbec ovlivnit svým vědomým přáním. Relativně spolehlivou informaci přinese i poznání, do osob jakého pohlaví se dotýčný člověk eroticky zamilovává (to znamená, že po nich fyzicky i citově touží). Naopak zkoumání konkrétního sexuálního chování mnoho informací přinést nemusí, člověk se totiž může chovat v rozporu se svou vrozenou dispozicí.²⁶

Sexuální orientace je charakterizována trvalou citovou a sexuální náklonností k jedincům určitého pohlaví. Ve společnosti se běžně rozlišují tři základní sexuální orientace:

- *Heterosexuální* – náklonnost k jedincům opačného pohlaví,
- *Homosexuální* – náklonnost k jedincům stejného pohlaví,
- *Bisexuální* – náklonnost k jedincům obou pohlaví.

Dle mého názoru je velice nutné se s dětmi o tomto tématu bavit a vysvětlit, že homosexuálně založení lidé nejsou zvrhlíci ani nemocní. V případě, kdy se i jejich dítě stane homosexuálním, přijmout tento fakt a neodvrátit se od dítěte.

Sexualita je v každém případě víc než pohlavní styk mezi mužem a ženou. Hezké či nepříjemné - to je pro každého něčím individuálním. Sexualita nemá jenom mnoho tváří, rozvíjí se ve stálém procesu duševních a tělesných změn. Potřeby a přání se mění a odpovídají individuálnímu vývoji, různým setkáním a zážitkům.²⁷

Ve srovnání s tím, jakou roli hraje sexualita v osobnostním vývoji, se jí věnuje mnohdy málo pozornosti. Nelze pochybovat o tom, že bezproblémový sexuální život podstatným způsobem ovlivňuje i duševní zdraví.²⁸

²⁵FIFKOVÁ, H., a spol, *Sexuální výchova, Příručka pro učitele*, Praha: Mamte, ISBN:978-80-87000-29-8.

²⁶FIFKOVÁ, H., a spol, *Sexuální výchova, Příručka pro učitele*, Praha: Mamte, ISBN:978-80-87000-29-8.

²⁷SEIFERT, Uwe. a spol, *Sexuální výchova*. Trizona, 1994. ISBN:80-85573-36-9, str. 34.

²⁸WEISS, P. *Sexuální deviace*. Praha: Portál, 2002. ISBN:80-7178-634-9, str. 9

1.3 REPRODUKČNÍ A SEXUÁLNÍ ZDRAVÍ

Protože je zdraví základním předpokladem pro aktivní a spokojený život a pro optimální pracovní výkonnost, stává se poznávání a praktické ovlivňování rozvoje a ochrany zdraví jednou z priorit vzdělávání ve školách. Zcela neoddělitelnou složkou výchovy ke zdraví na všech stupních škol je i *sexuální výchova, která je pojímána jako bio-psycho-sociální kategorie s etickým rozměrem.*²⁹

Ačkoliv se to může zdát podivné, definovat zdraví není vůbec jednoduché. Zdraví má mnoho aspektů, jejichž důležitost se mění s historickým vývojem společnosti, ale také v průběhu vývoje jedince, závisí na kultuře, na sociálních podmínkách, ekonomice či rozvoji zdravotnictví v dané oblasti, kde jedinec vyrůstá.³⁰

WHO³¹ definovala v roce 1948 pojem zdraví jako: „... stav úplné tělesné, duševní a sociální pohody, a nikoli pouze nepřítomnost nemoci nebo vady. Pro období dospívání byla definice ještě doplněna o nepřítomnost rizikového chování a úspěšný přechod do dospělosti“.³²

Nezbytnou podmínkou je zajištění kvalitní zdravotní péči ženám i mužům, která zohledňuje reprodukční zdraví, zprostředkovává informace týkající se reprodukčního zdraví a života.

Reprodukční práva mužů a žen:

- Právo na přístup ke zdravotnickým službám.
- Reprodukční rozhodování o tom, zda, kdy a kolik dětí mít, právo na informace a prostředky, které jsou důležité pro toto rozhodování.
- Sexuální a reprodukční bezpečí, včetně ochrany před násilím a práva na soukromí.³³

Další důležitou složkou ochrany reprodukčního a sexuálního zdraví je prevence sexuálně přenosných onemocnění. Každý, kdo žije aktivním sexuálním životem, se může nakazit některou pohlavně přenosnou infekcí a také ji sám přenést. Sex není nikdy bez rizika, ať už se dotýká nechtěného těhotenství nebo přenosu infekce.³⁴

²⁹FIFKOVÁ, H., a spol. *Sexuální výchova, Příručka pro učitele*. Praha: Mamte. ISBN:978-80-87000-29-8.

³⁰MACHOVÁ, J., KUBÁTOVÁ, D. *Výchova ke zdraví*. Praha: GRADA, 2009. ISBN 978-80-247-2715-8, str. 12

³¹Světová zdravotnická organizace (WorldHealthOrganisation, WHO, též SZO) je agentura Organizace spojených národů, konající jak koordinační autorita v mezinárodním veřejném zdraví - centrála Ženeva, Švýcarsko.

³²MACHOVÁ, J., KUBÁTOVÁ, D. *Výchova ke zdraví*. Praha: GRADA, 2009. ISBN 978-80-247-2715-8. str. 12

³³SOKAČOVÁ, L. *Reprodukční práva žen a mužů*. Praha: Gender studies, 2006. ISBN 80-86520-16-1, str. 24.

³⁴FENWICKOVÁ, Elizabeth a WALKER, Richard. *Sexuální výchova*. Praha: Cesty, 1996. ISBN 80-7181-022-3, str. 81.

Je tedy třeba podporovat své zdraví. Podpora zdraví představuje soustavu činností politických, ekonomických, technologických a výchovných, jejichž cílem je chránit zdraví, prodlužovat aktivní život a zabezpečovat zdravý vývoj nových generací. Na podporu zdraví úzce navazuje prevence. Prevence je zaměřena ve své podstatě proti nemocem a je vedena snahou jim předcházet. Rozlišujeme:

1. *Primární prevence* – období, kdy nemoc ještě nevznikla, cílem je zabránit vzniku nemocí. Uplatňují se především aktivity posilující zdraví nebo odstraňující rizikové faktory (nekuřáctví, abstinence alkoholu, očkování a další),
2. *Sekundární prevence* - jejím základem je časná diagnostika nemoci a účinná léčba. Snaha předejít nežádoucímu průběhu nemoci a zabránit komplikacím. Řadí se sem i preventivní prohlídky, jejichž smyslem je zjistit rané stádium nemoci v jejím počátku (např. gynekologické prohlídky),
3. *Terciální prevence* – se zaměřuje na prevenci následků nemocí, vad, dysfunkcí a handicapů, které by vedly k invaliditě a imobilitě pacienta, cílem je tedy omezit na nejnižší míru následky nemocí a co nejdéle udržet kvalitu života, nebo zajistit kvalitní dožití.³⁵

Neméně důležitou složkou reprodukčního a sexuálního zdraví je zdravý životní styl a racionální výživa. Zdravý životní styl je hlavní determinantou zdraví. Jeho definování zní: „*Životní styl zahrnuje formy dobrovolného chování v daných životních situacích, které jsou založené na individuálním výběru z různých možností.*“³⁶

Vzdělávání v této vzdělávací oblasti směřuje především k tomu, aby mladí lidé poznávali sami sebe jako živé bytosti, aby pochopili hodnotu zdraví, smysl zdravotní prevence i hloubku problémů spojených s nemocí či jiným poškozením zdraví. Mládež se seznamuje s různým nebezpečím, které ohrožuje zdraví v běžných i mimořádných situacích, osvojuje si dovednosti a způsoby chování (rozhodování), které vedou k zachování, či posílení zdraví, a získává potřebnou míru odpovědnosti za zdraví vlastní i zdraví jiných.³⁷

³⁵ MACHOVÁ, J., KUBÁTOVÁ, D. *Výchova ke zdraví*. Praha: GRADA, 2009. ISBN 978-80-247-2715-8, str. 15 a násl.

³⁶ MACHOVÁ, J., KUBÁTOVÁ, D. *Výchova ke zdraví*. Praha: GRADA, 2009. ISBN 978-80-247-2715-8, str. 16

³⁷ FIFKOVÁ, H., a spol. *Sexuální výchova, Příručka pro učitele*, Praha: Mamte. ISBN:978-80-87000-29-8

2 SEXUÁLNÍ VÝCHOVA A JEJÍ VÝUKA

Sexuální výchova je pojímána jako bio-psycho-sociální kategorie. V souladu s vývojovými předpoklady, poznávacími možnostmi a postupně získávanými zkušenostmi žáků z každodenního života směřuje výuka v této oblasti k tomu, aby si žáci osvojili a kultivovali odpovědné chování, rozhodování a komunikaci v situacích souvisejících s aktivním zdravím, partnerskými vztahy, rodinným životem a rodičovstvím, aby jejich vstup do dospělosti byl provázen odpovědným přístupem ke zdraví a založení rodiny.³⁸

Ztotožňování obsahu, cíle a funkce sexuální výchovy s výchovou pohlavní bylo charakteristické pro období tzv. první republiky a tento trend pokračoval až do konce 60. let. V rámci pohlavní výchovy se zejména jednalo o poučení žáků o biologických rozdílech mezi mužem a ženou, seznámení se s anatomií a fyziologií pohlavního ústrojí a hygienickou péčí o ně.³⁹

Postoj k sexu vyjadřuje ochota nebo neochota rodičů odpovědět otevřeně a upřímně na otázku: „*Jak přijde dítě na svět?*“

I v současné době je pro mnohé z nás novinka, že sexuální výchova začíná při narození dítěte. I když mnoho rodičů o tento fakt nestojí, nemohou se vyhnout skutečnosti, že právě oni jsou prvními a nejdůležitějšími učiteli sexuální výchovy. To mnohdy vede k tomu, že nepoučený rodič může nechat uplynout mnoho podstatných let, než se do výchovy v tomto směru pustí. Děti, a to i velmi malé, potřebují pozornou účelnou sexuální výchovu, jestliže se rodiče do toho pustí, připravují tak své děti na nároky života a na nutná rozhodování a volby, se kterými se setkávají.⁴⁰

Výchova dítěte v láskyplném a přirozeném prostředí dává základy života v partnerství. Na tyto základy navazuje škola, dále je rozšiřuje a prohlubuje. Spolupráce těchto dvou subjektů je tedy nevyhnutelná a žádoucí.⁴¹

2.1 SEXUÁLNÍ VÝCHOVA Z POHLEDU ETIKY

Sexuální výchova žáků k „*určitému etickému ideálu v oblasti sexuálního a šíření mezilidského chování*“. Etickou stránku sexuální výchovy pak vnímáme především

³⁸KUBRICHTOVÁ, L. Sexuální výchova. *Metodický portál: Články* [online]. 22. 06. 2005, [cit. 2013-01-29]. Dostupný z <http://clanky.rvp.cz/clanek/s/Z/247/SEXUALNI-VYCHOVA.html/>

³⁹JANIŠ, K. *Příspěvek k obecným principům sexuální výchovy*. Praha: SPRSV, 1997, str. 22. Dostupný z <http://www.planovanirodiny.cz/view.php?cisloclanku=2006010626>

⁴⁰TROJAN, O. *O čápech a vránách aneb jak nejlépe mluvit s dětmi o sexu*, Praha:Fragment, 1994, ISBN:80-85768-48-8, str. 6-7.

⁴¹FIFKOVÁ, H., a spol. *Sexuální výchova, Příručka pro učitele*, Praha:Mamte. ISBN:978-80-87000-29-8

ve vedení žáků k určitým postojům, hodnotám, mravním dovednostem a chování, jako jsou například pohlavní zdrženlivost, úcta k ženě a rodičům a k odpovědnosti za své činy a jejich následky.⁴²

Sexuální výchova je svým obsahem velmi úzce propojena s etikou, a toto propojení se realizuje především v osobnostním a sociálním rozvoji žáků při řešení témat, která tvoří obsah sexuální výchovy. Je při tom podle PeaDr. Lenky Kubrichtové nutné:

- *Respektovat základní mravní vědomí a hodnoty, kterými je jedinec formován v rodinném prostředí:*

- Soužití s blízkými, jejich hodnotový systém, který se většinou přenáší z generace na generaci, společné řešení problémů, ale i prožívání radostí, atd., to vše formuje velmi nenápadně osobnost jedince.

- *Respektovat etické hodnoty vyplývající z příslušnosti jedince k etnické skupině, náboženské skupině, regionu:*

- Etická moudrost, základní mravní vědomí a hodnoty se vytvářely v myšlení lidstva, filosofiích i náboženstvích v průběhu dějin. Jedinec je ovlivněn i touto variabilitou.

- *Velmi úzce spolupracovat s rodinou:*

- Škola spolu s rodinou formují hodnotový systém jedince a tato spolupráce je nezastupitelná.

- *Poukazovat na hodnoty, které jsou celospolečenským konsenzem:*

- Důraz na lidskou důstojnost, nedotknutelnost svobody, rovnost, spravedlnost, solidaritu, lidská práva a upozorňovat na porušování a nerespektování těchto hodnot.

- *Nezapomínat na to, že klíčový význam pro přijetí hodnot mají faktory sociální:*

- Z hlediska dítěte je určují především povaha soužití a způsoby komunikace v rodině, škole, vrstevnických skupinách. Tento terén, kde se dítě učí praktickému jednání, prosazování sebe sama i respektování zájmů druhého, je základním polem pro osvojování si etických norem, které se podílejí vedle vzdělání na udržování společenské kontinuity a které utvářejí sociální prostor do přehledných, srozumitelných a pro dítě bezpečných struktur.

- *Umožnit žákům vyjadřovat se k daným tématům, vypovídat o světě, řešit témata interaktivním způsobem:*

- Učitel vybírá vzdělávací obsahy, metody a formy práce věkově přiměřené žákům, s jejich

---

⁴²TÄUBNER, V. *Metodika sexuální výchovy pro učitele, vychovatele, rodiče a studenty učitelství*. Praha: Fortuna, 1996. ISBN 80-7071-029-2, str. 11

maximálním aktivním zapojením do řešení modelových situací. Ty nejsou vázány na některou konkrétní vyučovací formu – mohou být uplatněny jak v práci individuální, tak i skupinové.

• *Učit žáky obhajovat svůj názor, ale respektovat i názor druhého, není-li v rozporu s etickým hodnotovým systémem společnosti:*

- V sexuální výchově je řada témat, která mají hluboký etický náboj a názor na ně může být velmi variabilní.

Etická výchova je nedílnou součástí výchovně vzdělávacího procesu ve škole, ale zároveň by měla být součástí života celé školy. Vzhledem k tomu, že sexuální výchova je nedílnou součástí výchovy ke zdraví na školách, je i etika její součástí.⁴³

2.2 ROLE RODINY V OBLASTI SEXUÁLNÍ VÝCHOVY

Přes všechny problémy a peripetie, kterými rodina prochází ve svém historickém vývoji, zůstává i na počátku nového století nepostradatelnou a těžko nahraditelnou institucí pro dospělého člověka, natož pro dítě. Je nejdůležitějším převodním mechanismem v předávání hodnot z generace na generaci, nejvýznamnějším socializačním činitelem. Stojí na počátku rozvoje osobnosti a má možnost jej ovlivňovat v rozhodující fázi.⁴⁴

Základní informace o sexuální výchově by měly děti získat primárně v rodině. Někteří rodiče mohou mít pocit, že se jich sexuální výchova jejich dětí týkat nemusí. Poukazují na to, že se vše dozví v pravý čas z jiných zdrojů. Zapomínají přitom, jak nesporné výhody má rodina proti těmto jiným zdrojům.⁴⁵

Téma sexuality je mezi rodiči a dětmi často nevíтанé. Někteří rodiče těžce nesou skutečnost, že jejich dítě sexuálně dospívá, a to i bez ohledu na to, jaké měli rodiče zkušenosti ve věku svého dítěte. Mnohdy se může dospívajícím zdát, že rodiče přehánějí nebezpečí, a snaží se je příliš ochraňovat a odmítají brát jejich sexualitu na vědomí. Velice často, i z tohoto důvodu se snaží rodiče v rozhovoru změnit téma, které se týká sexuálních otázek ze stran jejich dětí.⁴⁶

Aby si dospívající zvýšili své sebevědomí, často si před ostatními vymýšlejí a dávají najevo, že mají spoustu sexuálních zkušeností, aniž by to byla pravda.

⁴³FIFKOVÁ, H., a spol. *Sexuální výchova, Příručka pro učitele*, Praha: Mamte, 2003. ISBN: 978-80-87000-29-8

⁴⁴KRAUS, B. a SÝKORA, P. *Sociální pedagogika I.* Brno: IMS, 2009. str. 33.

⁴⁵Šilerová, L. *Sexuální výchova – Jak a proč mluvit s dětmi o sexualitě*. Praha: Grada Publishing, 2003. ISBN 8024702916, str. 56 a násl.

⁴⁶FENWICKOVÁ, Elizabeth a WALKER, Richard. *Sexuální výchova*. Praha: Cesty, 1996. ISBN 80-7181-022-3, str. 31.

A tím i nepřímo ovlivňují ostatní, kteří pak začínají se sexuálním životem dříve, aby byli také „in“. Proto je včasné podání pravdivých informací, aby dospívající byli připraveni odolat vlivu vrstevníků, velmi důležité.⁴⁷

Dnes tedy zásadně platí, že máme-li jednu děti a jestliže nám na nich záleží, neujdeme otázce, co a jak dělat, abychom je připravili na období jejich rozvinuté sexuality, kdy budou zakládat svůj rodinný život. Je jasné, že pouhé „poučení“ o věcech sexuálních na to nestačí. Nestačí na to ani sebedůkladnější instruktáž o technice antikoncepce, kterou můžeme dětem poskytnout při vstupu do věku mladistvého.⁴⁸

V úplné rodině jsou pojmy jako láska, porozumění a rovnocenné partnerství běžnou součástí každodenního života jejích členů. Základy partnerského soužití předkládá dítěti automaticky bez toho, aby si to vůbec uvědomovala. Znamý profesor Z. Matějček popsal sexuální výchovu v rodině jako přirozený systém, a to ve třech základních rovinách: *vztah – vzor – poučení*.

1. Rovina vztahů – představuje základní citové naladění dítěte, které se utváří právě v rodině. V rodině se dítě od základu učí přijímat druhé lidi, získávat k nim důvěru, dávat a přijímat, zkrátka mít rád. Právě toto období je důležité pro pozdní vytváření vztahů k druhým lidem.

2. Rovina vzorů – dítě přijímá modely chování osob, které jsou pro něj vzorem, ve většině případů jsou to právě rodiče. Dítě poznává „mužský“ (otcovský) a „ženský“ (mateřský) svět, pozoruje, jak se obě pohlaví k sobě chovají, jak si projevují přízeň i něžnosti, ale také jak se na sebe zlobí a jak se usmířují.

3. Rovina poučení – se po prvních dvou rovinách stává více záležitostí školy. Škola je ta, která dítěti dává informace, vědomosti a poznatky.⁴⁹

Výše byl popsán „ideální model“ výchovy v rodině, ale ne každé dítě má to štěstí vyrůstat v úplné rodině, založené na lásce a porozumění. I v dnešní době, jsou takové rodiny, které sexuální výchovu vzhledem k svému přesvědčení striktně odmítají. V tomto případě je potřeba vycházet z Úmluvy o právech dítěte (1991), která vymezuje právo na informace jako jedno ze základních práv, každé dítě má právo na informace a neodmyslitelně sem patří i informace týkající se sexuální výchovy.

---

⁴⁷ŠILEROVÁ, L. *Sexuální výchova – Jak a proč mluvit s dětmi o sexualitě*. Praha: GradaPublishing, 2003. ISBN 8024702916, str. 40 a násl.

⁴⁸MATĚJČEK Z. Co kdy a jak ve výchově dětí. Praha:Portál, 1996. ISBN 80-7178-085-5, str. 89

⁴⁹MATĚJČEK, Z. *Výbor z díla*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-1056-6, str. 18 a násl.

2.3 ROLE ŠKOLY V OBLASTI SEXUÁLNÍ VÝCHOVY

Sexuální výchova je v základních školách realizována zejména prostřednictvím vzdělávacích oblastí *Člověk a jeho svět na 1. stupni ZŠ a Člověk a zdraví na 2. stupni ZŠ*, tyto vzdělávací oblasti jsou dále tematicky propojeny se vzdělávacími oblastmi *Člověk a společnost, Člověk a příroda*, s průřezovými tématy *Osobnostní a sociální výchova, Mediální výchova* a tematicky zasahuje také do dalších vzdělávacích oblastí a průřezových témat.

Sexuální výchova ve školách může být realizována různými formami, a to ve vyučovacích předmětech či jiných formách výuky. Níže uvádíme příklady nejčastěji využívaných způsobů zařazení sexuální výchovy do výchovně vzdělávacího procesu:

- témata sexuální výchovy jsou integrována do výuky různých předmětů, se zohledněním případného navýšení časové dotace z disponibilních hodin,
- součást samostatného předmětu *Výchova ke zdraví* nebo jinak pojmenovaného předmětu dle ŠVP,
- kurzy a semináře sexuální výchovy vedené pedagogickým pracovníkem školy nebo externím lektorem,
- zařazení sexuální výchovy do výuky ostatních předmětů a činnosti školy.

Na podporu projektů realizovaných jako součást sexuální výchovy je možné využít také dotační a grantové programy v ČR i EU. Řada subjektů působících v této oblasti nabízí i bezplatné programy (Ministerstvo zdravotnictví, Státní zdravotní ústav v Praze, Ministerstvo vnitra, Policie ČR, apod.).⁵⁰

Škola dále díky zásadní reformě, která stanovuje míru klíčových kompetencí, které by měl žák v průběhu školní docházky získávat, pomalu a jistě otevírá dveře také systematické sexuální výchově. Velkou pomoc při její realizaci nabízí Metodický pokyn MŠMT k realizaci sexuální výchovy v základních školách.

Další pozitivum zásadní reformy je v tom, že školy získávají svoji vlastní autonomii a mohou samy rozhodnout o tom, jaké místo v jejich škole/vyučovacím procesu/zaujme sexuální výchova, kolik hodin z časové dotace jí budou věnovat, kdo ji bude vyučovat a v neposlední řadě, co škola udělá pro to, aby se sexuální výchova spolu s její etickou a morální funkcí stala běžnou součástí života školy.

⁵⁰Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy. Dokument ke stažení. Dostupný z <http://www.msmt.cz/file/10974>

Škola navazuje na poznatky, které by dítě mělo získat v rodině, prohlubuje je a rozšiřuje. K tomu neodmyslitelně patří vyškolený personál – pedagog sexuální výchovy.⁵¹

2.4 ROLE INTERNETU A MÉDIÍ V OBLASTI SEXUÁLNÍ VÝCHOVY

V rámci procesu socializace se dostává každý člověk do množství nejrůznějších sociálních kontaktů, které mají různou délku trvání, frekvenci, intenzitu. Dochází k sociální interakci, kterou rozumíme vzájemné působení, ovlivňování lidí mezi sebou.⁵²

Rodiče si uvědomují, že i když silně ovlivňují životy svých dětí, nejsou jediní. Při sexuálním rozhodování slyší mladí lidé mnoho hlasů (rodiče, přátelé, zdravotníci, církve, sdělovací prostředky), každý přispívá k ovlivnění výběru. Tlaky jsou z mnoha stran, ale nejsilněji působí sdělovací prostředky.

Signály sdělovacích prostředků o sexuálním chování na nás působí každý den. Sex se používá k prodeji čehokoli, od plavek po zubní pastu. Televizní komedie excelují vášnivými hrátkami a sexuálními narážkami. Písničky, klipy a reklamní tabule graficky zobrazují erotické představy.⁵³

Osvojení si práce s počítačem, pronikání do nových informačních technologií, začlenění se do sociálních sítí, to vše přináší dítěti nové možnosti poznání a vzdělávání. Dnešní generace dětí bývá někdy po právu nazývána „počítačovou generací“. Termíny jako blog, P2P síť, profil, skype, ICQ, facebook jsou běžnou součástí jejich slovníku.⁵⁴

Internet mladým umožňuje prohlížet si jakýkoli sexuální obsah, jakoukoli formu sexuálního chování, pornografii nevyjímaje. To vše v soukromí jejich vlastního pokoje, bez dohledu rodičů. Výzkum amerických teenagerů z roku 1999 například odhalil, že 82% z nich používá internet, 44% vidělo nějaký zakázaný obsah a 62% z nich ví jen málo nebo nic o stránkách, které navštěvují. Elektronická komunikace navíc umožňuje odesílání a výměnu informací jako adresy, telefonu nebo fotek a komunikaci s kýmkoli.⁵⁵

Sexuální obsah v médiích je zaměřen na upoutání pozornosti dospívající mládeže. Televize, internet, reklamy, sociální sítě či magazíny, sex je zde přítomen všude. Silně jsou ovlivňovány postoje a hodnoty dospívajících, kteří často mají sklon věřit, že média

⁵¹FIFKOVÁ, H., a spol. *Sexuální výchova, Příručka pro učitele*, Praha: Mamte. ISBN:978-80-87000-29-8

⁵²KRAUS, B., a SÝKORA, P. *Sociální pedagogika I*. Brno: IMS, 2009. str. 44.

⁵³TROJAN, O. *O čápech a vránách aneb jak nejlépe mluvit s dětmi o sexu*, Praha: Fragment, 1994, ISBN:80-85768-48-8, str. 62

⁵⁴FIFKOVÁ, H., a spol. *Sexuální výchova, Příručka pro učitele*, Praha: Mamte. ISBN:978-80-87000-29-8

⁵⁵SINGER, Dorothy G., SINGER, Jerome L. *Handbook of children and the media*. Thousand Oaks, California: Sage Publications. 2001

prezentují realitu. To také ovlivňuje jejich spokojenost s vlastní sexualitou, s prvními sexuálními zkušenostmi, anebo naopak s nezkušenostmi.

Dle odborníků jsou zbytečné obavy od některých moralistů, kteří varují před tím, že lidé v budoucnu zapomenou na partnerství a na lásku a místo skutečného života budou dávat přednost naplňování svých sexuálních představ a potřeb přes počítač. Snad většina lidí se bude tak jako dnes, i v budoucnu zamilovávat ne do virtuálních, ale do živých partnerů a s nimi bude plodit děti, a to nezávisle na tom, zda mají nebo nemají k dispozici připojku na internet.⁵⁶

Žijeme v době masmédií, která vstoupila do života každého z nás, provázejí nás doslova na každém kroku, ovlivňují celou společnost. Jsou významným zdrojem informací, ale i sugestivním nástrojem dezinformací. Mohou být člověku přítelem, ale i záludným nepřítelem.⁵⁷

2.5 RVP PRO ZŠ V OBLASTI SEXUÁLNÍ VÝCHOVY

V souladu s novými principy kurikulární⁵⁸ politiky, zformulovanými v Národním programu rozvoje vzdělávání v ČR (tzv. Bílé knize) a zakotvenými v zákoně č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), se do vzdělávací soustavy zavádí nový systém kurikulárních dokumentů pro vzdělávání žáků od 3 do 19 let. Kurikulární dokumenty jsou vytvářeny na dvou úrovních – státní a školní.⁵⁹(viz graf 1).

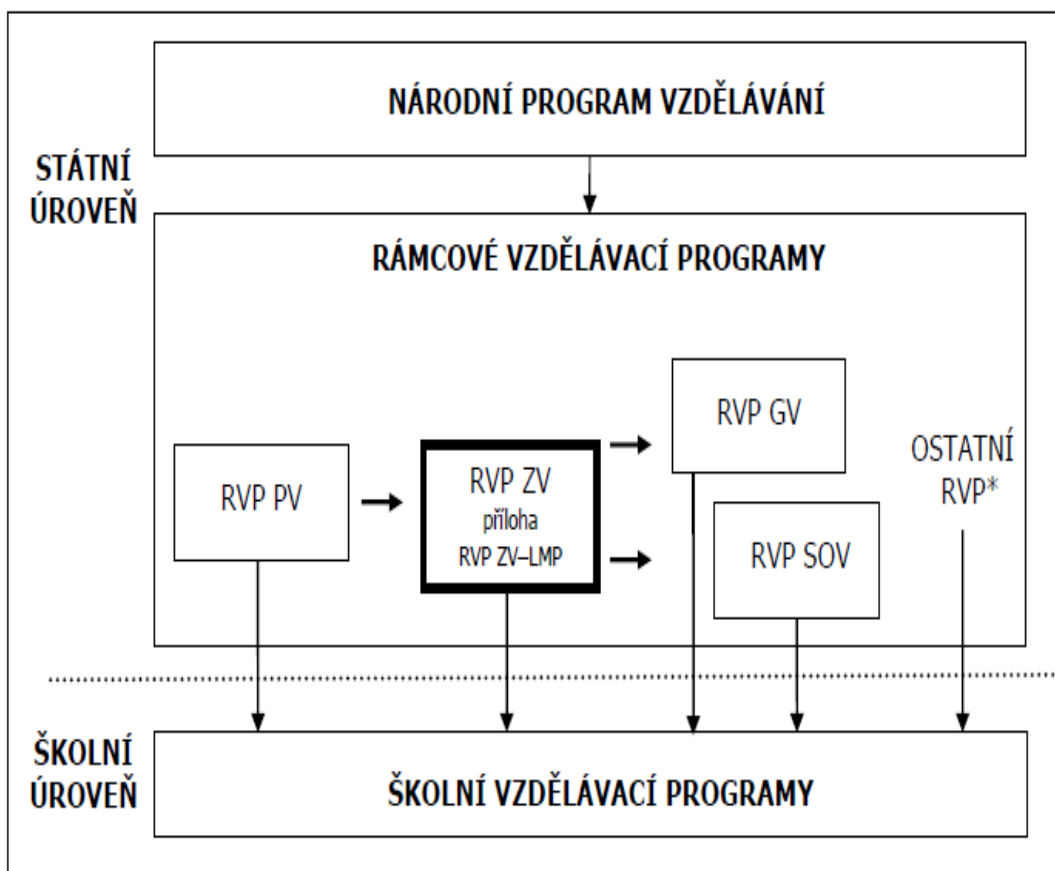
⁵⁶MURÍN, G, WEISS, P. *Abecedatělesné lásky*, Praha: Triton., 2004. ISBN 80-7254-581-7, s. 97

⁵⁷KRAUS, B., a SÝKORA, P. *Sociální pedagogika I*. Brno: IMS, 2009. str. 47.

⁵⁸Zásadní změnu vzdělávání i vzdělávací politiky pro zvýšení a zlepšení kvality vzdělávání a efektivity výsledků vzdělávání.

⁵⁹ŠVP si vytváří každá škola podle zásad stanovených v příslušném RVP. Pro tvorbu ŠVP mohou školy využít tzv. *Manuál pro tvorbu školních vzdělávacích programů* (dále jen *Manuál*), který je vytvářen ke každému RVP. Manuál seznamuje s postupem tvorby ŠVP a uvádí způsoby zpracování jednotlivých částí ŠVP s konkrétními příklady.

Graf 1: Systém kurikulárních dokumentů

Zdroj: http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV_2007-071.pdf

Legenda: RVP PV - Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání; RVP ZV – Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením (RVP ZV – LMP); RVP GV – Rámcový vzdělávací program pro gymnaziální vzdělávání; RVP SOV – Rámcové vzdělávací programy pro střední odborné vzdělávání.

* Ostatní RVP – rámcové vzdělávací programy, které kromě výše uvedených vymezuje školský zákon – Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání, Rámcový vzdělávací program pro jazykové vzdělávání, případně další.

Státní úroveň v systému kurikulárních dokumentů představují Národní program vzdělávání a rámcové vzdělávací programy (dále jen RVP). Národní program vzdělávání vymezuje počáteční vzdělávání jako celek. RVP vymezují závazné rámce vzdělávání pro jeho jednotlivé etapy – předškolní, základní a střední vzdělávání. Školní úroveň představují školní vzdělávací programy (dále jen ŠVP), podle nichž se uskutečňuje vzdělávání na jednotlivých školách.

Národní program vzdělávání, rámcové vzdělávací programy i školní vzdělávací programy jsou veřejné dokumenty přístupné pro pedagogickou i nepedagogickou veřejnost. Rámcové vzdělávací programy vycházejí z nové strategie vzdělávání, která zdůrazňuje klíčové kompetence, jejich provázanost se vzdělávacím obsahem a uplatnění získaných vědomostí a dovedností v praktickém životě. Vycházejí z koncepce celoživotního učení, formulují očekávanou úroveň vzdělání stanovenou pro všechny absolventy jednotlivých etap vzdělávání. Podporují pedagogickou autonomii škol a profesní odpovědnost učitelů za výsledky vzdělávání.

Mezi hlavní cíle základního vzdělávání je pomoci žákům utvářet a postupně rozvíjet klíčové kompetence a poskytnout spolehlivý základ všeobecného vzdělání orientovaného zejména na situace blízké životu a na praktické jednání. Umožňuje žákům osvojit si strategie učení a motivovat je pro celoživotní učení, podněcuje je k tvořivému myšlení, logickému uvažování a k řešení problémů, vede žáky k všestranné, účinné a otevřené komunikaci.

Rozvíjí schopnost spolupracovat a respektovat práci a úspěchy vlastní i druhých, aby se projevovali jako svébytné, svobodné a zodpovědné osobnosti, aby uplatňovali svá práva a naplňovali své povinnosti, projevovali pozitivní city v chování, jednání a v prožívání životních situací, a tím rozvíjeli vnímavost a citlivé vztahy k lidem, prostředí i k přírodě.

Rozvíjí a chrání fyzické, duševní a sociální zdraví, učí k toleranci a ohleduplnosti k jiným lidem, jejich kulturám a duchovním hodnotám, učit je žít společně s ostatními lidmi, poznávat a rozvíjet vlastní schopnosti v souladu s reálnými možnostmi a uplatňovat je spolu s osvojenými vědomostmi a dovednostmi při rozhodování o vlastní životní a profesní orientaci.

Sexuální výchova je v oboru *Člověk a zdraví* zahrnuta učivem o vztazích, lásce, partnerských vztazích, manželství a rodičovství. O pubertě a dospívání, tělesných, duševních a společenských změnách. O sexuálním dospívání a reprodukčním zdraví, předčasných sexuálních zkušenostech, těhotenství a rodičovství mladistvých. Sexuální výchova se zabývá také poruchami pohlavní identity, tělesnou hygienou, intimní hygienou, ochranou před přenosnými chorobami, nemocemi, které jsou přenosné pohlavním stykem. Učí žáky k odpovědnému sexuálnímu chování. V neposlední řadě se zabývá tématem o sexuálním zneužívání a sexuální kriminalitě. Očekávanými výstupy sexuální výchovy jsou podle RVP ZV.

Smyslem a cílem vzdělávání je vybavit všechny žáky souborem klíčových kompetencí na úrovni, která je pro ně dosažitelná, a připravit je tak na další vzdělávání a uplatnění ve společnosti. Úroveň klíčových kompetencí, které žáci dosáhnou na konci základního vzdělávání, nelze ještě považovat za ukončenou, ale získané klíčové kompetence tvoří neopomenutelný základ žáka pro celoživotní učení, vstup do života a do pracovního procesu. Proto k jejich utváření a rozvíjení musí směřovat a přispívat veškerý vzdělávací obsah i aktivity a činnosti, které ve škole probíhají.⁶⁰

---

⁶⁰JEŘÁBEK, Jaroslav, TUPÝ, Jan a kol. Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007. 124 s. Dostupný z: <http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV_2007-071.pdf>.

3 NEGATIVNÍ JEVY SEXUÁLNÍHO ŽIVOTA JAKO MOŽNÉ NÁSLEDKY NEDOSTATEČNÉ INFORMOVANOSTI

Negativních jevů souvisejících s lidskou sexualitou je spousta. V každé společnosti a kultuře se představa o tom, co je pozitivní a negativní, se může značně lišit. Obecně však můžeme říci, že se to týká všeho, co ohrožuje lidské zdraví, jak po psychické stránce i fyzické stránce. Ať už tedy mluvíme o pohlavně přenosných chorobách, o zákeřné nemoci AIDS, o nechtěném těhotenství, nebo o sexuálně násilných činech. Tyto negativní jevy jsou ovlivnitelné dostatečnou informovaností, a to ze strany rodičů a škol. Z těchto důvodů je snahou mnoha odborníků a nyní také Ministerstva školství zkvalitnit výuku sexuální výchovy na základních školách a zaměřit se tak na nejzranitelnější a nejrizikovější skupinu naší populace.

Podle sexuologa Trojana, pořád naše země patří k těm, kde je vysoký počet nechtěných těhotenství a umělých potratů. Přitom je u nás antikoncepce vcelku dobře dostupná. Ochrana před nechtěným těhotenstvím nezáleží ani tolik na plnosti regálů v drogériích, ale na informovanosti, které každé dítě obdrží před začátkem sexuálního života.

Existuje velmi dobrý důvod, abychom dětmi hovořili o sexu, a to zejména z důvodu sexuálního zneužití našeho dítěte. U tohoto činu se mnozí z nás chvějí, a často si myslí, že se to jejich dítěte netýká, ale k sexuálnímu zneužití nebo obtěžování dochází nejčastěji ze stran osob, které dítě zná. Nejlépe děti ochráníme před tímto činem vysvětlením mezi vhodnými a nevhodnými dotyky, mezi příjemným a nepříjemným mazlením. Dítěti bychom měli vštípit do hlavy, že tělo je jeho a má právo říci ne.⁶¹

3.1 NECHRÁNĚNÝ SEX

Každý, kdo žije aktivním sexuálním životem, se může nakazit některou pohlavně přenosnou infekcí a také ji sám přenést. Proto je důležitá opatrnost. Sex nikdy není bez rizika, ať už se to týká nechtěného těhotenství nebo přenosu infekce. Je proto potřeba přistupovat k sexuálnímu životu odpovědně a praktikovat pouze tzv. bezpečný sex.

---

⁶¹TROJAN, O. *O čápech a vránách aneb jak nejlépe mluvit s dětmi o sexu*. Praha: Fragment, 1994. ISBN:80-85768-48-8, str. 6-17.

Bezpečný sex:

- *Vždy používej kondom, abys chránil své i partnerčino zdraví.*
- *Nezapomeň, že kondom riziko snižuje, ale nevylučuje.*
- *Náhodný sex nebo střídání partnerů zvyšuje možnost, že potkáš někoho, kdo má pohlavně přenosnou infekci.*
- *Když se ti partner nebo bývalý partner svěří s obavou, že má infekci, vyhledej lékaře, i když nepociťuješ příznaky.*
- *Pamatuj, že požitím alkoholu nebo jiných drog se snižuje pocit odpovědnosti i v sexuálním chování.⁶²*

Podle výzkumu Sociálně-pedagogického ústavu v Berlíně se více než 70% mužů vyjadřuje o prostituci pozitivně. Avšak kondom odmítne průměrně 16% zákazníků, což při odhadovaném výkonu německých prostitutek 1,6 milionů sexuálních styků za týden určitě není málo. Ještě horší situace je u těch, kteří dávají přednost análnímu sexu, kde riziko je největší. Bez prezervativu ho praktikuje více než deset procent zákazníků, dalších 14 % zákazníků ho používá občas.

Pozornost u populace vyvolalo zjištění, že ve Velké Británii u manželských párů s jedním HIV pozitivním partnerem došlo i navzdory používání kondomů v sedmnácti procentech případů k přenosu nákazy. Jedním rozumným vysvětlením je nedůsledné, nebo jen občasné používání této ochrany.⁶³

Většina lidí ví, že nechráněný sex představuje veliké nebezpečí. Čím více partnerů vystřídají, tím větší je riziko nákazy, že některý je HIV pozitivní. Největší riziko hrozí od lidí, které známe. Cokoliv náš partner riskuje nebo riskoval, riskujeme i my. Polibky, vzájemné dotýkání, objímání nejsou z hlediska přenosu Human Immuno Deficiency Virus (dále už zkratka HIV) nebezpečné. Orální sex je však už riskantní, protože krvácející dásně nebo ranky v ústech jsou poměrně časté a mohou být vstupní branou pro virus HIV. Pohlavní styk je, ale pořád nejčastějším způsobem nákazy. Ovšem i veliké riziko je při análním sexu, zde je veliká možnost poranění, jímž se vytváří veliká cesta pro vstup HIV.

Tělo má imunitní systém, který zajišťuje jeho ochranu proti infekci. Když se do těla dostane virus HIV, napadá právě buňky imunitního systému organismu a může tam léta

⁶²FENWICKOVÁ, Elizabeth a WALKER Richard. *Sexuální výchova*. Praha:Cesty, 1996. ISBN 80-7181-022-3, str. 80.

⁶³MURÍN, G, WEISS, P. *Abecedatělesné lásky*, Praha:Triton., 2004, ISBN 80-7254-581-7 str. 121-123.

dřít. V době, kdy je HIV aktivní, nakažené buňky v imunitním systému zanikají, virus se vyloučí do krve a infikuje ostatní buňky. Pokud někdo onemocní touto chorobou, říká se, že trpí syndromem získané imunitní nedostatečnosti, tedy Acquired Immune Deficiency Syndrome (dále už pouze zkratka AIDS). Dosáhne - li osoba konečného stádia choroby, obvykle do jednoho roka až dvou let zemře v důsledku selhání imunity na některou infekční nemoc.⁶⁴

Dnes se sice dají pohlavně přenosné choroby, kromě AIDS, včasným zásahem lékařů vyléčit, následky ale přesto mohou být, např. neplodnost nebo mimoděložní těhotenství. Faktem také je, že spousta dospívajících se nechrání i přesto, že si jsou rizika vědomi. Mohou postrádat schopnosti a vůli trvat na antikoncepci, popřípadě abstinenci. Kulturní normy však také vedou mladé lidi k přesvědčení, že nechráněný pohlavní styk je běžný a pohlavně přenosné choroby či těhotenství jsou zanedbatelné či naprosto výjimečné problémy. Cílem by proto mělo být zlepšit výuku ke zdraví a zapojení širších struktur společnosti k řešení těchto problémů. I přes dostupnou antikoncepci a sexuální výuku totiž dospívající představují velmi vysoké riziko pohlavně přenosných chorob.⁶⁵

Nejrizikovější skupinou jsou právě adolescenti ve věku 15 - 20 let, a to i vzhledem ke skutečnosti, že jsou na počátku svého sexuálního života, a sexuální promiskuita bývá u nich nejvyšší.⁶⁶

3.2 SEXUÁLNĚ TRESTNÉ ČINY

Sexuální chování lidí ve všech dobách usměrňovaly právní a etické normy. Omezení se vždy týkala chování, které narušovalo náboženské nebo společenské zvyklosti. V naší kultuře je tradičně chráněn zájem dětí a rodiny.

Společnost měla vždycky zájem na ničím nenarušovaném mravním a sexuálním vývoji dětí a tento zájem je vyjádřen v nejrůznějších formách, včetně norem trestního práva. Zpočátku byla praxe taková, že byl trestný pohlavní styk s nezralým jedincem. A to v případě i jeho souhlasu, zatímco pohlavní styk se zralým jedincem nikoliv. Věk zde nehrál žádnou roli. Teprve v posledních 250 letech dochází postupně k legislativnímu vymezení věkové hranice, stanovující sexuální kontakt za trestný.

---

⁶⁴ FENWICKOVÁ, Elizabeth a WALKER Richard. *Sexuální výchova*. Praha:Cesty, 1996. ISBN 80-7181-022-3, str. 84 a násl.

⁶⁵ FENWICKOVÁ, Elizabeth a WALKER Richard. *Sexuální výchova*. Praha:Cesty, 1996. ISBN 80-7181-022-3, str. 84-87.

⁶⁶ RABUŠIC, L., KEPÁKOVÁ, K. (1999). *Sexuální chování adolescentů a riziko HIV*. Sociologický časopis, Vol. 35, 2: 161-179.

Dokonce v první třetině 20. století se v Evropě věkový limit ve většině zemí zvýšil, a to na třináct let. V současném světě beztrestnost dobrovolného sexuálního styku kolísá mezi dvanácti a sedmnácti lety.⁶⁷

Náš trestní řád trestá především takové trestné činy, které objektivně poškozují jiného člověka a jeho zájmy. Právně postižitelné je trestné chování bez souhlasu objektu, tedy zejména sexuální agresivita a delikty vůči dětem mladších patnácti let a mladistvých do osmnácti let. Podle našeho trestního kodexu platí absolutní zákaz pohlavního styku s osobami mladších patnácti let. Před pohlavním zneužíváním chrání zákon také mladistvé do osmnácti let. Pro homosexuální a heterosexuální pohlavní styk platí stejná pravidla.⁶⁸

Současná kriminalistická metodika rozděluje trestné činy v oblasti sexuální kriminality do několika skupin. Za prvé na trestné činy, které zasahují *do svobody rozhodování o pohlavním styku*, jako například znásilnění, pohlavní zneužívání, sexuální nátlak. Další skupinou jsou trestné činy *ohrožující mravní vývoj mládeže* a mezi ně patří: svádění k pohlavnímu styku, ohrožování mravnosti atd. Do poslední skupiny patří kuplířství, obchodování s lidmi aj., které tvoří trestné činy *zasahující do dobrých mravů a morálky v pohlavních vztazích*.⁶⁹

Z mého hlediska patří k nejzávažnějším a nejčastějším trestným činům, které je možno na dítěti a mládeži vykonat a způsobit jim doživotní následky, ať už fyzické nebo psychické, je znásilnění a pohlavní zneužití. A z toho důvodu tyto činy po právní stránce níže rozeberu.

Znásilnění

Podle znění § 185 trestního zákoníku odstavec jedna až pět definuje:

- Kdo jinému pohrůzkou násilí nebo pohrůzkou jiné těžké újmy donutí k pohlavnímu styku nebo kdo k takovému činu zneužije jeho bezbrannosti, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až pět let. Trest se zvyšuje pokud pachatel spáchá čin na dítěti mladším patnácti let nebo se zbrání, a nebo spáchá-li tímto činem těžkou újmu na zdraví nebo smrt. U tohoto trestného činu je již trestná i příprava.

Objektem trestného činu znásilnění podle § 185 je právo člověka (ženy i muže) na svobodné rozhodování o svém pohlavním životě.

⁶⁷WEISS Petr, a kol. *Sexuální zneužívání dětí*. Praha: Grada Publishing, 2005. ISBN 80-247-0929-5, s. 32

⁶⁸FENWICKOVÁ, Elizabeth a WALKER Richard. *Sexuální výchova*. Praha: Cesty, 1996. ISBN 80-7181-022-3, str. 88.

⁶⁹KOVÁŘ, P., et al. *Sexuální agrese. Mravností kriminalita z pohledu policie ČR*, Praha: Maxdorf, 2008. ISBN 978-80-7345-161-5 s. 153.

Předmětem útoku tohoto trestného činu je kterýkoli člověk, tedy nejen osoba ženského pohlaví, ale i osoba mužského pohlaví, popř. hermafrodit (oboupohlavní bytost, androgyn, u kterého se vyskytují současně mužské i ženské pohlavní orgány – varlata a vaječníky – vnitřní i vnější genitálie bývají obvykle smíšené). Nezávisí na věku znásilňované osoby, a proto předmětem útoku může být a v praxi také někdy bývá i dítě útlého věku, což vyplývá i z okolností podmiňujících použití vyšší trestní sazby podle § 185 odst. 3 písm. a).

Čin je *dokonán* tím, že pachatel násilným jednáním nebo pohrůzkou násilí nebo jiné těžké újmy jiného donutil k pohlavnímu styku (arg. „donutí“), anebo k takovému činu zneužil jeho bezbrannosti. Vyžaduje se proto, aby pachatel dosáhl pohlavního styku.

Pohlavním stykem je jakýkoli způsob ukájení pohlavního pudu na těle jiné osoby, ať stejného či odlišného pohlaví. Jde o široký pojem, který zahrnuje jednání vyvolaná pohlavním pudem, jejichž podstatou je fyzický kontakt s druhou osobou, tj. dotyk, který směřuje k ukojení sexuálního nutkání. Pohlavní styk při tomto základním vymezení zahrnuje širokou škálu činností jako např. soulož (coitus) a jiné pohlavní styky provedené způsobem srovnatelným se souloží, tj. zejména orální pohlavní styk (felaci či cunilinctus), anální pohlavní styk (coitus analis), zasouvání prstů nebo jiných předmětů do ženského pohlavního ústrojí, zejména pokud napodobují pohyby pohlavního údu ve vagíně ženy, eventuelně jiné způsoby srovnatelného použití předmětů sloužících jako náhražky mužských či ženských pohlavních orgánů, ale obecně do pohlavního styku patří i vsunování pohlavního údu muže mezi prsa ženy (coitus inter femora), osahávání genitálií ženy nebo muže, prsou ženy, sání prsních bradavek (sactustupratio), tzv. erotické masáže, které pachatel provádí druhé osobě nebo ona jemu apod.⁷⁰

Oběťmi znásilnění se nejčastěji stávají ženy do 30 let a počet znásilnění stoupá nejčastěji v jarních a letních měsících. Pro dívky je nebezpečné navazovat náhodné známosti na diskotékách, kde se podává alkohol, a jezdit autostopem s neznámými řidiči. Oběti znásilnění se cítí provinile, jakoby pošpiněné, poznamenané. Tyto pocity často vedou znásilněné osoby ke snaze o celé věci nemluvit a nic na policii neohlašovat. Tímto svým jednáním ale umožní, že útočník zůstane nepotrestán.⁷¹

⁷⁰ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník I § 1-139 Komentář. Praha:C:H:Beck, 2010, ISBN 978-80-7400-109-3, str. 73 a násl.

⁷¹FENWICKOVÁ, Elizabeth a WALKER, Richard. *Sexuální výchova*. Praha:Cesty, 1996. ISBN 80-7181-022-3 str. 88-89.

Pohlavní zneužití

Podle znění § 187 trestního zákoníku odstavec jedna až pět definuje:

- Kdo vykoná soulož s dítětem mladším patnácti let, nebo kdo je jiným způsobem pohlavně zneužije, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až osm let. Trest se zvyšuje, spáchá-li trestný čin na dítěti mladším patnácti let svěřeném jeho doзору, zneužije-li jeho závislosti nebo svého postavení a z něho vyplývající důvěryhodnosti nebo vlivu. Způsobí-li činem těžkou újmu na zdraví nebo smrt. I v tomto případě je příprava trestná.

Objektem trestného činu pohlavního zneužití podle § 187 je mravní a tělesný vývoj dětí. Jde o důslednou ochranu všech osob mladších patnácti let před jakýmkoli útoky na jejich pohlavní nedotknutelnost. Nevyžaduje se, aby došlo k narušení osob, které byly zneužity.

Po *objektivní stránce se rozlišují dva případy:*

a) vykonání soulože

b) pohlavní zneužití provedené jiným způsobem. *(Za jiný způsob pohlavního zneužití jsou důvodně považovány toliko intenzivnější zásahy do pohlavní sféry poškozených, jež jsou v širším pojetí považovány za pohlavní styk)*

Dítětem mladším než patnáct let je taková osoba jen do dne předcházejícího jejím patnáctým narozeninám. Ochrana je tedy touto základní skutkovou podstatou přiznaná jen dítěti do dne předcházejícího patnáctým narozeninám, neboť na své patnácté narozeniny není již dítětem „mladším patnácti let“. Ochrana podle § 187 dopadá jak na chlapce, tak i na děvčata, neboť pohlaví zneužitých osob není rozhodující stejně, jako není významná jejich fyzická ani psychická pohlavní dospělost. Není proto podstatné, zda jsou či nikoli, pohlavně dosud nedotčení nebo již měly v minulosti pohlavní styky, anebo zda mají či nemají dostatečné informace o pohlavním životě. Není významné ani to, z čí strany vzešla k pohlavnímu zneužití iniciativa, kdo byl v průběhu celého jednání aktivnější, zda k pohlavnímu zneužití došlo na základě citového vztahu a zda zneužitá osoba dala k pohlavnímu styku souhlas či nikoli. Tyto okolnosti je však třeba hodnotit při posuzování povahy a závažnosti spáchaného trestného činu v rámci ukládání trestu.

Pachatelem může být muž i žena. V případě soulože je pachatelem vždy osoba opačného pohlaví než zneužitá osoba, mladší patnácti let. Pohlavního zneužití jiným

způsobem než souloží se může dopustit i osoba stejného pohlaví. *Subjektivní stránka* předmětem útoku je osoba, mladší patnácti let.

K naplnění znaků trestného činu *pohlavního zneužití* není třeba, aby při pohlavním zneužití osoby mladší patnácti let došlo u pachatele k pohlavnímu ukojení; stačí, jedná-li pachatel v pohlavním vzrušení ve snaze své vzrušení jakýmkoli způsobem

Zneužití závislosti dítěte svěřeného doзору pachatele znamená, že takové dítě mladší než patnáct let, dá pachateli souhlas k souloži nebo k jinému pohlavnímu zneužití pod určitým psychickým nátlakem vyplývajícím právě z poměru mezi dozorujícím pachatelem a jemu svěřeným dítětem. Jde-li však o vynucení soulože proti *vůli* osoby mladší patnácti let násilím nebo pohrůžkou bezprostředního násilí anebo je za tím účelem zneužita její bezbrannost, jde o znásilnění podle § 185 odst. 1, 2 písm. a).

Naplnění znaku *zneužití závislosti* předpokládá stav, kdy poškozená osoba je v určitém směru odkázána na pachatele, a tím je omezena svoboda jejího rozhodování. Právě tohoto nedostatku úplné svobody pachatel využívá k realizaci svých záměrů.⁷²

Sexuální zneužití v dětství má pro další život obětí velmi výrazný a samozřejmě negativní vliv. Polovina léčených žen s poruchami příjmu potravy nebo s depresemi byla v dětství obětí zneužití. Mnoho zneužitých nacházíme i mezi prostitutkami, alkoholičkami, toxikomankami, ale i mezi ženami v dospělosti trpícími sexuálními dysfunkcemi nebo sníženou sexuální apetencí.⁷³

3.3 RIZIKOVÉ CHOVÁNÍ DOSPÍVAJÍCÍCH

Mezi riziková chování v oblasti sexuality patří nedostatečná ochrana či žádná antikoncepce před pohlavně přenosnými nemocemi a před nechtěným těhotenstvím a pohlavně přenosnými nemocemi. Je to také příliš nízký věk začátku pohlavního života, kdy dospívajícím ještě chybí dostatečná zralost psychická, nezodpovědnost a zbytečné riziko při poskytování intimních a osobních informací na internetových stránkách typu „facebooku a různých seznámk“.

Dospělá generace mladých, kteří se narodili v éře AIDS, berou jeho existenci jako samozřejmost. Možná i proto mnozí dnešní lidé nevnímají AIDS jako osobní hrozbu, tedy jako něco, co je reálně ohrožuje na životech. Počet uživatelů kondomů se sice u nás kolem devadesátých let zvýšil, ale jejich užívání je pořád na poloviční úrovni ve srovnání

⁷²ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník I § 1-139 Komentář. Praha:C:H:Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-109-3, str. 80 a násl.

⁷³WEISS, P. *Sloupky o sexu, 40 úvah o sexu a vztazích*, Europrint: Praha 2010. ISBN 978-80-204-2188-3, str. 36

s vyspělými státy jako je například Velká Británie a Holandsko. Naši adolescenti mají ve světovém měřítku vynikající znalost o cestách šíření HIV, jejich reálné sexuální chování však dobrým znalostem neodpovídá.⁷⁴

Ze zákona není pohlavní styk s osobou, starší patnácti let, trestný. Je nesporné, že věková hranice dosažení zletilosti pro zahájení pohlavního života je nízká. Patnáctileté dívky a chlapci jsou fyzicky dost zralí, aby mohli mít sexuální styk, nejsou však zralí emociálně, aby se vypořádali se závazky a odpovědností, jež přináší trvalý sexuální vztah. Chlapci a dívky se liší i tím, jak dospívají v oblasti psychické a sociální. Dívky většinou dozrávají citově rychleji, a proto se může stejně staré dívce zdát patnáctiletý chlapec dětský. Dívky se i z tohoto důvodu zajímají o dospělejší a starší partnery a to je i jeden z důvodů, proč začnou se sexem dříve, než by chtěly, jelikož starší partner na ně vyvíjí nátlak.⁷⁵

V této době ale většinou (především u chlapců) nejde o zralý milostný vztah, ale o nahodilou známost. Partnerem může být někdo, kdo sex bere jako nezávaznou hru pro pobavení a uskutečňuje ho s kýmkoli a při jakékoli příležitosti. Takovíto lidé jsou potenciálními šířiteli všech pohlavních nemocí.⁷⁶

Podle psychologů styk dvou srovnatelně věkových jedinců má negativní následky hlavně v případě, když dojde k otěhotnění.⁷⁷

Je pochopitelné, že v období puberty spočívá ochrana proti nežádoucímu těhotenství v sexuální abstinenci. V České republice je průměrný věk první soulože mezi sedmnáctým a osmnáctým rokem věku. V naprosté většině případů to však ještě zdaleka není chvíle, kdy si mladí lidé přejí zplodit potomka. Antikoncepce a potraty jsou ve všech zemích světa veličiny nepřímo úměrné a jejich vzájemný poměr je mírou kulturní vyspělosti společnosti. Vyspělé země mají umělých potratů málo, zato se právem chlubí velkým počtem uživatelů spolehlivých antikoncepčních metod. Mezi ně patří také Česká republika. Za posledních 15 let poklesl u nás počet umělých potratů o více než 70 % a několikanásobně se zvýšilo užívání antikoncepce.⁷⁸

---

⁷⁴ WEISS, P. *Sloupky o sexu, 40 úvah o sexu a vztazích*, Europrint: Praha 2010. ISBN 978-80-204-2188-3, s. 42

⁷⁵ FENWICKOVÁ, Elizabeth a Richard WALKER. *Sexuální výchova*. Praha: Cesty, 1996. ISBN 80-7181-022-3, str. 42-43.

⁷⁶ PONDĚLÍČKOVÁ, J. MÁŠLOVÁ, J. *Nezralá sexualita*. Praha: Avicenum, 1990. ISBN: 80-201-0096-8 str. 112 a násl.

⁷⁷ MURÍN, G, WEISS, P. *Abecedatělesné lásky*, Praha: Triton., 2004. ISBN 80-7254-581-7, s. 161

⁷⁸ FIFKOVÁ, H., a spol. *Sexuální výchova, Příručka pro učitele*, Praha: Mamte, ISBN: 978-80-87000-29-8

Statistiky sexuálního chování podle výzkumů Weisse a Zvěřiny z let 1993 a 1998 jsou následující. Věk prvního pohlavního styku se bez statisticky významného rozdílu pohybuje stále mezi 17. a 18. rokem života, přičemž náhodný partner byl u žen pouze ve 12 % případech a u mužů kolem 33 % případů. Kondom nebo hormonální antikoncepci však použilo pouze 23 % mužů a 16 % žen, o pět let později pak 32 % mužů a 29 % žen. Počty těch, kteří se nechrání, se snižují, i přesto ale zůstávají stále velice vysoké. Srovnáním dvou generací s rozdílem 30 let ve výzkumu z roku 1993 byl zjištěn snižující se věk prvního pohlavního styku, což se shoduje s univerzálním trendem ve všech vyspělých zemích. V 90. letech se však u nás tento trend zastavil, což může být vlivem zvýšené sexuální informovanosti.⁷⁹

Dospívající by měli být informováni o deviacích, sexuálních odchylkách a dysfunkcích. Je to nezbytné proto, aby se lépe vyznali v sobě, ale také v ostatních. Pokud některý dospívající cítí, že se vymyká všeobecné normě, jeho touhy a pocity se liší od ostatních, může mu to pomoci přijít na to, co se děje. Sexuální problémy mohou být příčinou sebevražd a sebevražedných pokusů.

---

⁷⁹ WEISS, P., ZVĚŘINA, J. *Sexuální chování v ČR - situace a trendy*. Praha: Portál, 2001. ISBN 807178558, str. 38-44.

4 SEXUÁLNÍ VÝCHOVA A LEGISLATIVA

Otevřená sexuální výchova a osvěta musí být dostupná všem, od školáků po nemocné, invalidy a důchodce. Každý člověk má právo na poučení o tak základních věcech, jako je plánování rodiny, včetně výhodné a dostupné antikoncepce, sexuální poruchy a problémy, případně sexuální deviace a sexuální delikvence. Nezastupitelnou roli v sexuální výchově má škola, která především v předmětu rodinná výchova, ale i biologie, popřípadě občanská nauka, přináší mladé generaci potřebné a fundované poučení o otázkách, které mají veliký význam nejen sociální, ale i zdravotní a právní.⁸⁰

I když neexistuje v žádném českém právním dokumentu právo na sexuální výchovu, existuje však právo na vzdělání a toto ústavní právo zcela vyčerpávajícím způsobem pokrývá i sexuální výchovu.

Úmluva o právech dítěte⁸¹ v článku 3 odst. 1 stanoví přednost zájmů dítěte, *„že zájem dítěte musí být nejpřednějším hlediskem při jakékoliv činnosti, týkající se dětí, ať už uskutečňované veřejnými nebo soukromými zařízeními, sociální péče, soudy, správní nebo zákonodárnými orgány.“* Neoficiální shrnutí: Veškerá opatření týkající se dítěte budou plně zohledňovat jeho zájmy. Stát zabezpečí dítěti odpovídající péči v případě, že rodiče nebo jiné osoby pečující o dítě ji nejsou schopni zajistit.

Podle článku 13 odst. 1 má dítě právo na svobodu, *„toto právo zahrnuje svobodu vyhledávat přijímat informace a myšleny všeho druhu, bez ohledu na hranice, ať už ústně, písemně nebo tiskem, prostřednictvím umění nebo jakýmkoliv prostředky podle volby dítěte.“* Neoficiální shrnutí to: Dítě má právo vyjadřovat svůj názor, získávat a rozšiřovat informace bez ohledu na hranice.

Podle článku 28 odst. 1 písm. a) má dítě právo na vzdělání., toto právo zahrnuje povinnost států, *„které jsou smluvní stranou Úmluvy, uznají právo dítěte na vzdělání a s cílem postupného uskutečňování tohoto práva a na základě rovných možností zejména: zavádějí pro všechny děti bezplatné a povinné základní vzdělávání.“* Neoficiální shrnutí: Dítě má právo na vzdělání a je povinnost státu, že základní vzdělávání bude bezplatné a povinné.

Podle článku 24 odst. 2 písm. f) má dítě právo na zdraví a zdravotnické služby, *„státy, které jsou smluvní stranou Úmluvy, sledují plné uskutečňování tohoto práva*

⁸⁰MITLÖNER, M. Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu. Dostupné z <http://www.planovanirodiny.cz/>

⁸¹(Convention on the Rights of the Child) je mezinárodní konvence stanovující občanská, politická, ekonomická, sociální a kulturní práva dětí. Dodržování úmluvy kontroluje Výbor pro práva dítěte OSN (Committee on the Rights of the Child). Byla přijata Valným shromážděním OSN 20. listopadu 1989. Ratifikovalo ji 193 států.

a zejména činí potřebná opatření: k rozvoji osvěty a služeb v oblasti preventivní zdravotní péče, poradenské služby pro rodiče a výchovy k plánovanému rodičovství.“ Neoficiální shrnutí: Konkrétně je tímto článkem státům uloženo, aby mimo jiného zajistily výchovu k plánovanému rodičovství. Protože si lze jen stěží tuto výchovu představit jinak, než v rámci školy, má tímto způsobem stát na ústavněprávní úrovni jasně vymezenou povinnost provádět na školách sexuální výchovu.⁸²

Listina základních práv a svobod⁸³ stanoví podle Čl. 33 odst. 1, „každý má právo na vzdělání, školní docházka je povinná po dobu, kterou stanoví zákon.“

Podle Čl. 32 odst. 4, téže Listiny základních práv a svobod stanoví, „péče o děti a jejich výchova je právem rodičů; děti mají právo na rodičovskou výchovu a péči.“⁸⁴ Neoficiální výklad: Práva rodičů mohou být omezena a nezletilé děti mohou být od rodičů odloučeny proti jejich vůli jen rozhodnutím soudu na základě zákona. Z tohoto článku však nelze dovodit, že by bylo přípustné v rámci realizace práva výchovy bránit dítěti v realizaci jeho práva na vzdělání nebo ho v tomto právu omezovat.⁸⁵

Na 13. světovém sexuologickém kongresu, který se konal v červnu roku 1997 ve Valencii, byla jeho účastníky přijata Deklarace sexuálních práv a to jako výzva, aby každá společnost vytvářela takové podmínky, které by uspokojovaly potřeby plného rozvoje jednotlivce a respektovaly sexuální práva. Těchto práv zmíněná deklarace formuluje devět, mezi kterými je i " právo na dostatečnou sexuální výchovu od narození a během životního cyklu. Tohoto procesu by se měly zúčastnit všechny společenské organizace.

Podobně i Charta sexuálních a reprodukčních práv IPPF (International Planned Parenthood Federation), jejímž řádným členem je česká Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu (SPRSV) vymezuje právo na informace a vzdělání. Podle tohoto dokumentu má každý právo na přístup ke vzdělání a k pravdivým informacím týkajícím se jeho sexuálního a reprodukčního zdraví, práv a odpovědnosti, které berou v úvahu specifika jeho pohlaví, nejsou stereotypní, a jsou sdělovány objektivním, kritickým a pluralistickým způsobem. Každý má právo na dostatečné vzdělání a informace, aby bylo zajištěno, že jakékoliv rozhodnutí týkající se jeho sexuálního a reprodukčního

⁸² DAVID, R. *Práva dítěte*. Olomouc, 1999. ISBN 807182-076-8, str. 48 a násl.

⁸³ Listina základních práv a svobod je součástí ústavního pořádku České republiky. Základní práva a svobody obsažené v Listině v zásadě vyjadřují vztah mezi státem a občanem.

⁸⁴ *Listina základních práv a svobod*, dostupné z <http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>

⁸⁵ MITLÖNER, M. *Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu*. Dostupné z <http://www.planovanirodiny.cz//>

života, bude činěno s jeho plným, svobodným a informovaným souhlasem. Každý má právo na plnou informovanost o relativních přednostech, nebezpečích a účinnosti všech metod regulace porodnosti a prevence neplánovaných těhotenství.

Samozřejmě je nezbytné vymezit určité dílčí otázky sexuální výchovy z hlediska věku a tudíž i přiměřenosti, formy a obsahu jednotlivých informací. Nezbytné je i stanovit do kterých tříd jaký výklad zařadit, a kdo bude výuku realizovat. Tyto otázky a jejich řešení přesahují oblast práva a jsou plně v kompetenci především pedagogů.⁸⁶

---

⁸⁶MITLÖNER, M. Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu. Dostupné z <http://www.planovanirodiny.cz//>

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 CÍL PRAKTICKÉ ČÁSTI

Cílem praktické části této práce je nalézt odpovědi na otázky související se sexuální výchovou a k postojům žáků v sexuální výchově a problematice sexuálních nemocí a antikoncepčních metodách. Zaměřuji se zde na zjištění postojů a názorů v oblasti sexuální výchovy žáků 7. a 9. tříd ZŠ Smetanova Skuteč, a to prostřednictvím metody kvantitativního průzkumu - dotazníkového šetření.

Dotazníkové šetření bylo provedeno ve skupině respondentů, kteří měli možnost vyjádřit své postoje v rámci předem stanovených odpovědí na kladené otázky a i naopak u některých kladených otázek se mohli dle svých zkušeností vyjádřit sami.

Výsledky získané z tohoto výzkumu mohou přispět ke zmapování postojů a názorů na sexuální výchovu a mohou být nápomocny pedagogům, ale i rodičům, dětem a mládeži. Následně mohou být použity jako podklad pro přehodnocení současných školních osnov, které se této problematice věnují velice okrajově, či jako podnět pro diskuzi na téma hodnotové orientace mladé generace a jejího vztahu k sexuální výchově.

5.1 VYMEZENÍ CÍLŮ

Základním cílem této práce je zjistit, jaká je informovanost dětí a mládeže v oblasti sexuality, kdo nejvíce ovlivňuje postoje a myšlení dospívajících. Dále bych chtěla průzkumem zjistit, jakým způsobem žáci na sexuální výchovu reagují a jak působí sexuální výchova na žáky. Jedním z důležitých faktorů bylo vymezení postojů mladších žáků (7. tříd) v protikladu s žáky (9. tříd).

5.2 STANOVENÍ HYPOTÉZ

Stěžejním úkolem bylo potvrzení či vyvrácení následujících domněnek:

H1: *Nejvíce informací ohledně sexu, pohlavního života a sexuality získávají dospívající ze strany vrstevníků, méně pak od rodičů, školy a odborné literatury.*

H2: *Žáci „7. tříd“ jsou méně informováni o problematice sexuálních nemocí a antikoncepčních metodách, než žáci „9. tříd“.*

H3: *Žáci „7. tříd“ budou na sexuální výchovu reagovat kladněji a budou ji považovat za užitečnější, než žáci „9. tříd“.*

H4: Žáci „7. třídy“ mají menší znalost o pohlavní nemoci HIV/AIDS než žáci „9. třídy“.

5.3 VÝZKUMNÉ METODY

Pro získání odpovědí na výzkumné otázky a pro potvrzení či vyvrácení stanovených hypotéz jsem vytvořila různé soubory otázek, které jsem následně předložila ve formě anonymního dotazníku.

Dotazník bývá vymezen jako „způsob písemného kladení otázek a získávání písemných odpovědí. Jedná se o soustavu předem připravených a pečlivě formulovaných otázek, které jsou promyšleně seřazeny.“⁸⁷

Vhodné sestavení dotazníku ovlivňuje jeho akceptování a správné vyplnění ze strany oslovených respondentů, které zajistí jeho vysokou návratnost a validitu. „Validita neboli platnost, je při jakémkoliv výzkumném šetření důležitým faktorem, který vypovídá o tom, zda je měřeno skutečně to, co bylo stanoveno.“⁸⁸

Dotazníkové metody se v podstatě vyvinuly z metody řízeného rozhovoru, který byl časově velmi náročný. Dotazník představuje velice efektivní techniku, jako výzkumná metoda umožňuje v relativně krátkém čase získat velké množství empirických dat od velkého souboru osob. Nevýhodou tohoto šetření může být nadhodnocování se zkoumané osoby (tendence jevit se v lepším světle). Slabá schopnost adekvátně se vyjádřit o svých zážitcích (u osob se slabou úrovní introspekce). Menší možnost kontroly pravdivosti odpovědí, ostražitost osoby při písemných odpovědích (ústní odpovědi provází méně zábran než písemné).⁸⁹

---

⁸⁷ CHRÁSKA, M. Metody pedagogického výzkumu. Praha: GradaPublishing, 2007, 265 s. ISBN 978-80-247-1369-4, str. 165.

⁸⁸ CHRÁSKA, M. Metody pedagogického výzkumu. Praha: GradaPublishing, 2007, 265 s. ISBN 978-80-247-1369-4, str. 32.

⁸⁹ KURIC Jozef, Vývojová psychologie II. Brno: I MS, 2007, 76 s. ISBN nemá, str. 32.

6 DOTAZNÍK

6.1 VYMEZENÍ SKUPINY RESPONDENTŮ

V rámci dotazníkového výzkumu představují respondenti (žáci) **58 osob**. Jedná se o žáky 7. a 9. tříd ZŠ Smetanova Skuteč. Předala jsem zde celkem 66 dotazníků, z nichž bylo k vyhodnocení vráceno opětovně 58 kusů. Toto množství představuje návratnost 83 %. Dotazníky byly předány osobně. Každého respondenta jsem ústně požádala o co nejpřesnější vyplnění, a také mu nabídla možnost konzultace v případě, že si nebude jist zadáním otázky.

Ochota spolupracovat byla na velmi vysoké úrovni ze strany učitelů, kteří spolupracovali a ochotně zajistili skupiny žáků, prostory a příjemné prostředí. Ze strany žáků byla ochota spolupracovat na nižší úrovni. Dívky byly ukázněné, chlapci vyrušovali. Dotazníky vyplnili všichni žáci sice ochotně, ale za bouřlivé diskuze. Diskuze se lišila dle skupin, u kterých přednáška probíhala. Například ve skupinách, kde bylo přítomno pouze jedno pohlaví, byli žáci ukázněnější a diskuze byla bohatší než u smíšených skupin. Lze tedy předpokládat, že vzorek nemusí být reprezentativní z důvodu kladených intimních otázek. Velkým ovlivňujícím činitelem byl i věk respondentů, kteří byli v bouřlivém pubertálním období.

Průzkum probíhal v období měsíce února 2013.

6.2 STRUKTURA DOTAZNÍKU

V záhlaví dotazníku jsem uvedla informace týkající se cíle a tématu výzkumu, jeho využitelnosti, orientační délky jeho vyplnění, a také poděkování za čas a ochotu. Samotný dotazník (viz příloha č. 1) je tvořen souborem 21. zjišťovacích otázek zaměřených na postoje k sexuální výchově, ale také například na názory k výuce sexuální výchovy a na podíl rodiny či školy v této výchově.

Pro zjištění odpovědí jsem použila otázky uzavřeného typu, které nabízí možnost volby pouze jedné z uvedených odpovědí, jež se nejvíce přibližuje k názoru či postoji daného respondenta. Pro výzkum jsem použila i otázky s více odpověďmi, abych zjistila, jak jsou respondenti v dané oblasti informováni (vzdělání), ale i otázky, ke kterým se sami žáci mohou vyjádřit. Při sestavování dotazníku jsem také dbala na to, aby otázky byly srozumitelné, jednoznačné a měly co nejvyšší vypovídající hodnotu.

6.3 VYHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ DOTAZNÍKU

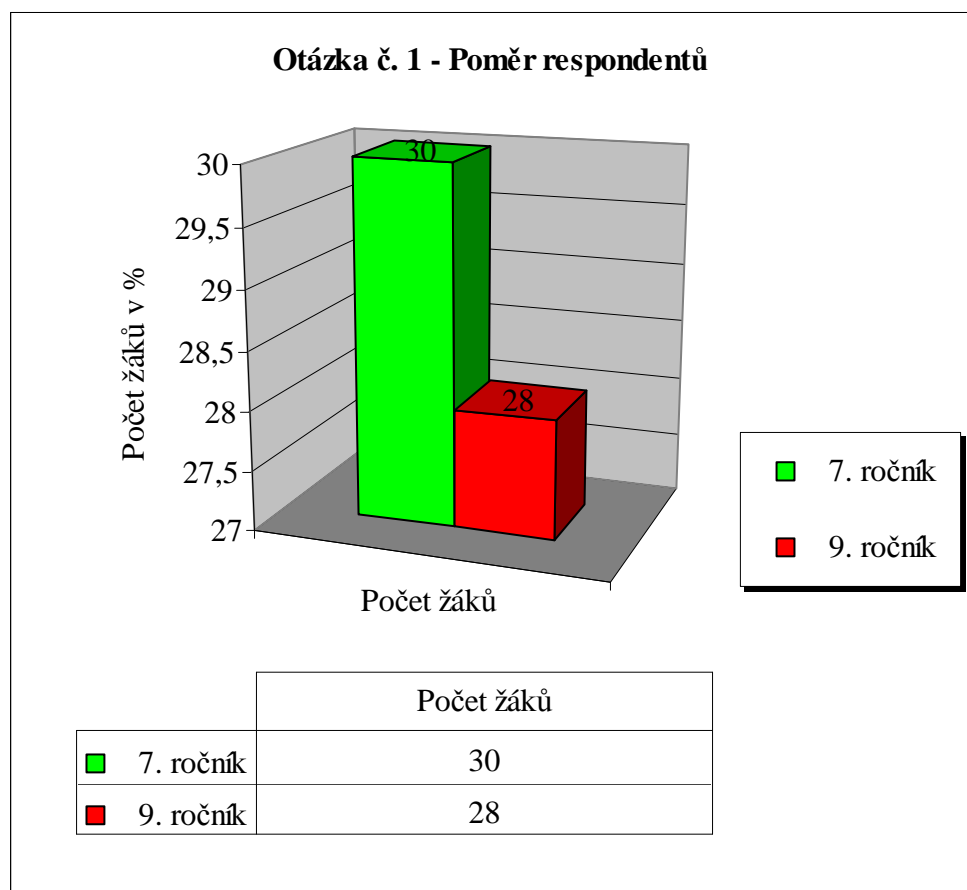
Výsledky výzkumu byly získány z vyplněných dotazníků od 30. žáků deváté třídy a 28. žáků sedmé třídy. Před samotnou sumarizací dat jsem zpracovala tabulku v aplikaci MS Office Excel, do které jsem si průběžně zaznamenávala odpovědi na jednotlivé dílčí otázky. Výsledné počty odpovědí jsem pak převedla na procentuální hodnotu. Tím jsem si vytvořila přehledný podklad pro stanovení závěrů (viz příloha č. 2).

Výsledky dotazníku jsou prezentovány v této části současně s uvedením jednotlivých otázek dotazníku, a to formou grafu a krátkého dílčího závěru, jež má za úkol blíže interpretovat výsledná tvrdá data. V další části jsou konfrontovány hypotézy se skutečnými výsledky dotazníkového šetření. Zde potvrzují či vyvracím platnost předem stanovených hypotéz. V bodě diskuze je pak provedeno celkové shrnutí všech získaných informací a jsou zde prezentována závěrečná zjištění v návaznosti na stanovené cíle z úvodu praktické části této práce.

7 INTERPRETACE VÝSLEDKŮ DOTAZNÍKOVÉHO PRŮZKUMU

Otázka č. 1: „Jaký ročník základní školy navštěvujete?“

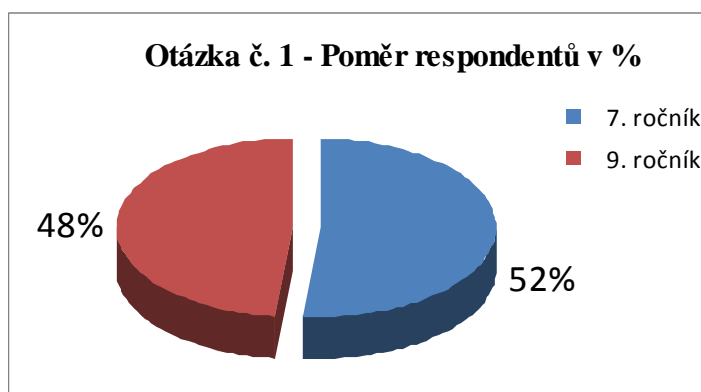
Graf č. 2: Odpověď na otázku č. 1

Zdroj: Vlastní šetření

Dotazník vyplnilo 30 žáků (respondentů) 9. třídy a 28 žáků (respondentů) 7. třídy, analyzováno celkem analyzováno 58 žáků. (viz graf 2 + tabulka, která je součástí grafu).

Graf č. 3: Odpověď na otázku č. 1

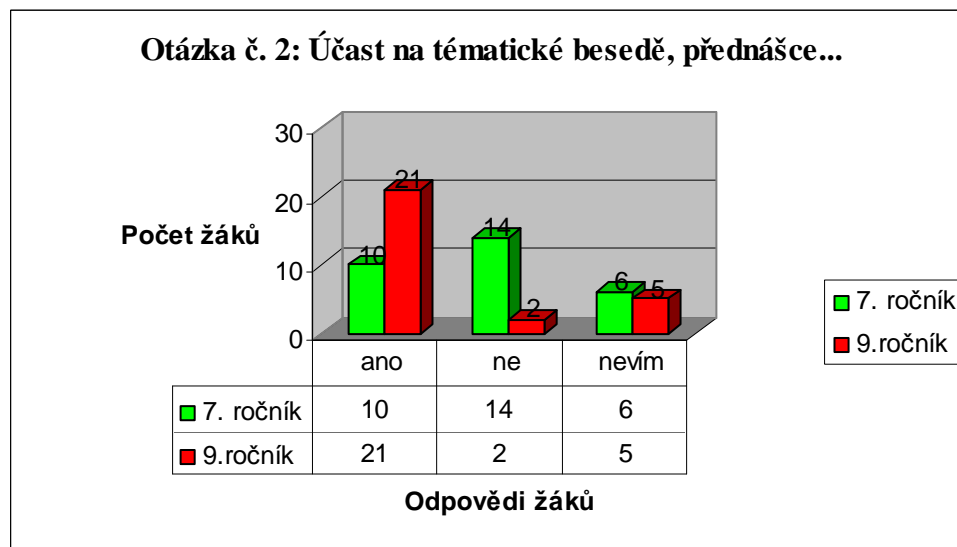

Zdroj: Vlastní šetření

Poměr respondentů je v 7. ročníku (48%), 9. ročník (52 %) viz graf č. 3

Otázka č. 2: „Byl (a) jsi účastníkem vyučovací hodiny, besedy nebo jiné události, kde se hovořilo o tématu prevence, sexuálně přenosných onemocnění a metodách antikoncepce?“

Graf č. 4: Odpověď na otázku č. 2

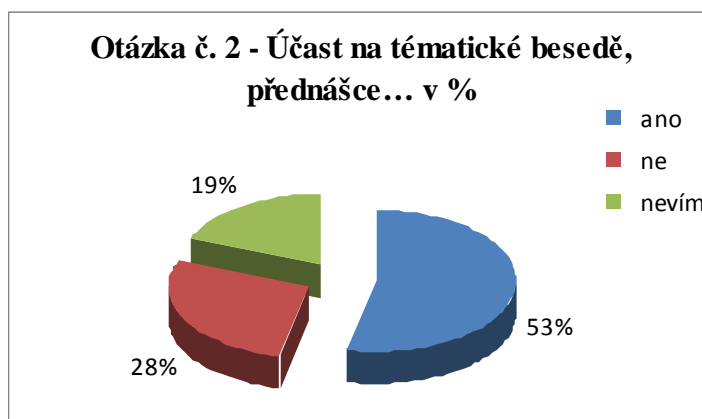

Zdroj: Vlastní šetření

Dotazníkovým šetřením zjištěno, že z 30 žáků - 9. třídy se přednášky na výše uvedené téma zúčastnilo 21 žáků, 5 žáků neví, zda se nějaké přednášky účastnili a 2 žáci na žádné přednášce nebyli. (viz graf č. 4 + tabulka, která je součástí grafu).

Dotazníkovým šetřením bylo zjištěno, že z 28 žáků - 7. třídy se přednášky na výše uvedené téma zúčastnilo 10 žáků, 6 žáků neví, zda se někdy takové přednášky zúčastnili a 14 žáků na žádné přednášce na dané téma nebylo. (viz graf č. 4 + tabulka, která je součástí grafu).

Graf č. 5: Odpověď na otázku č. 2

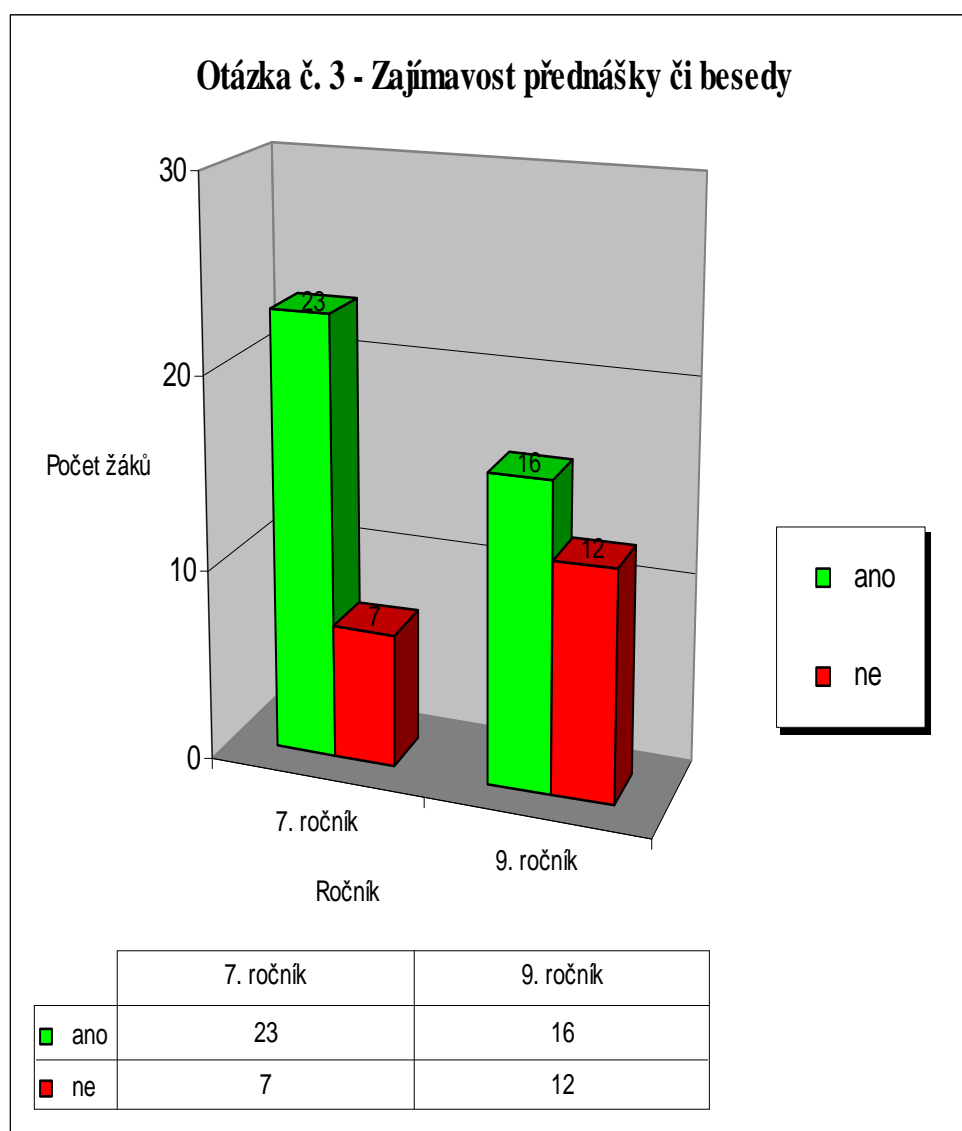
Zdroj: Vlastní šetření

Účast na tematické besedě – přednášce mělo celkově (53 %) žáků, (28 %) žáků žádnou přednášku neabsolvovali a (19 %) žáků neví, jestli se takové přednášky zúčastnili, či nikoliv. (viz graf č. 5).

Otázka č. 3: „Zdalo se Vám toto téma zajímavé?“

Graf č. 6: Odpověď na otázku č. 3

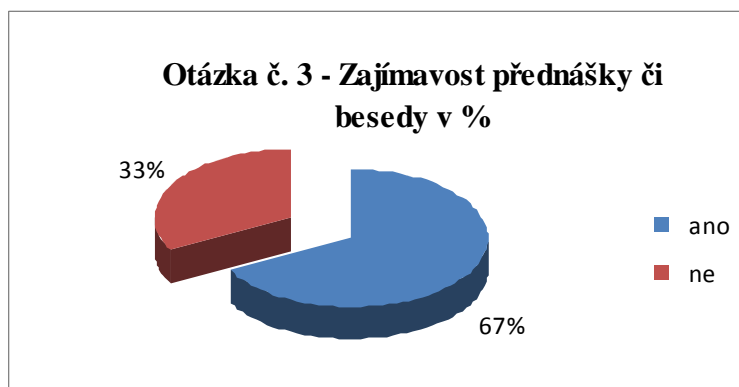

Zdroj: Vlastní šetření

Dotazníkovým šetřením bylo zjištěno, že pro 23 žáků - 7. třídy je výše uvedené téma zajímavé a pro 7 žáků je to téma nezajímavé. (viz graf 6 + tabulka, která je součástí grafu).

U žáků 9. třídy bylo zjištěno, že 16 žáků toto téma zajímá a 12 ti žákům se zdá nezajímavé. (viz graf 6 + tabulka, která je součástí grafu).

Graf č. 7: Odpověď na otázku č. 3

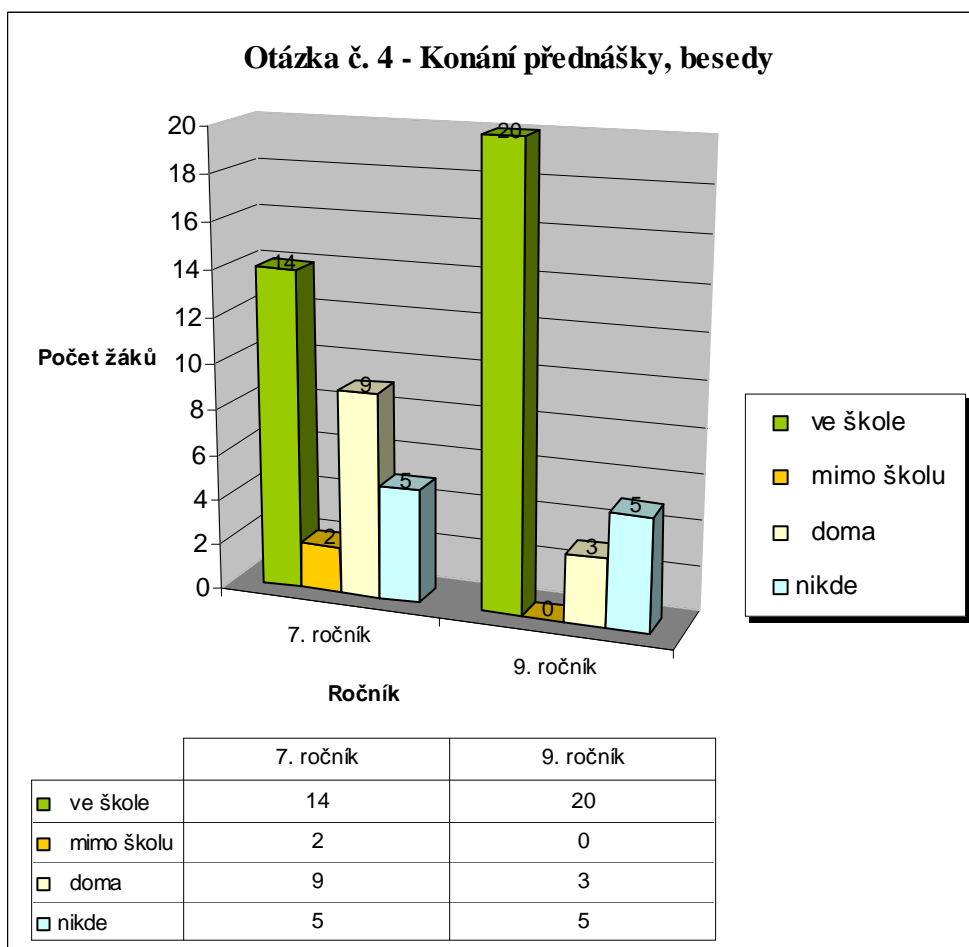

Zdroj: Vlastní šetření

Celkovým dotazníkovým šetřením bylo zjištěno, že se přednáška líbila (67%) žákům, a (33%) žáků se zdála nepříznivá a nezajímavá. (viz graf č. 7).

Otázka č. 4: „Kde tato přednáška probíhala?“

Graf č. 8: Odpověď na otázku č. 4

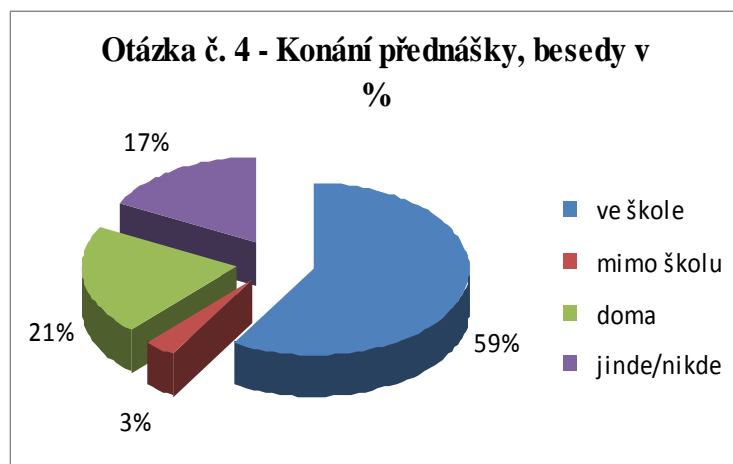

Zdroj: Vlastní šetření

Dotazníkovým šetřením bylo zjištěno, že žáci 7. tříd se zúčastnili přednášky, a to 14 žáků - ve škole, 2 žáci mimo školu, 9 žáků – doma, 5 žáků - nikde. (viz graf č. 8 + tabulka, která tvoří součást grafu).

Dotazníkovým šetřením bylo zjištěno, že žáci 9. třídy se zúčastnili přednášky, a to 20 žáků – ve škole, 0 žáků - mimo školu, 3 žáci - doma, 5 žáků - nikde. (viz graf č. 8 + tabulka, která tvoří součást grafu).

Graf č. 9: Odpověď na otázku č. 4

Zdroj: Vlastní šetření

í

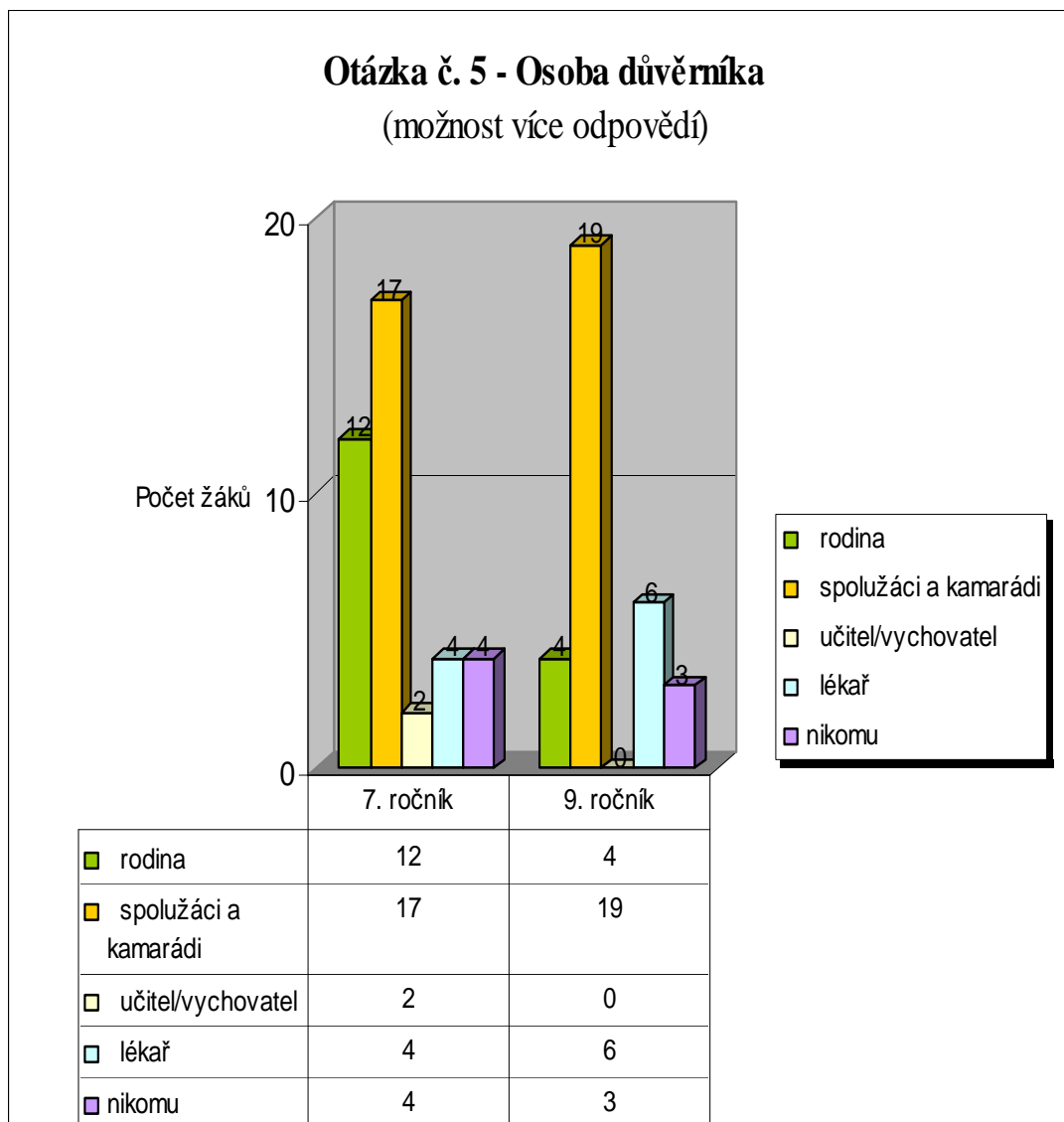
Dotazníkovým šetřením bylo zjištěno, že žáci 7. a 9. třídy se přednášky účastnili ve škole (59%), mimo školu (3 %), doma (21%) a nikde se nezúčastnilo přednášky (17%). (viz graf č. 9).

Otázka č. 5: „Komu byste se svěřil/a při problémech týkajících se svého sexuálního života?“

Tabulka č. 1: Osoba důvěrníka

	7. ročník	9. ročník
rodina	12	4
spolužáci a kamarádi	17	19
učitel/vychovatel	2	0
lékař	4	6
nikomu	4	3

Graf č. 10: Odpověď na otázku č. 5

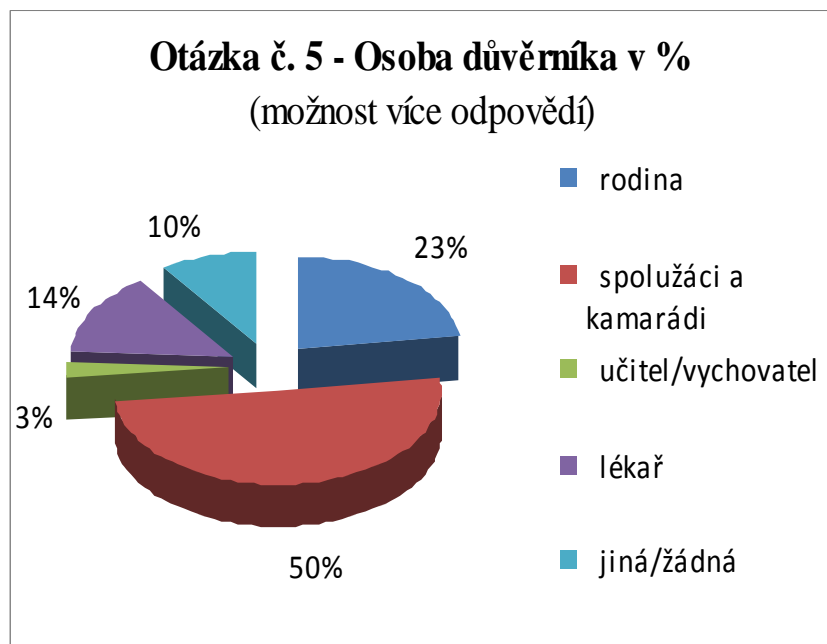

Zdroj: Vlastní šetření

Dotazníkovým šetřením bylo zjištěno u žáků 7. tříd, že by se svěřili o výše uvedeném problému rodině – 12 žáků, spolužákům/kamarádům – 17 žáků, učiteli/vychovateli – 2 žáci, lékaři – 4 žáci a 4 žáci by se nesvěřili nikomu. (viz graf 10 + tabulka č. 1).

Dotazníkovým šetřením bylo zjištěno u žáků 9. tříd, že by se svěřilo o výše uvedeném problému rodině – 4 žáci, spolužákům/kamarádům – 19 žáků, učiteli /vychovateli – 0 žáků, lékaři – 6 žáků a 3 žáci by se nesvěřili nikomu. (viz graf 10 + tabulka č. 1).

Graf č. 11: Odpověď na otázku č. 5

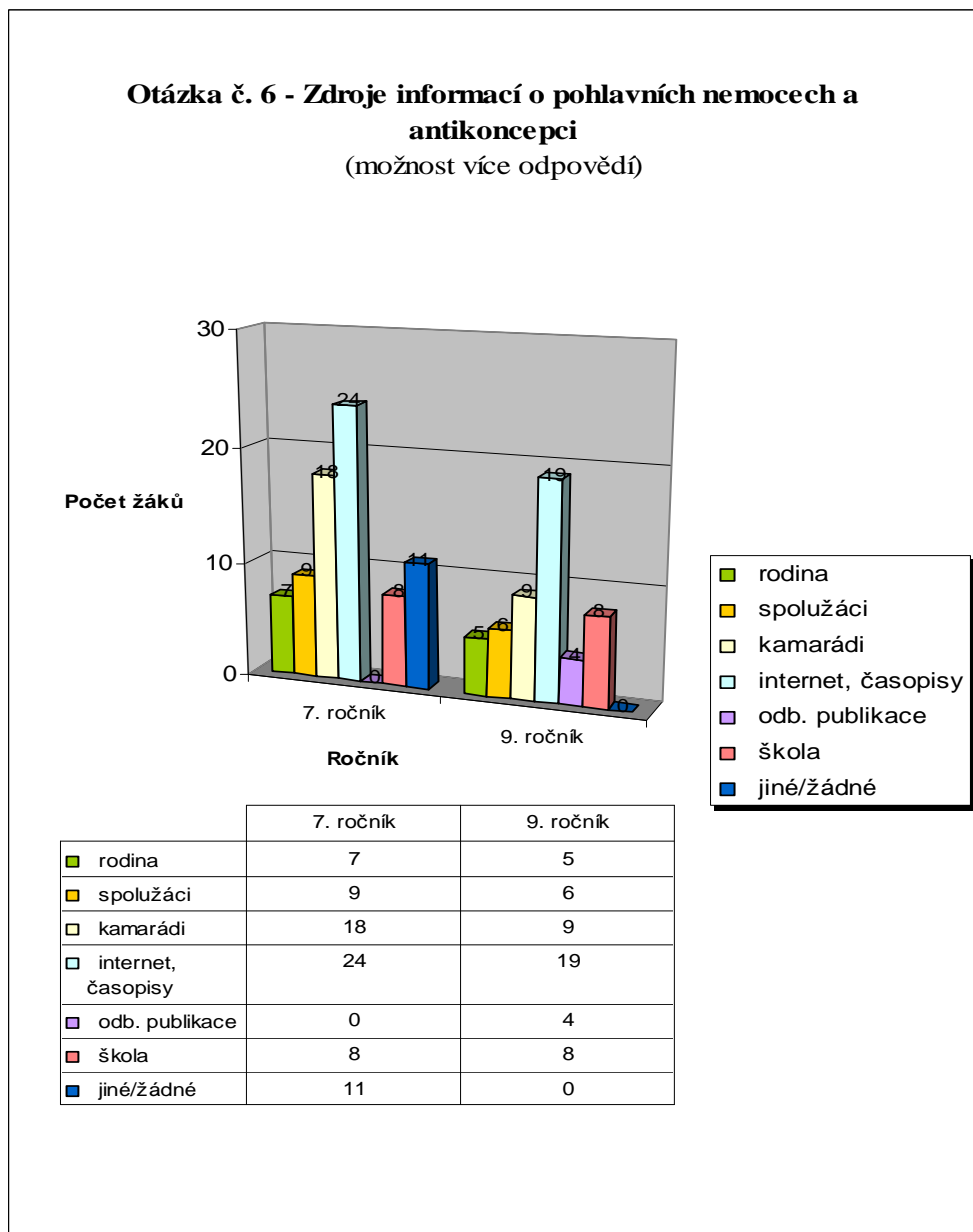

Zdroj: Vlastní šetření

Dotazníkovým šetřením bylo zjištěno, že žáci 7. a 9. třídy se nejčastěji svěřují spolužákům a kamarádům (57%), rodině se svěřuje (22%), lékaři (14%), nikomu by se nesvěřilo 10% a učiteli / vychovateli by se svěřili (3%) žáků. (viz graf č. 11).

Otázka č. 6: „Z jakých zdrojů získáváte informace o sexuálně přenosných onemocněních a metodách antikoncepce?“

Graf č. 12: Odpověď na otázku č. 6

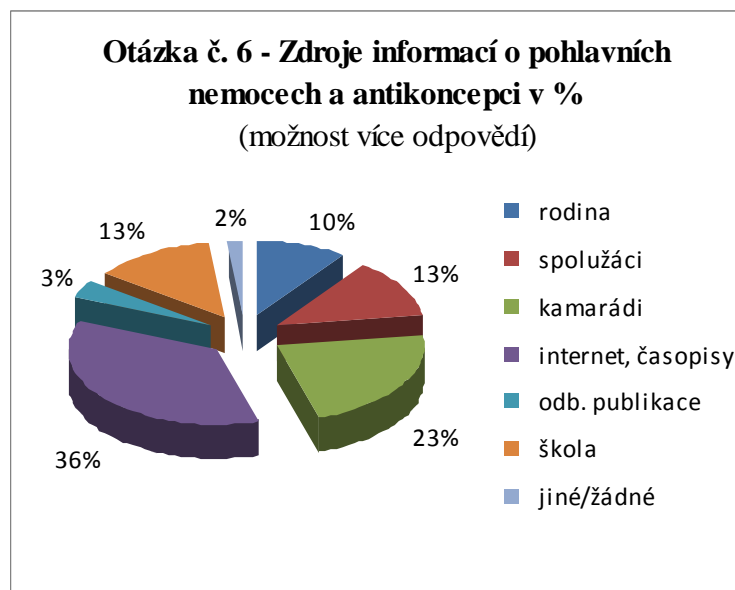

Zdroj: Vlastní šetření

Z dotazníkového šetření bylo zjištěno, že informace o pohlavních nemocech a antikoncepci žáci 7. třídy získávají v rodině – 7 žáků, u spolužáků – 9 žáků, u kamarádů – 18 žáků, na internetu/v časopise - 24 žáků, v odborných publikacích - 0 žáků, ve škole – 8 žáků, 2 žáci - neuvedli žádný zdroj informací. (viz graf č. 12 + tabulka, která tvoří součást grafu).

Z dotazníkového šetření bylo zjištěno, že informace o pohlavních nemocech a antikoncepci žáci 9. třídy získávají v rodině – 5 žáků, u spolužáků – 6 žáků, u kamarádů – 9 žáků, na internetu/v časopise - 4 žáci, v odborných publikacích 4 žáci, ve škole 8 žáků, 2 žáci – žádný zdroj informací nevedli. (viz graf č. 12 + tabulka, která tvoří součást grafu).

Graf č. 13: Odpověď na otázku č. 6

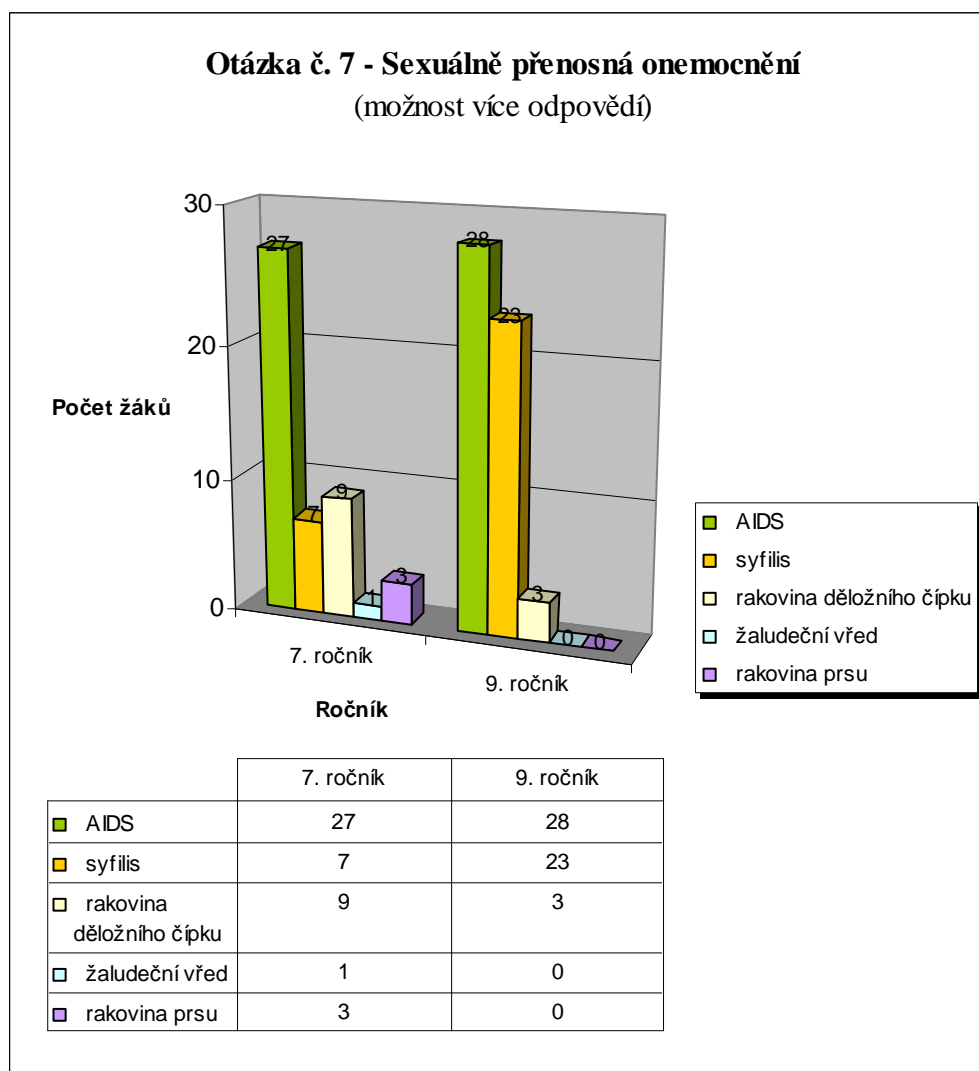

Zdroj: Vlastní šetření

Žáci 7. a 9. tříd mají jako zdroje informací o pohlavních nemocech antikoncepci internet a časopisy (36%), kamarády (23%), spolužáky a školu (13%), rodinu (10%), odbornou publikaci (3%). Žáci, kteří zdroj informací nevedli, tvoří (2%). (viz graf č. 13).

Otázka č. 7: „Jaké onemocnění patří mezi sexuálně přenosná onemocnění?“

Graf č. 14: Odpověď na otázku č. 7

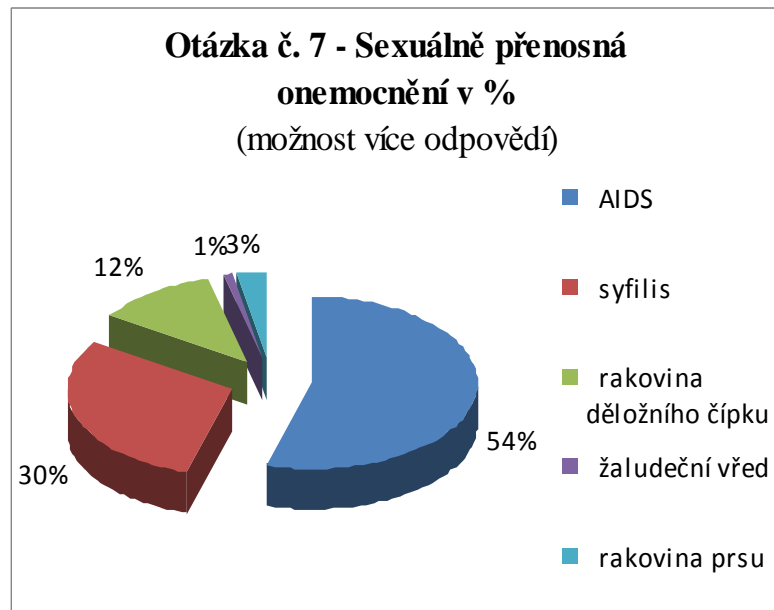
Zdroj: Vlastní šetření

Žáci 7. tříd uvedli dle dotazníkového šetření, že mezi sexuálně přenosná onemocnění patří AIDS – 27 žáků, syfilis – 7 žáků, rakovina děložního čípku – 9 žáků, žaludeční vřed 1 žák, rakovina prsu – 3 žáci. (viz graf č. 14 + tabulka, která tvoří součást grafu).

Žáci 9. tříd uvedli dle dotazníkového šetření, že mezi sexuálně přenosná onemocnění patří AIDS – 28 žáků, syfilis – 23 žáků, rakovina děložního čípku – 3 žáci, žaludeční vřed a rakovina prsu - 0 žáků. (viz graf č. 14 + tabulka, která tvoří součást grafu).

Graf č. 15: Odpověď na otázku č. 7

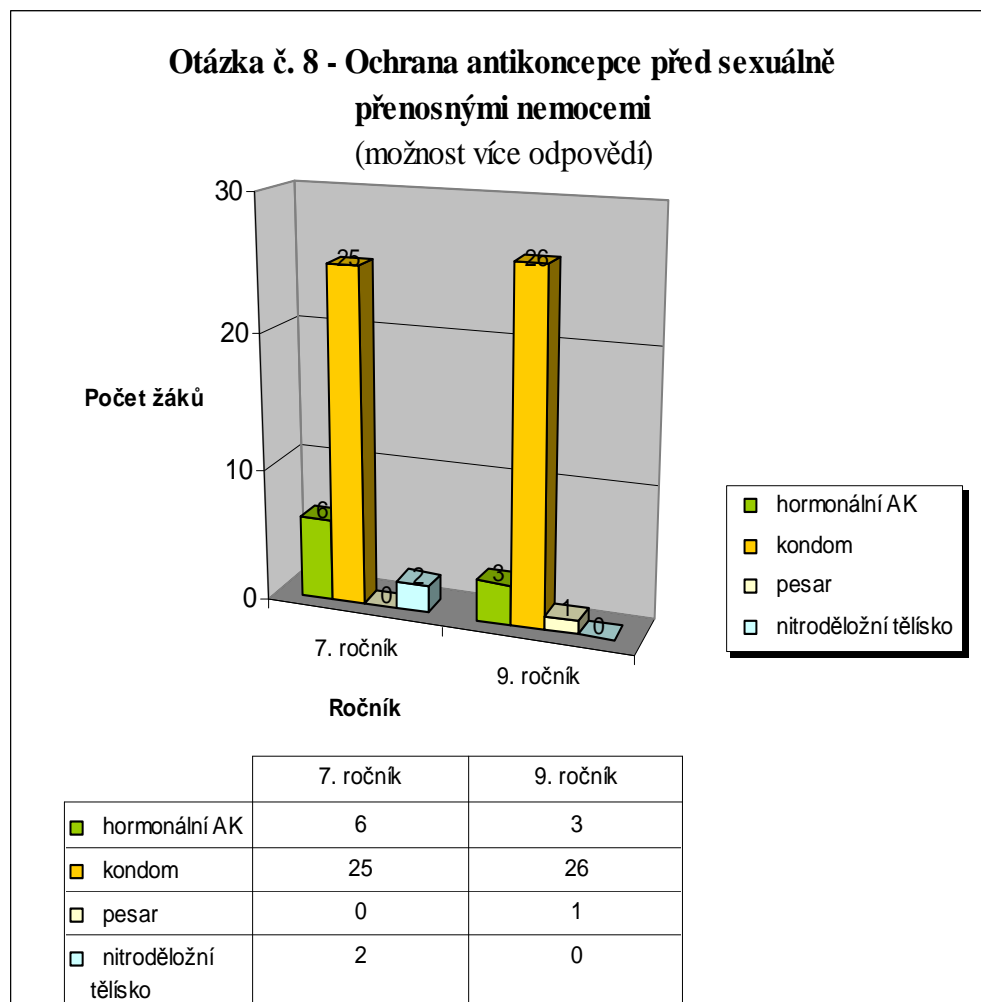

Zdroj: Vlastní šetření

Sexuálně přenosná onemocnění jsou podle žáků 7. a 9. třídy, AIDS (54%), syfilis (30%), rakovina děložního čípku (12%), rakovinu prsu (3%), žaludeční vřed (1%). (viz graf č. 15).

Otázka č. 8 zněla: „Která z uvedených antikoncepčních metod chrání před sexuálně přenosnými onemocněními?“

Graf č. 16: Odpověď na otázku č. 8

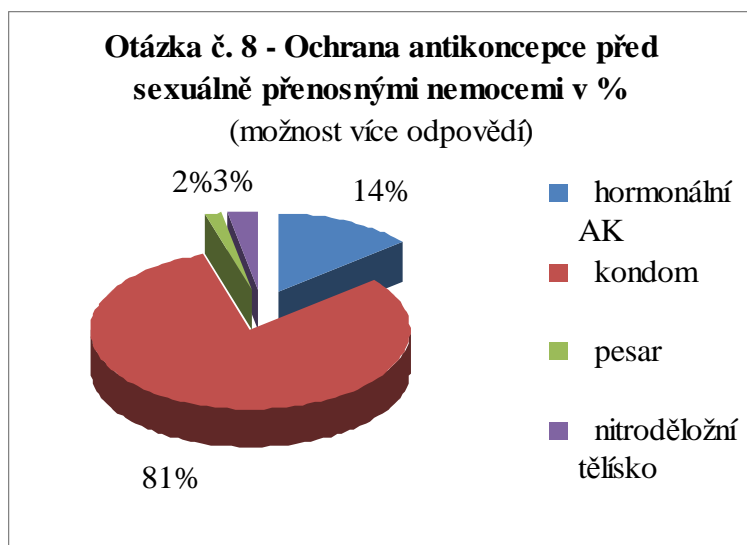

Zdroj: Vlastní šetření

Žáci 7. třídy dle dotazníkového šetření uvedli, že před přenosnými chorobami je neúčinnější hormonální antikoncepce – 6 žáků, kondom – 25 žáků, pesar – 0 žáků, nitroděložní tělísko – 2 žáci. (viz graf č. 16 + tabulka, která tvoří součást grafu).

Žáci 9. třídy dle dotazníkového šetření uvedli, že před přenosnými chorobami je neúčinnější hormonální antikoncepce – 3 žáci, kondom – 26 žáků, pesar – 1 žák, nitroděložní tělísko - 0 žáků. (viz graf č. 16 + tabulka, která tvoří součást grafu).

Graf č. 17: Odpověď na otázku č. 8

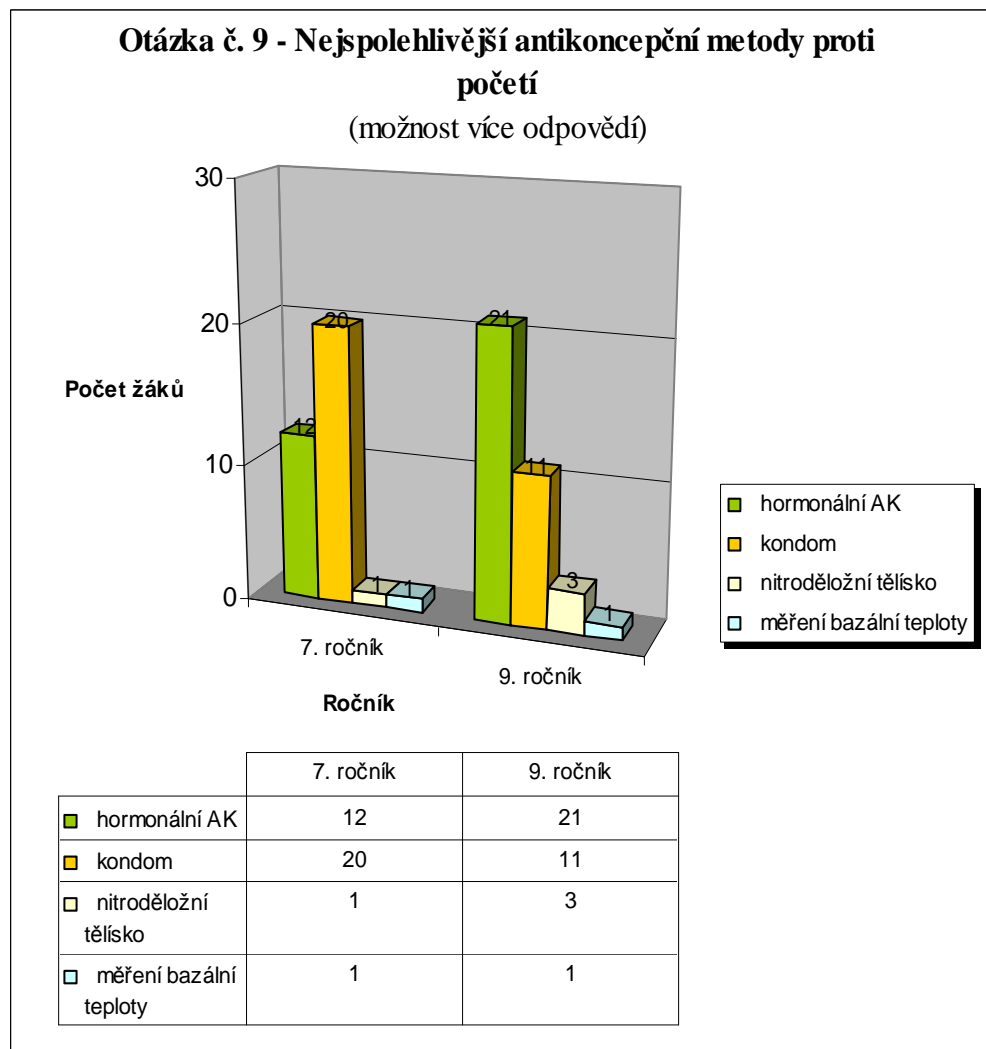

Zdroj: Vlastní šetření

Žáci 7. a 9. třídy uvedli, že je nejvíce chrání před sexuálně přenosnými chorobami kondom (81%), hormonální antikoncepce (14 %), nitroděložní tělíčko (3%), pesar (2%). (viz graf č. 17).

Otázka č. 9 zněla: „Jaká je nejspolehlivější metoda v zabránění početí dítěte?“

Graf č. 18: Odpověď na otázku č. 9

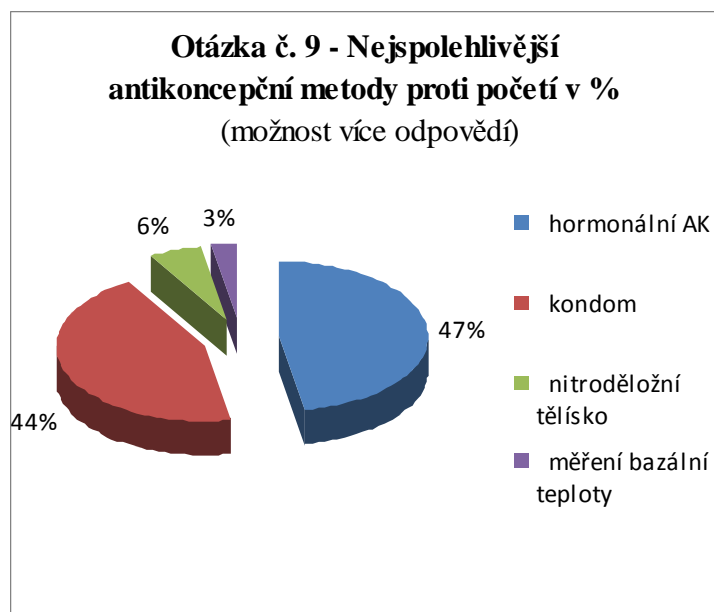

Zdroj: Vlastní šetření

Žáci 7. třídy dle dotazníkového šetření uvedli, že nejspolehlivější metoda v zabránění početí dítěte je hormonální antikoncepce – 12 žáků, kondom – 20 žáků, nitroděložní tělísko – 1 žák, měření bazální teploty – 1 žák. (viz graf č. 18 + tabulka, která tvoří součást grafu).

Žáci 9. třídy dle dotazníkového šetření uvedli, že nejspolehlivější metoda v zabránění početí dítěte je hormonální antikoncepce – 21 žáků, kondom – 11 žáků, nitroděložní tělísko – 3 žáci, měření bazální teploty – 1 žák. (viz graf č. 18 + tabulka, která tvoří součást grafu).

Graf č. 19: Odpověď na otázku č. 9

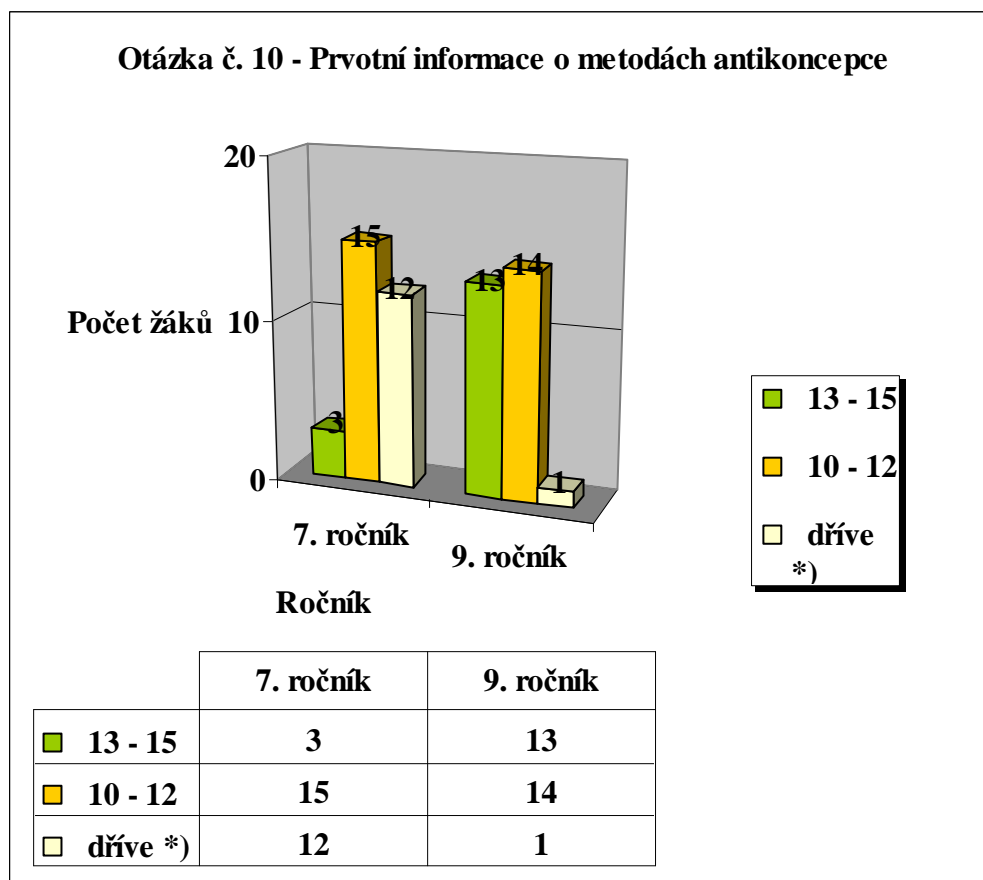

Zdroj: Vlastní šetření

Žáci 7. a 9. třídy uvedli, že nejspolehlivější antikoncepční metoda proti početí je hormonální antikoncepce (47%), kondom (44%), nitroděložní tělísko (6%), měření bazální teploty (3%). (viz graf č. 19).

Otázka č. 10 zněla: „V kolika letech jste se poprvé informoval (a) o metodách antikoncepce?“

Graf č. 20: Odpověď na otázku č. 10

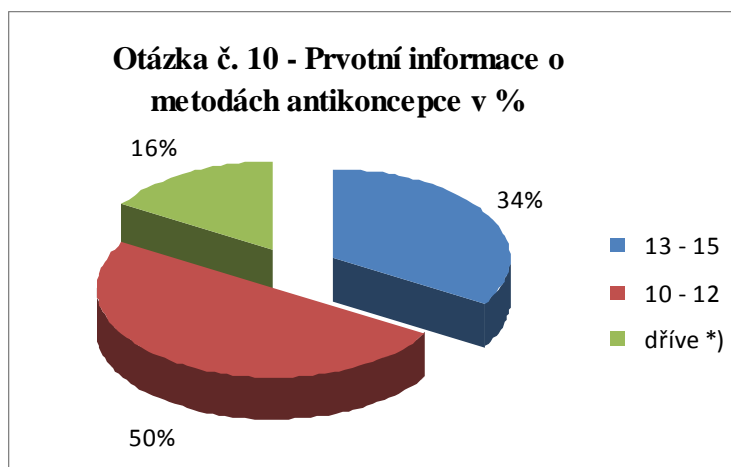

Zdroj: Vlastní šetření

Žáci 7. třídy v dotazníkovém šetření uvedli, že se poprvé o metodách antikoncepce zajímali, a to 3 žáci/13 -15 letech, 15 žáků/10-12 letech, 12 žáků dříve (2 žáci /8 letech, 1 žák/6 letech, 5 žáků/7 letech, 1 žák /5 let, 2 žáci/3 letech, 1 žák/1 roce). (viz graf č. 20 + tabulka, která tvoří součást grafu).

Žáci 9. třídy v dotazníkovém šetření uvedli, že se poprvé o metodách antikoncepce zajímali 13 žáků/13 -15 letech, 14 žáků/10-12 letech, 1 žák dříve (věk neuvedl). (viz graf č. 20 + tabulka, která tvoří součást grafu).

Graf č. 21: Odpověď na otázku č. 10

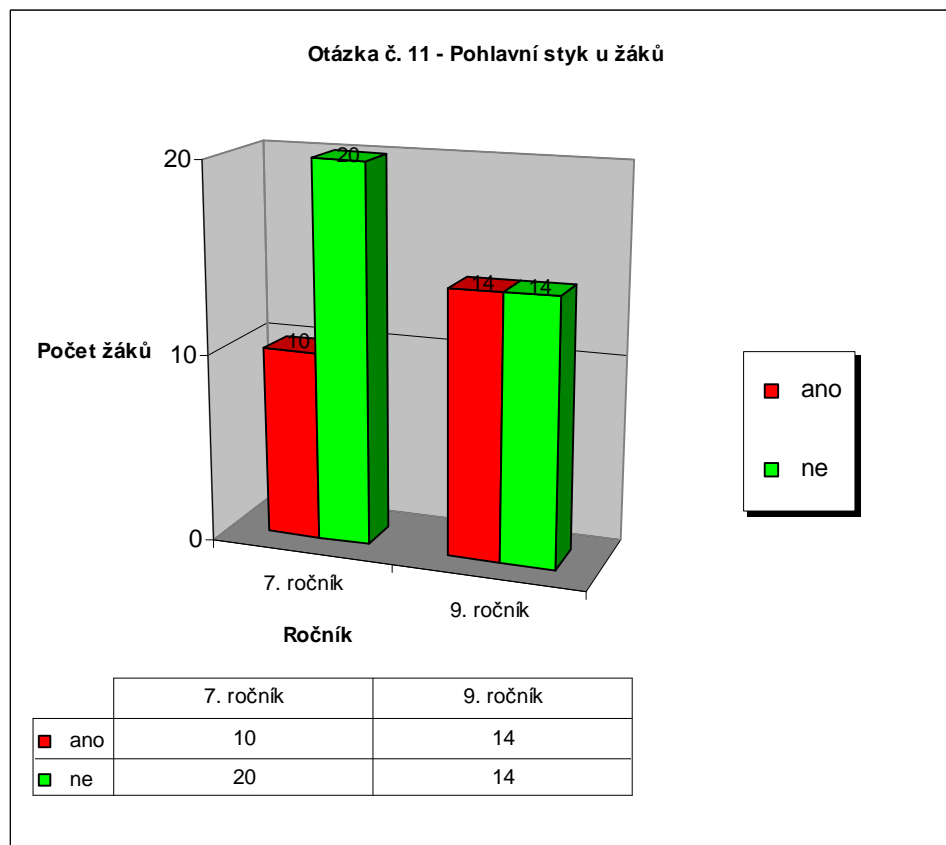

Zdroj: Vlastní šetření

Žáci 7. a 9. třídy uvedli, že byli poprvé informováni o metodách antikoncepce ve věku 10 až 12 let (50%) žáků, ve věku 13 až 15 let (28%), ve věku dříve bylo informováno (22%), viz příloha č. 1 (graf č. 21).

Otázka č. 11 zněla: „Měl (a) jsi už pohlavní styk?“

Graf č. 22: Odpověď na otázku č. 11

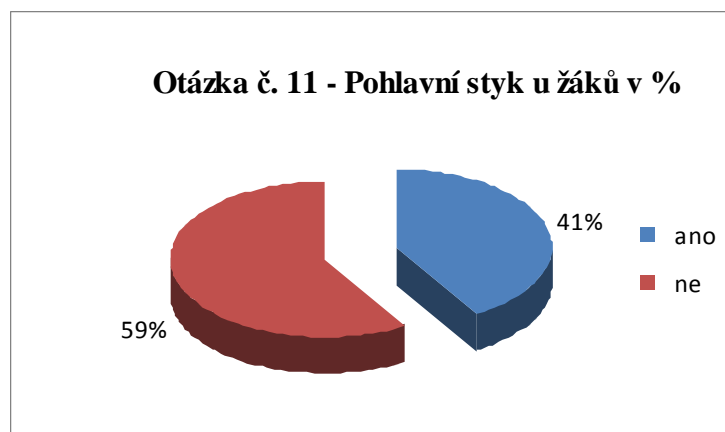
Zdroj: Vlastní šetření

V dotazníkovém šetření žáci 7. třídy uvedli, že 10 žáků již mělo pohlavní styk a 20 žáků pohlavní styk nemělo. (viz graf č. 22 + tabulka, která tvoří součást grafu).

V dotazníkovém šetření žáci 9. třídy uvedli, že 14 žáků již mělo pohlavní styk a 14 žáků pohlavní styk nemělo. (viz graf č. 22 + tabulka, která tvoří součást grafu).

Graf č. 23: Odpověď na otázku č. 11

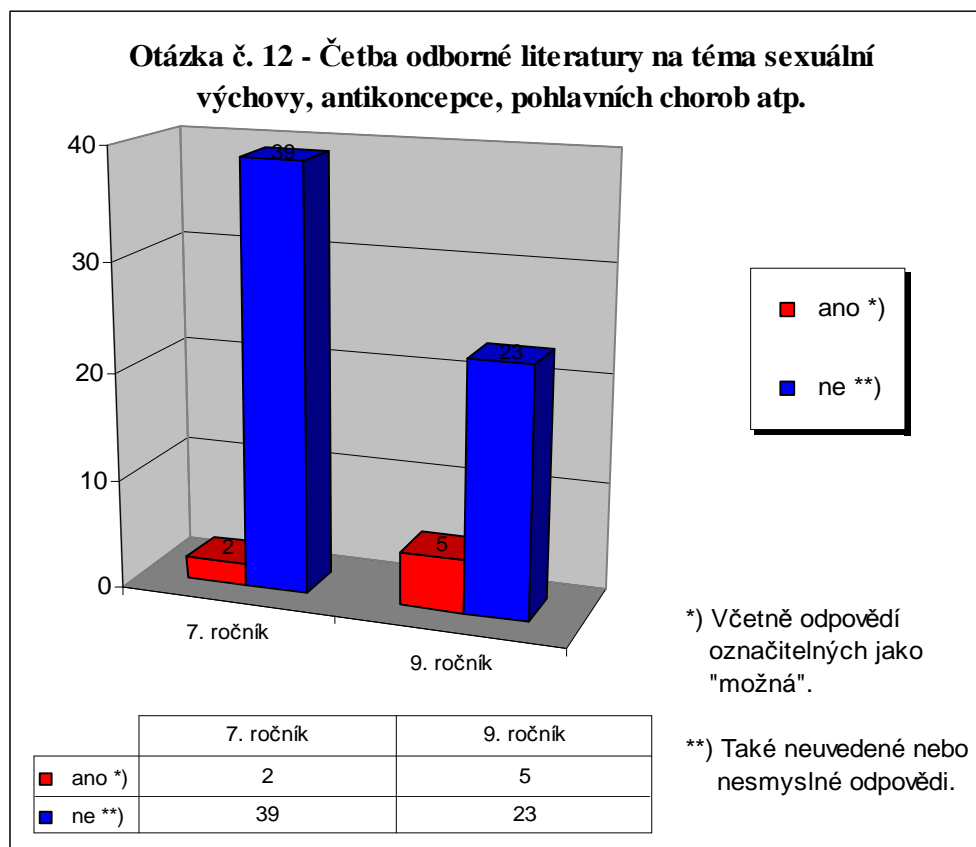

Zdroj: Vlastní šetření

Žáci 7. a 9. třídy odpověděli, že (59%) mělo pohlavní styk a nemělo pohlavní styk (41%). (viz graf č. 23).

Otázka č. 12 zněla: „Četl (a) jsi nějakou odbornou literaturu ohledně sexuální výchovy?“

Graf č. 24: Odpověď na otázku č. 12

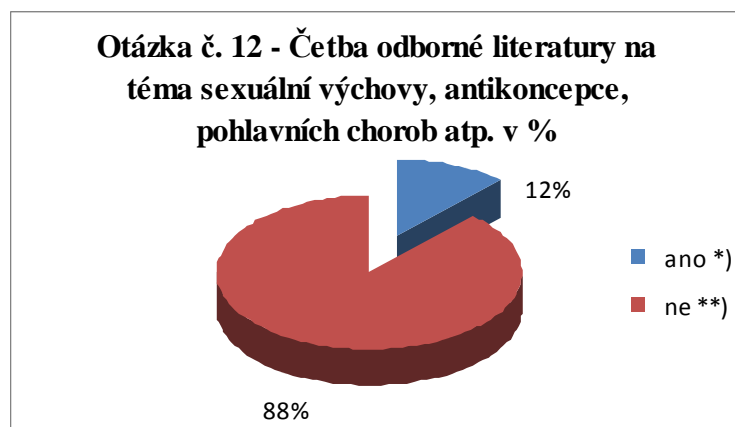

Zdroj: Vlastní šetření

Žáci na základě dotazníkového šetření na výše uvedenou otázku uvedli, že na výše uvedené téma, 28 žáků odbornou literaturu nečetlo, 2 žáci – ano (oba Kamasutru), viz příloha 1 (viz graf č. 24 + tabulka, která tvoří součást grafu).

Žáci na základě dotazníkového šetření na výše uvedenou otázku uvedli, že 23 žáků žádnou odbornou literaturu nečetlo, 5 žáků – ano (1 žák Kamasutru, 4 žáci si název již nepamatují.), viz příloha 1 (viz graf č. 24 + tabulka, která tvoří součást grafu).

Graf č. 25: Odpověď na otázku č. 12

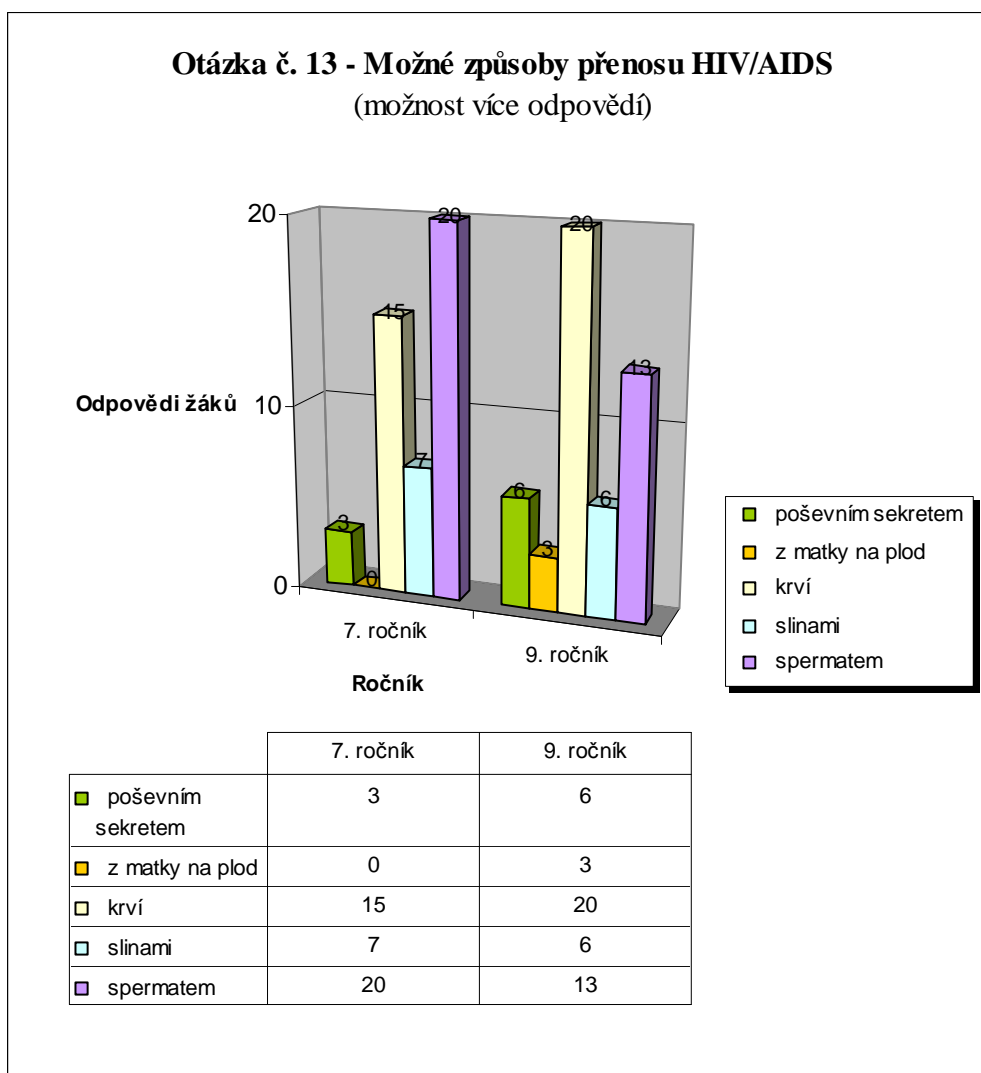

Zdroj: Vlastní šetření

Žáci 7. a 9. třídy odpověděli, že odbornou literaturu na téma sexuální výchova četlo (12%) viz příloha č. 1 a odbornou literaturu na dané téma nečetlo (88%). (viz graf č. 25).

Otázka č. 13 zněla: „Jakými formami se přenáší HIV/AIDS?“

Graf č. 26: Odpověď na otázku č. 13

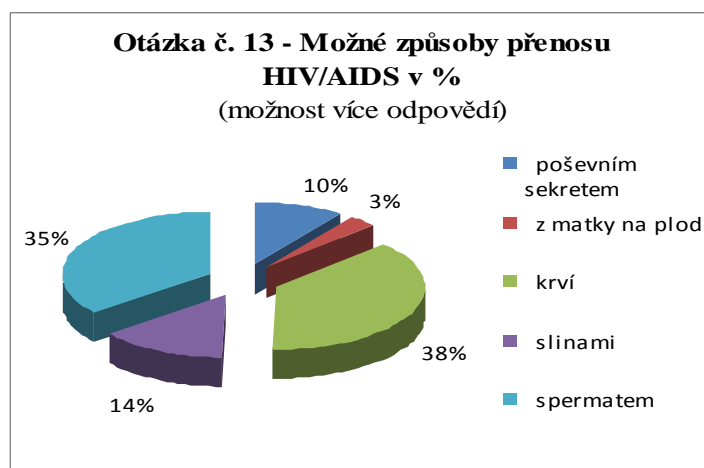

Zdroj: Vlastní šetření

Žáci 7. třídy dle dotazníkového šetření uvedli, že HIV/AIDS se přenáší poševním sekretem – 3 žáci, z matky na plod – 0 žáků, krví – 15 žáků, slinami – 7 žáků, spermatem – 20 žáků. (viz graf č. 26).

Žáci 9. třídy dle dotazníkového šetření uvedli, že HIV/AIDS se přenáší poševním sekretem – 6 žáků, z matky na plod – 3 žáci, krví – 20 žáků, slinami – 6 žáků, spermatem – 20 žáků. (viz graf č. 26).

Graf č. 27: Odpověď na otázku č. 13

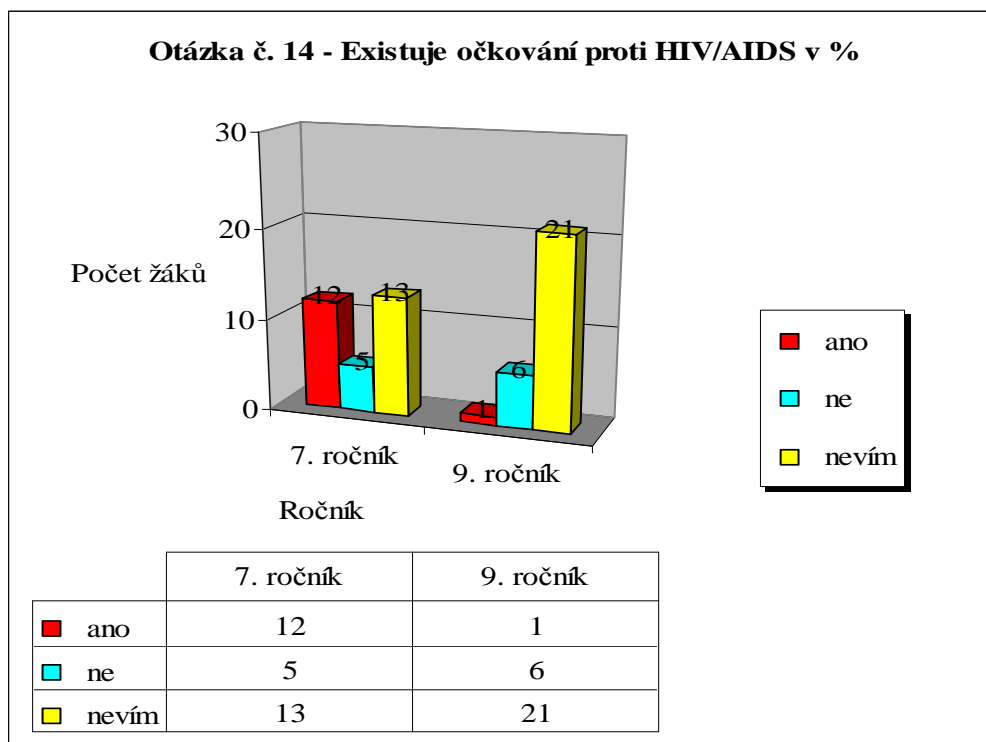

Zdroj: Vlastní šetření

Žáci 7. a 9. třídy odpověděli, že způsoby přenosu HIV/AIDS jsou možné krví (38%), spermatem (35%), slinami (14%), poševním sekretem (10%), z matky na plod (3%). (viz graf č. 27)

Otázka č. 14 zněla: „Existuje proti HIV/AIDS očkovací vakcína?“

Graf č. 28: Odpověď na otázku č. 14

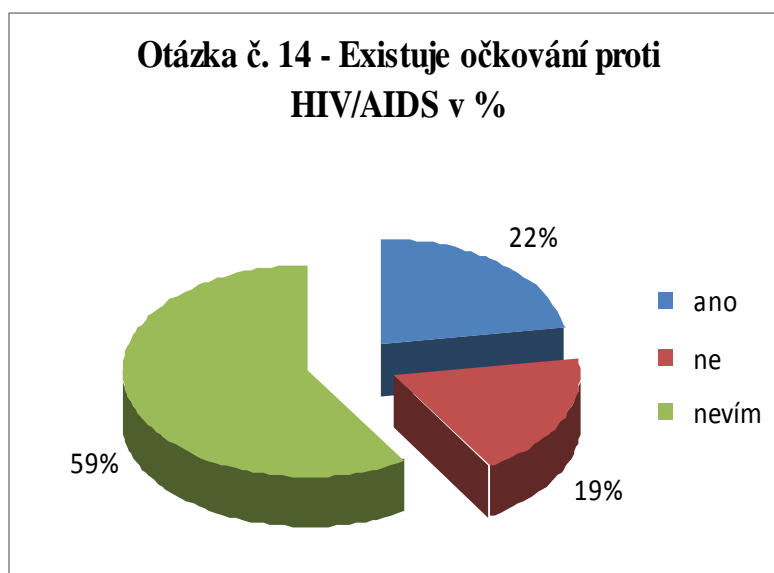

Zdroj: Vlastní šetření

Žáci 7. třídy podle dotazníkového šetření odpověděli na výše uvedenou otázku - ano/existuje očkování 12 žáků, 5 žáků odpovědělo - ne/neexistuje očkování a 13 žáků - neví/ zda existuje očkování proti HIV/AIDS. (viz graf č. 28 + tabulka, která je součástí grafu).

Žáci 9. třídy podle dotazníkového šetření odpověděli na výše uvedenou otázku - ano/existuje očkování 1 žák, 6 žáků odpovědělo - ne/neexistuje očkování a 21 žáků - neví/ zda existuje očkování proti HIV/AIDS. (viz graf č. 28 + tabulka, která je součástí grafu).

Graf č. 29: Odpověď na otázku č. 14

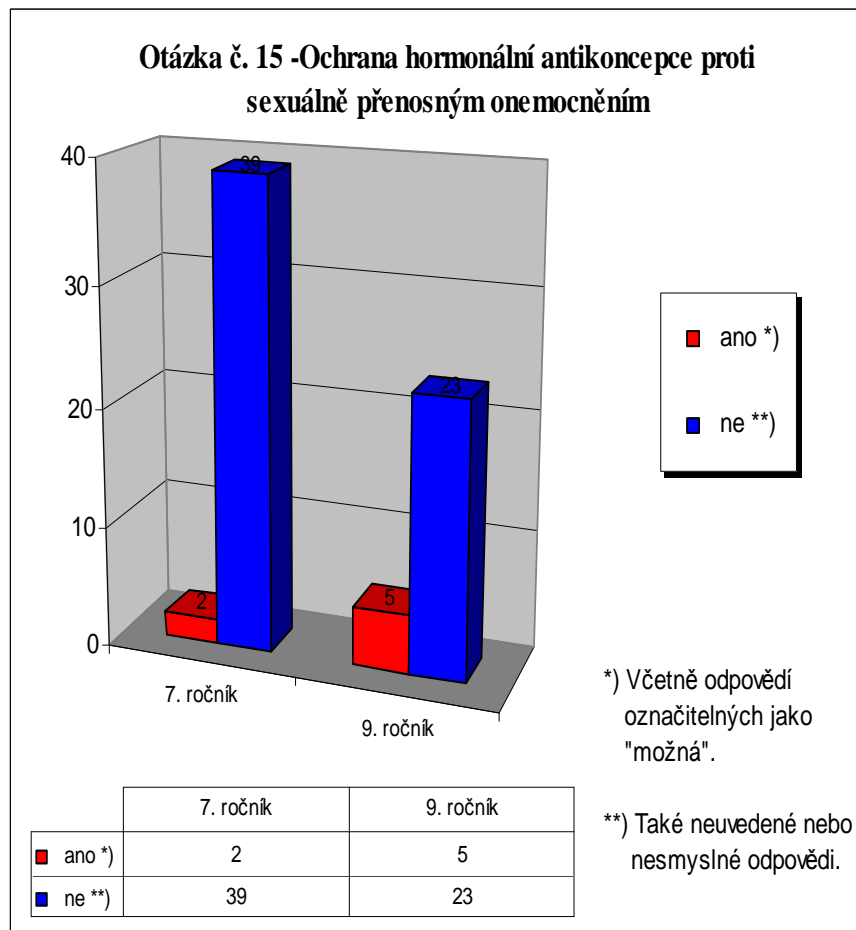

Zdroj: Vlastní šetření

Žáci 7. a 9. třídy odpověděli, že proti HIV/AIDS existuje očkovací vakcína (22%), neexistuje očkovací vakcína (19%), a neví, zda existuje očkovací vakcína (59%). (viz graf č. 29).

Otázka č. 15: „Chrání hormonální antikoncepce před sexuálně přenosnými onemocněními?“

Graf č. 30: Odpověď na otázku č. 15

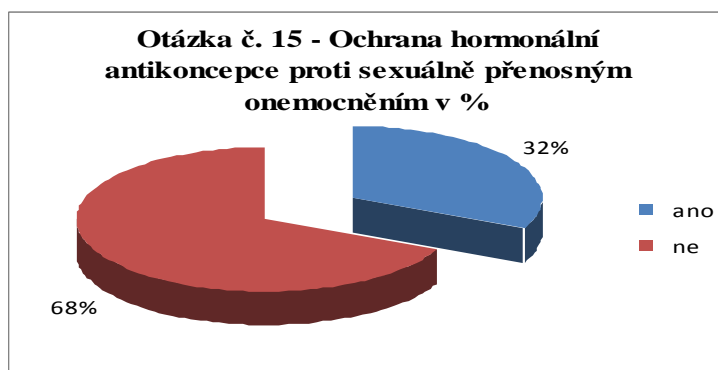

Zdroj: Vlastní šetření

Žáci 7. třídy na základě dotazníkového šetření na výše uvedenou otázku uvedli, že hormonální antikoncepce nechrání před přenosnými nemocemi – 17 žáků, a 13 žáků uvedlo, že hormonální antikoncepce chrání před přenosnými nemocemi. (viz graf č. 30 + tabulka, která součástí grafu).

Žáci 9. třídy na základě dotazníkového šetření na výše uvedenou otázku uvedli, že hormonální antikoncepce nechrání před přenosnými nemocemi – 26 žáků, a 2 žáci uvedli, že hormonální antikoncepce chrání před přenosnými nemocemi. (viz graf č. 30 + tabulka, která je součástí grafu).

Graf č. 31: Odpověď na otázku č. 15

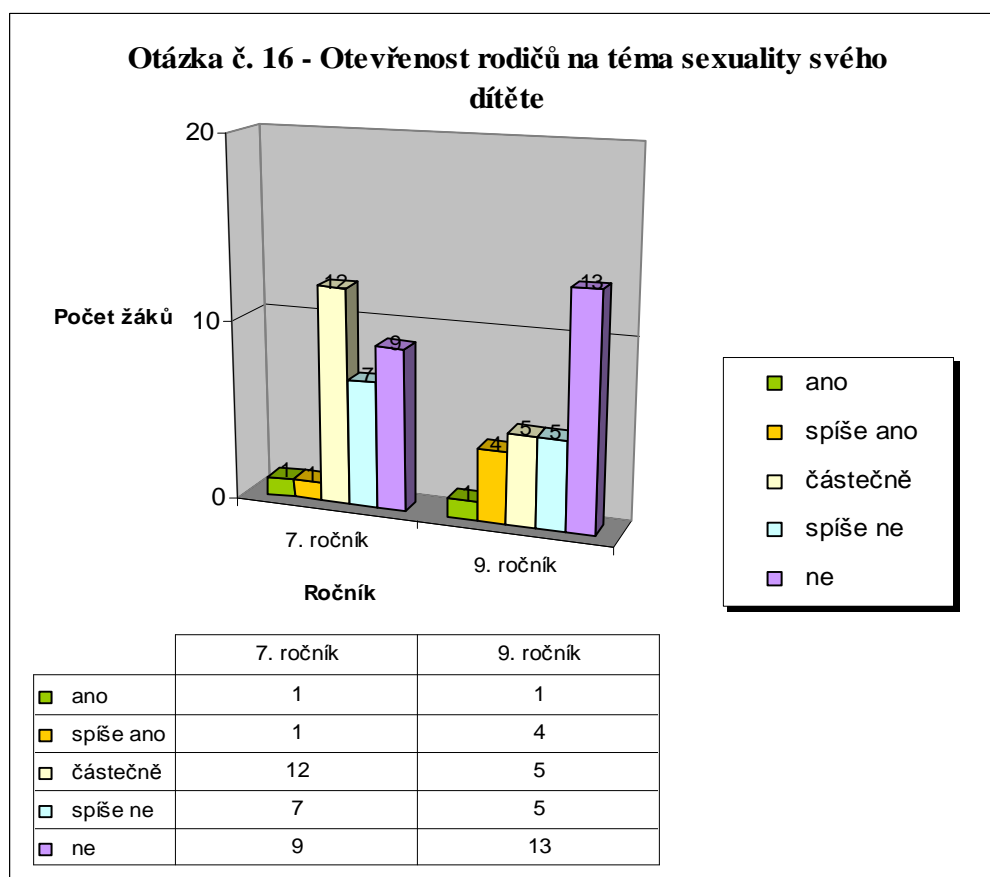

Zdroj: Vlastní šetření

Žáci 7. a 9. třídy odpověděli na položenou otázku, že hormonální antikoncepce nechrání proti sexuálně přenosnými nemocemi (74%) a chrání proti sexuálně přenosnými nemocemi (26%). (viz graf č. 31).

Otázka č. 16: „Domníváte se, že s Vámi rodiče otevřeně hovoří o vaší sexualitě?“

Graf č. 32: Odpověď na otázku č. 16

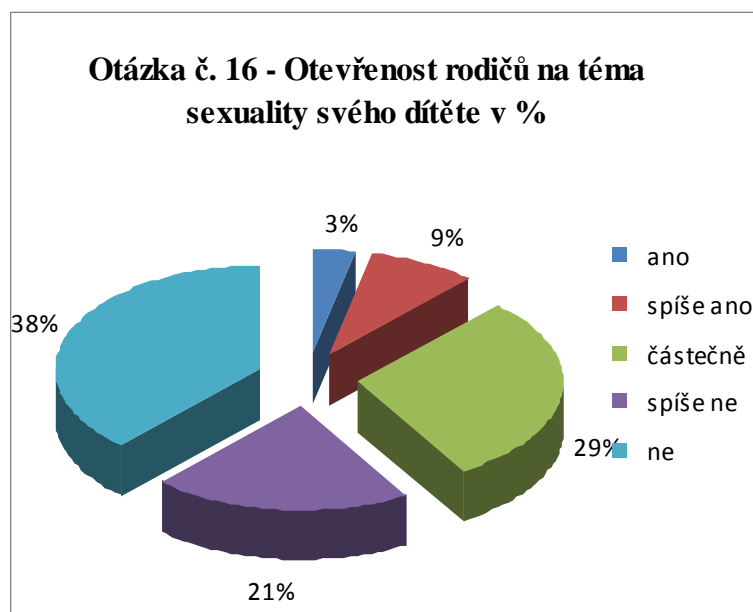

Zdroj: Vlastní šetření

Žáci 7. třídy na základě dotazníkového šetření uvedli, že rodiče s nimi hovoří otevřeně ohledně sexuality - ano – 1 žák, spíše ano – 1 žák, částečně 12 – žáků, spíše ne – 7 žáků, ne – 9 žáků. (viz graf č. 32 + tabulka, která je součástí grafu).

Žáci 9. třídy na základě dotazníkového šetření uvedli, že rodiče s nimi hovoří otevřeně ohledně sexuality - ano – 1 žák, spíše ano – 1 žák, částečně 12 – žáků, spíše ne – 7 žáků, ne – 9 žáků. (viz graf č. 32 + tabulka, která tvoří součást grafu).

Graf č. 33: Odpověď na otázku č. 16

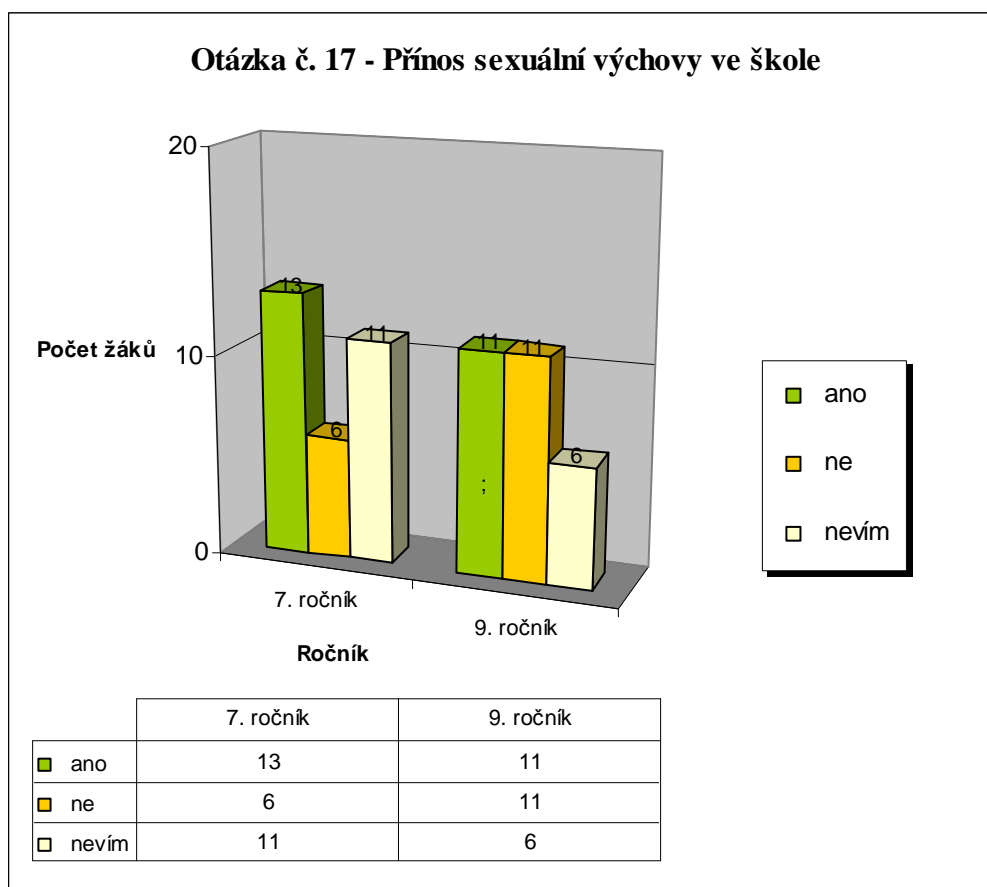
Zdroj: Vlastní šetření

Žáci 7. a 9. třídy odpověděli, že rodiče s nimi otevřeně hovoří o sexu ano (3%), spíše ano (9%), částečně (29%), spíše ne (21%), ne (38%). (viz graf č. 33).

Otázka č. 17: „Je pro Vás sexuální výchova ve škole přínosná?“

Graf č. 34: Odpověď na otázku č. 17

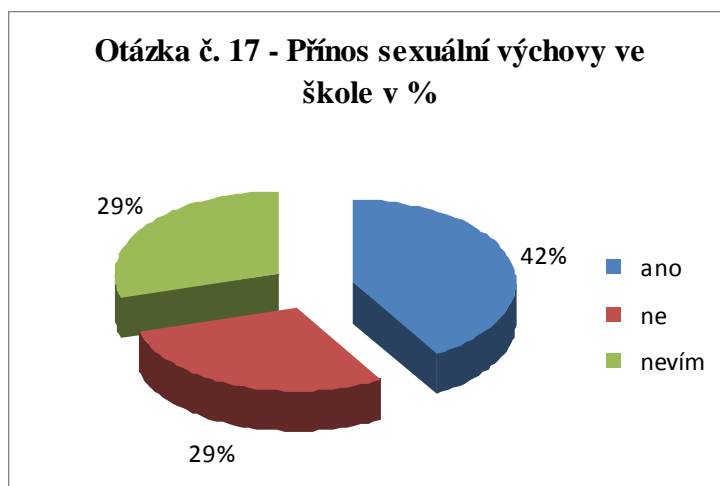

Zdroj: Vlastní šetření

Žáci 7. třídy dle dotazníkového šetření na výše uvedenou otázku odpověděli, že je pro ně sexuální výchova přínosná, a to ano – 13 žáků, ne – 6 žáků, neví – 11 žáků. (viz graf č. 34 + tabulka, která tvoří součást grafu).

Žáci 9. třídy dle dotazníkového šetření na výše uvedenou otázku odpověděli, že je pro ně sexuální výchova přínosná, a to ano – 11 žáků, ne – 11 žáků, neví – 6 žáků. (viz graf č. 34 + tabulka, která tvoří součást grafu).

Graf č. 35: Odpověď na otázku č. 17

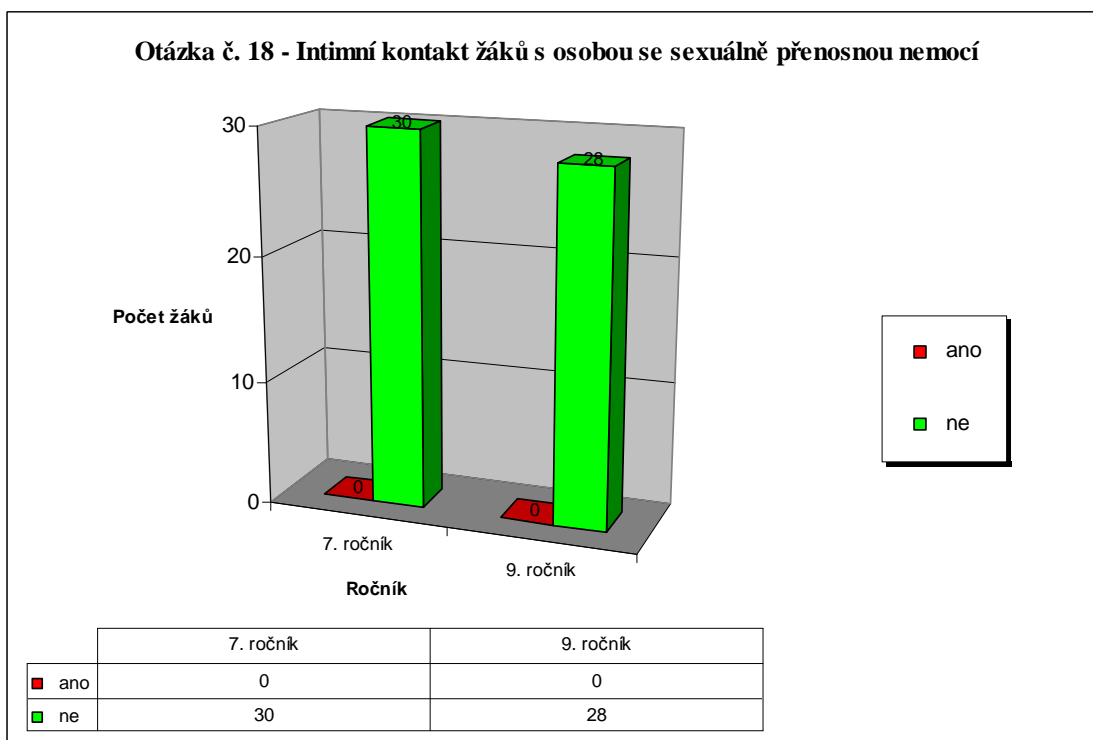

Zdroj: Vlastní šetření

Žáci 7. a 9. třídy odpověděli, že ve škole je sexuální výchova přínosná, a to ano (42%), neví, jestli je přínosná (29%) a ne (29%). (viz graf č. 35).

Otázka č. 18: „Měl (a) jsi někdy intimní kontakt s osobou pozitivní na některou sexuálně přenosnou chorobu?“

Graf č. 36: Odpověď na otázku č. 18

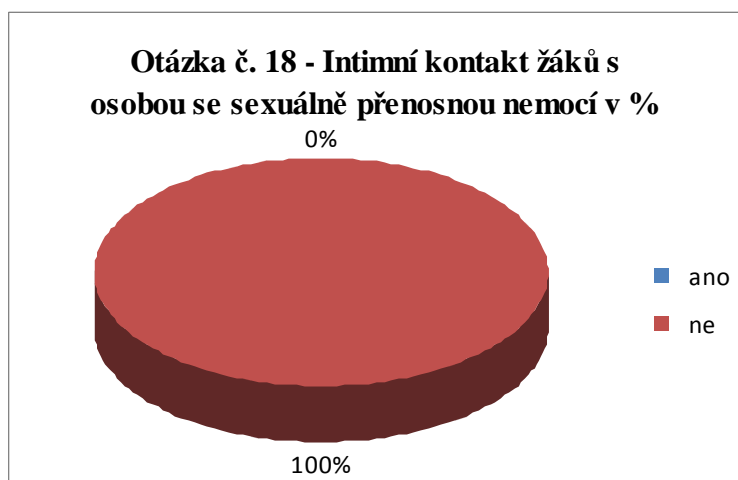

Zdroj: Vlastní šetření

Žáci 7. třídy na výše otázku na základě dotazníkového šetření odpověděli, že neměli žádný intimní kontakt s osobou, která je pozitivní na některou sexuální chorobu – v celkovém počtu 30 žáků. (viz graf č. 36 + tabulka, která je součástí grafu).

Žáci 9. třídy na výše otázku na základě dotazníkového šetření odpověděli, že neměli žádný intimní kontakt s osobou, která je pozitivní na některou sexuální chorobu – v celkovém počtu 28 žáků. (viz graf č. 36 + tabulka, která je součástí grafu).

Graf č. 37: Odpověď na otázku č. 18

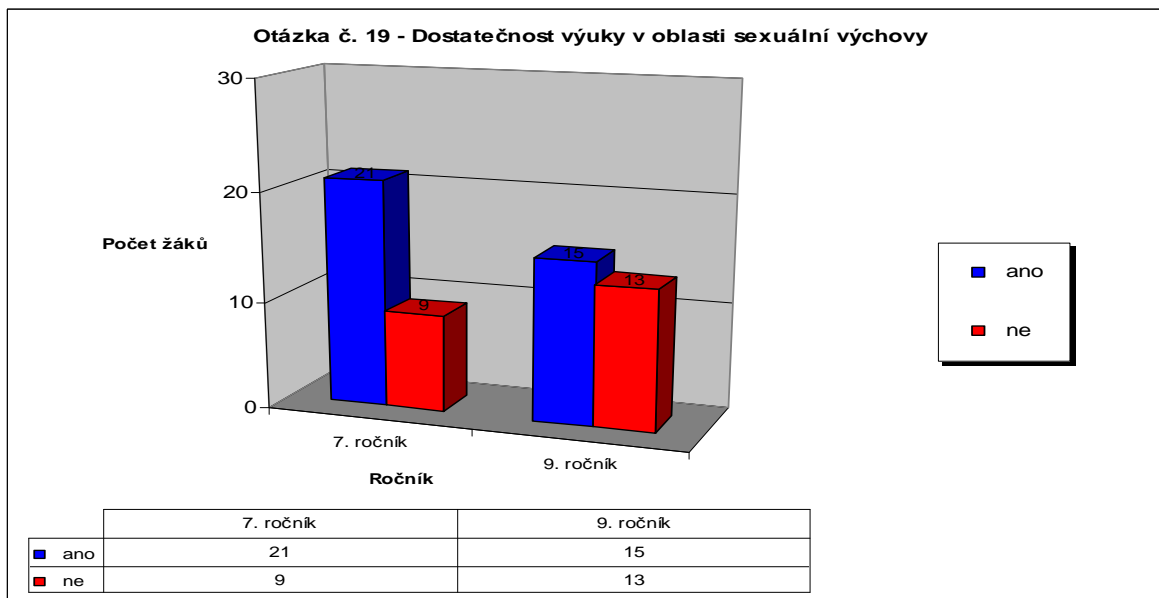

Zdroj: Vlastní šetření

Žáci 7. a 9. třídy odpověděli, že neměli nikdy intimní kontakt s osobou s pozitivní osobou na nějakou sexuální přenosnou chorobu (100%). (viz graf č. 37).

Otázka č. 19: „Je pro Vás dosavadní výuka na téma metody antikoncepce a sexuálně přenosná onemocnění dostačující?“

Graf č. 38: Odpověď na otázku č. 19

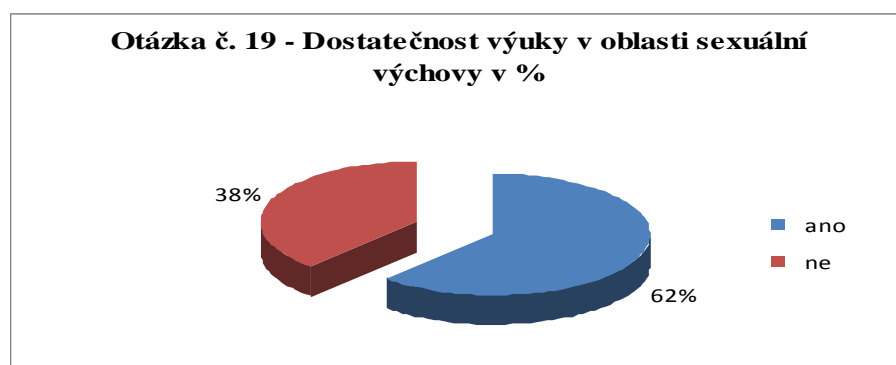

Zdroj: Vlastní šetření

Žáci 7. třídy na základě dotazníkového šetření na výše uvedenou otázku odpověděli, zda je výuka na téma antikoncepce a sexuálně přenosná onemocnění pro ně dostačující - 21 žáků - odpovědělo ano, 9 žáků - odpovědělo ne. (viz graf č. 38 + tabulka, která tvoří součást grafu).

Žáci 9. třídy na základě dotazníkového šetření na výše uvedenou otázku odpověděli, zda je výuka na téma antikoncepce a sexuálně přenosná onemocnění pro ně dostačující - 15 žáků odpovědělo ano, 13 žáků odpovědělo ne. (viz graf č. 38 + tabulka, která tvoří součást grafu).

Graf č. 39: Odpověď na otázku č. 19

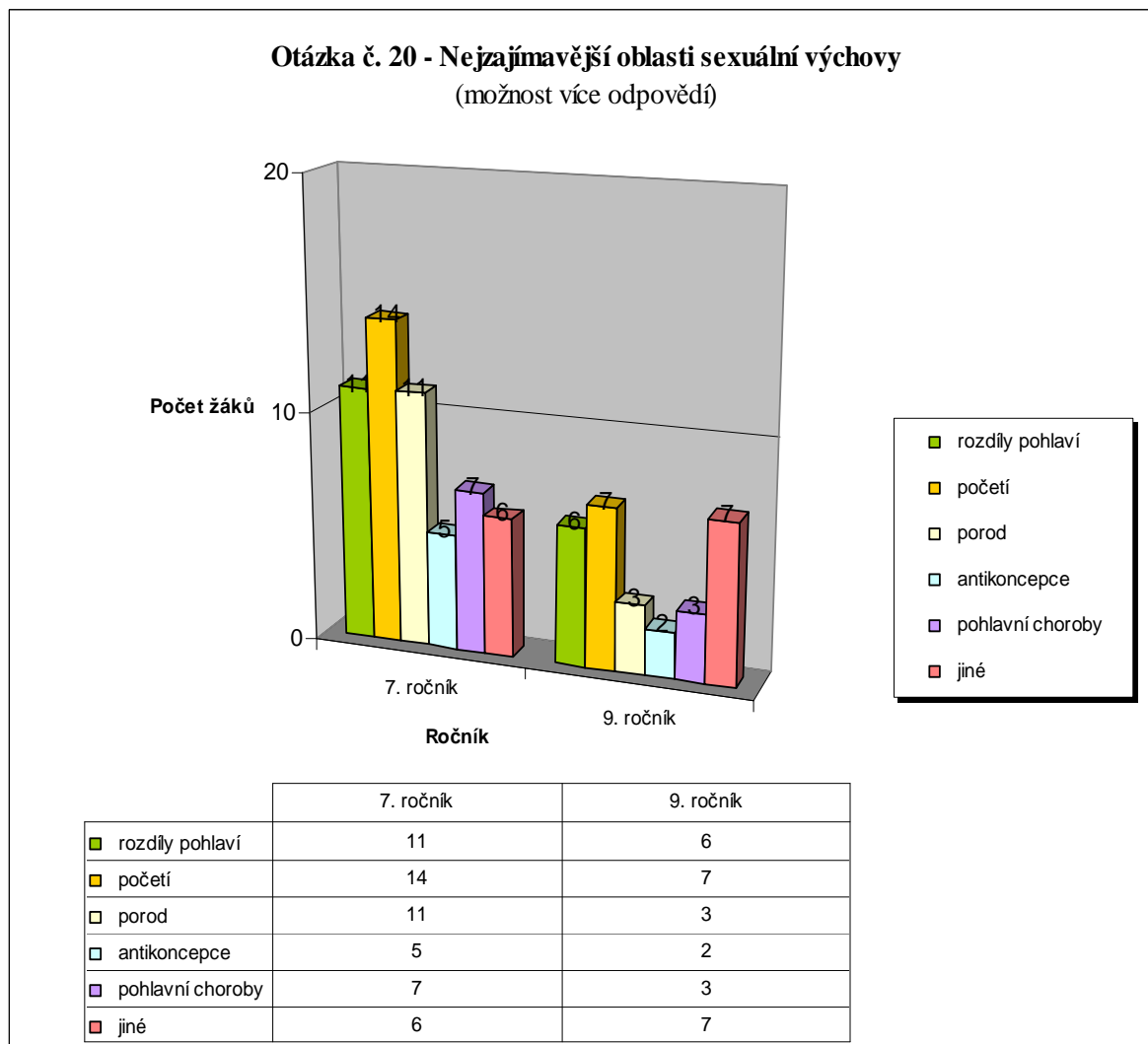

Zdroj: Vlastní šetření

Žáci 7. a 9. třídy odpověděli, že je pro ně výuka v oblasti sexuální výchovy dostačující (62%) a nedostačující je pro (38%) žáků. (viz graf č. 39).

Otázka č. 20: „Co Vás nejvíce zajímá v oblasti sexuální výchovy?“

Graf č. 40: Odpověď na otázku č. 20

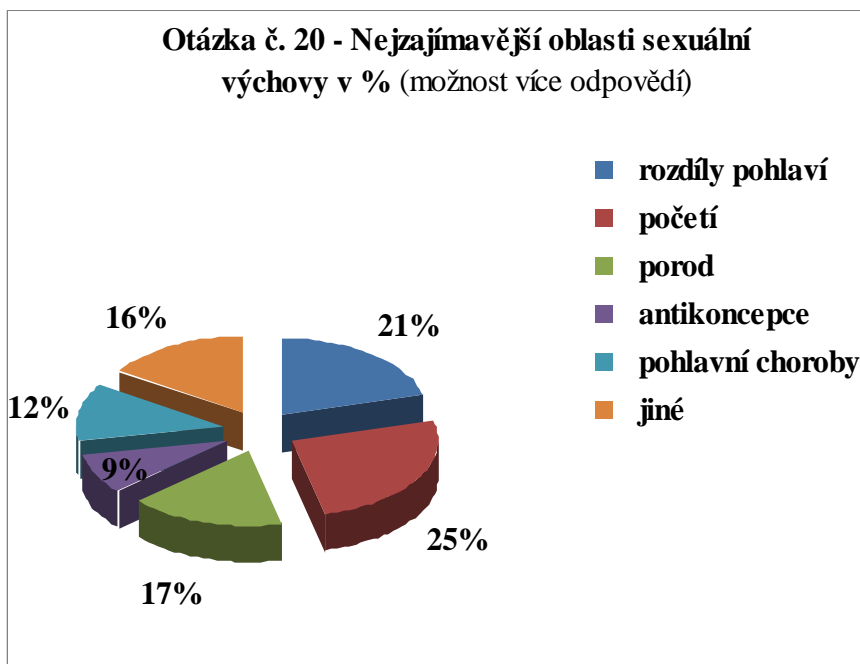
Zdroj: Vlastní šetření

Žáci 7. třídy dotazníkovým šetřením uvedli, že je v oblasti sexuální výchovy nejvíce zajímaví rozdíly pohlaví – 11 žáků, početí – 14 žáků, porod – 11 žáků, antikoncepce – 5 žáků, pohlavní choroby – 7 žáků, jiné 6 žáků (nic – 2 žáci, pohlavní polohy – 4 žáci) viz příloha č. 1. (viz graf č. 40 + tabulka, která tvoří součást grafu).

Žáci 9. třídy dotazníkovým šetřením uvedli, že je v oblasti sexuální výchovy nejvíce zajímaví rozdíly pohlaví – 6 žáků, početí - 7 žáků, porod -3 žáci,

antikoncepce – 2 žáci, pohlavní choroby – 3 žáci, jiné 7 žáků (nic – 2 žáci, ženské tělo – 2 žáci, sexuální polohy 3 žáci) viz příloha č. 1. (viz graf č. 40 + tabulka, která tvoří součást grafu).

Graf č. 41: Odpověď na otázku č. 20

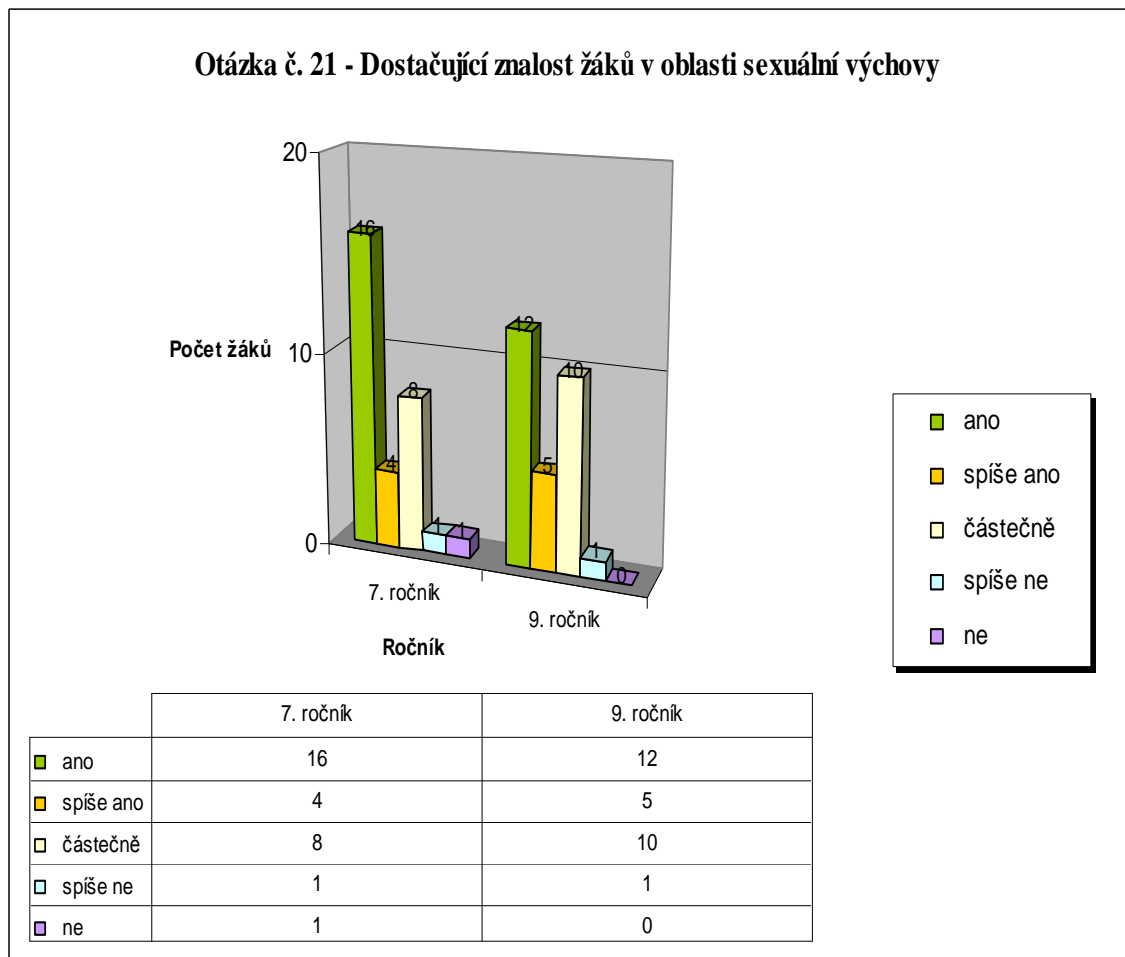

Zdroj: Vlastní šetření

Žáci 7. a 9. třídy odpověděli, že nejzajímavější oblast sexuální výchovy je početí (26%), rozdílly pohlaví (21%), porod (17%), jiné (16%), pohlavní choroby (12%), antikoncepce (8%), viz příloha č. 2 (viz graf č. 41).

Otázka č. 21: „Domníváte se, že máte dostatečné znalosti v oblasti sexuální výchovy?“

Graf č. 42: Odpověď na otázku č. 21

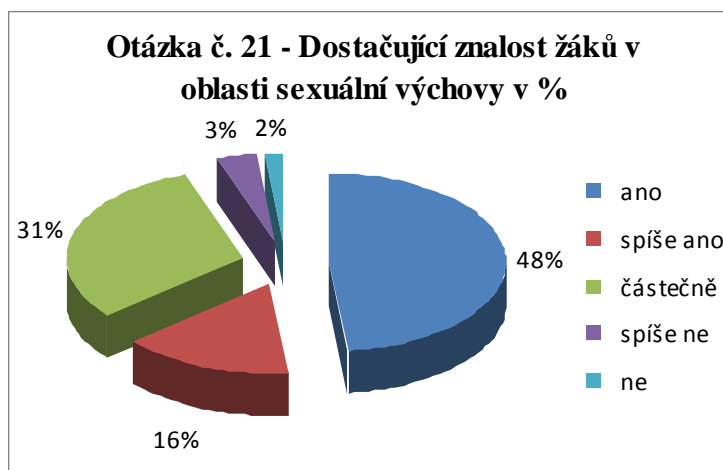

Zdroj: Vlastní šetření

Žáci 7. třídy na základě dotazníkového šetření na výše uvedenou otázku odpověděli, zda mají dostatečné znalosti ohledně sexuální výchovy – 16 žáků – ano, 4 žáci – spíše ano, 8 žáků – částečně, 1 žák – spíše ne, 1 žák – ne. (viz graf č. 42 + tabulka, která tvoří součást grafu).

Žáci 9. třídy na základě dotazníkového šetření na výše uvedenou otázku odpověděli, zda mají dostatečné znalosti ohledně sexuální výchovy – 12 žáků – ano, 5 žáků – spíše ano, 10 žáků – částečně, 1 žák – spíše ne. (viz graf č. 42 + tabulka, která tvoří součást grafu).

Graf č. 43: Odpověď na otázku č. 21

Zdroj: Vlastní šetření

Žáci 7. a 9. třídy odpověděli, že jejich znalosti v oblasti sexuální výchovy jsou dostatečné - ano (48 %), spíše ano (16%), částečně (31%), spíše ne (3%), ne (2%). (viz graf č. 43).

8 URČENÍ PLATNOSTI HYPOTÉZ

H1: *Nejvíce informací ohledně sexu, pohlavního života a sexuality získávají dospívající ze strany médií a vrstevníků, méně pak od rodičů, školy a odborné literatury.*

K potvrzení hypotézy č. 1 jsem použila otázky č. 2, 4, 5, 6 (viz příloha č. 1). Tyto otázky byly zaměřeny na získávání informací ohledně sexu, pohlavního života a sexuality, a to zejména otázka, č. 5, 6. Otázky č. 2, 4 se spíše zaměřují, zda byli žáci účastníky vyučovací besedy či přednášky na dané téma, a kde ta přednáška probíhala. Následným porovnáním dat je i přesto patrné, že i toto otázky k porovnání hypotézy spolu souvisejí.

Na základě dotazníku a odpovědí otázky č. 6 jsem zjistila, že nejvíce informací žáci získávají za pomoci internetu či časopisů (viz média 36%), dále pak spolužáci a kamarádi (26%), překvapivě odborná literatura a publikace (23%), škola (13%), velmi malým zdrojem informací v této oblasti je rodina (10%), malá část žáků (2%) neuvádí žádný zdroj informací. (viz tabulka č. 2).

V souvislosti se získáváním informací v otázce č. 5 je zmíněna osoba důvěrníka. Jedná se o to, že žáci budou získávat informace od osob, kterým nejvíce důvěřují. Dotazováním a následným šetřením jsem zjistila, že nejvíce děti důvěřují svým

spolužákům a kamarádům (51%), následně rodině (22%), svému lékaři (14%) a část dětí (10%) by se nsvěřilo nikomu, na posledním místě je osoba pedagoga (3%). (viz tabulka č. 3).

V otázce č. 2 jsem se žáků dotazovala, zda vůbec někdy absolvovaly nějakou přednášku, či besedu na dané téma, ať už doma nebo ve školském zařízení anebo jinde. 53% žáků potvrdilo účast na nejrůznějších besedách, 28% nikdy nebyli o ničem informováni a celých 19% si to ani nepamatuje. (viz graf č. 5).

Dále mě zajímaly na základě otázky č. 4 místa, kde mohou žáci k informacím přijít. Nejvíce besed na dané téma pořádá škola (59%), méně pak s dětmi hovoří rodiče (21%), malá část žáků (3%) získávají odpovědi na své otázky mimo školní zařízení a 17% dětí nemají potřebu cokoli zjišťovat. (viz tabulka č. 4).

Na základě dotazníkového šetření bylo zjištěno, že opravdu žáci nejvíce informací ohledně sexu, pohlavního života a sexuality získávají ze strany médií a vrstevníků, méně pak od rodičů, školy a odborné literatury. (viz tabulka č. 2, č. 3, č. 4).

Hypotéza H1 byla potvrzena – verifikováno.

Tabulka č. 2: Zdroje informací

Zdroje informací	rodina	spolužáci, kamarádi	média	odborné publikace	škola	neuvádějí
podíl	10%	26%	36%	23%	13%	2%

Tabulka č. 3: Osoba důvěrníka

Osoba důvěrníka	rodina	spolužáci, kamarádi	pedagog	lékař	nikdo
podíl	22%	51%	3%	14%	10%

Tabulka č. 4: Místo konání besedy, přednášky

Místo konání besedy, přednášky	škola	doma	mimo školu	nikde
podíl	59%	21%	3%	17%

H2: Žáci „7. tříd“ jsou méně informováni o problematice sexuálních nemocí a antikoncepčních metodách, než žáci „9. tříd“.

V dotazníkovém šetření bylo šest otázek (7, 8, 9, 13, 14, 15) zaměřeno na vědomosti žáků dané problematiky. U otázek 7, 9, 13 bylo více správných odpovědí, u zbývajících odpovědí byla správná jedna odpověď. U otázky 7 jsou správné 3 odpovědi. U Otázky 9 jsou správné 3 odpovědi. U otázky 13 jsou správné 4 odpovědi. Jako hodnocení jsem zvolila bodová kritéria (viz tabulka č. 1), kdy za každou správnou odpověď byl jeden bod. Nejvíce bylo tedy možné dosáhnout 13 bodů.

K zjištění informovanosti žáků o problematice sexuálních nemocí a antikoncepčních metodách jsem vytvořila tabulku pro bodová kritéria hodnocení informovanosti. (viz tabulka č. 5). Žáci 7. ročníku mohli získat maximálně 390 bodů. a žáci 9. ročníku mohli získat maximálně 364 bodů. Dotazníkovým šetřením bylo zjištěno, že žáci 7. třídy získali na základě správných odpovědí 144 bodů a žáci 9. třídy získali na základě správných odpovědí 163 bodů. (viz graf č. 44 + tabulka, která je součástí grafu).

Rozdíl v informovanosti žáků 7. tříd a 9. tříd jsem zjistila tak, že jsem vydělila počet správných odpovědí s počtem žáků dané třídy, a tím jsem zjistila průměr správných odpovědí žáků dané třídy. (viz tabulka č. 6).

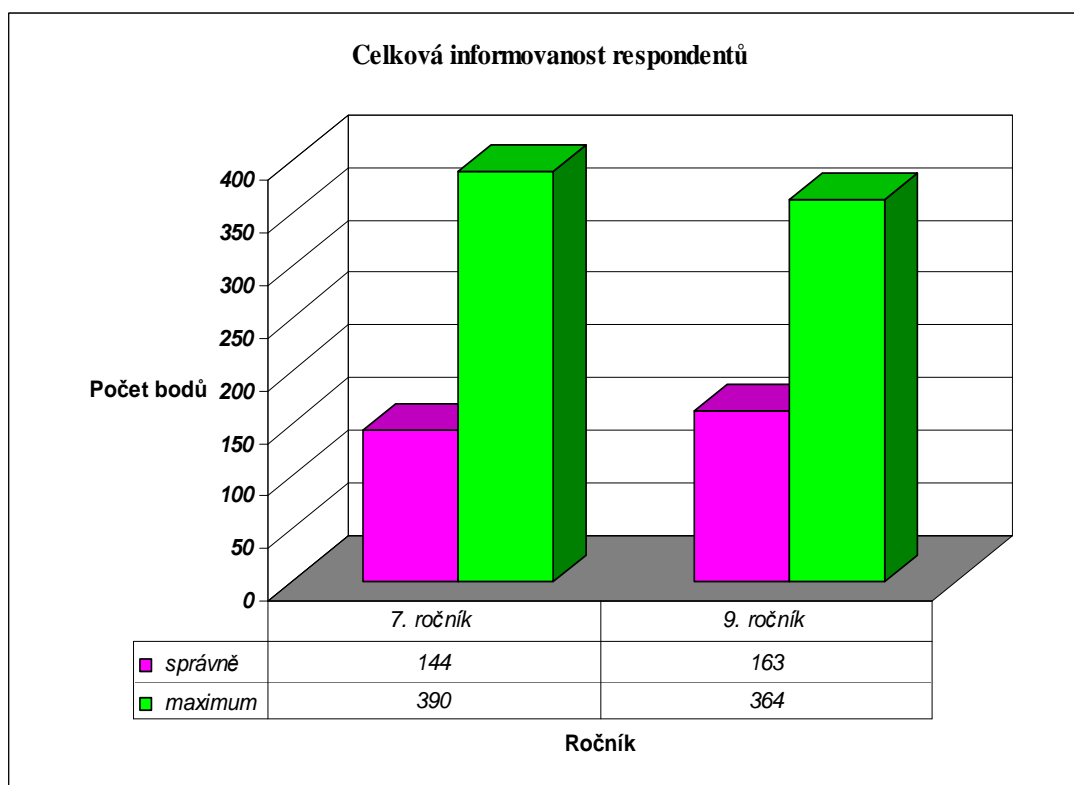
Na základě dotazníkového šetření bylo tedy opravdu zjištěno, že žáci 7. tříd jsou méně informováni o problematice sexuálních nemocí a antikoncepčních metodách, než žáci 9. tříd. (viz graf č. 45).

Hypotéza H2 byla potvrzena – verifikováno.

Tabulka č. 5: Bodová kritéria hodnocení informací

Bodová kritéria hodnocení informovanosti	
Body	Hodnocení
0 - 4	Nízký stupeň informovanosti
5 - 7	Střední stupeň informovanosti
8 - 10	Vyšší stupeň informovanosti
11 - 13	Vysoký stupeň informovanosti

Graf č. 44: Celková informovanost respondentů – hypotéza č. 2

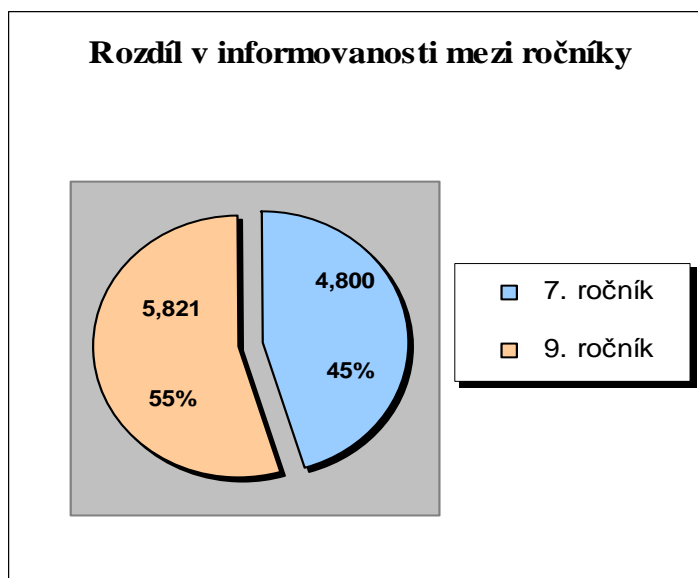

Zdroj: Vlastní šetření

Tabulka č. 6: Osoba důvěrníka rozdíl mezi informovaností ročníky

Rozdíl v informovanosti mezi ročníky		
Ročník	Body	Hodnocení
7.	4,800	Nízký stupeň informovanosti
9.	5,821	Střední stupeň informovanosti

Graf č. 45: Rozdíl v informovanosti mez ročníky – hypotéza č. 2

Zdroj: Vlastní šetření

H3: Žáci „7. tříd“ budou na sexuální výchovu reagovat kladněji a budou ji považovat za užitečnější, než žáci „9. tříd“.

Hypotéza č. 3 byla hodnocena na základě odpovědí na otázky č. 17, 19 a 21 v dotazníkovém šetření. Otázky č. 17, 19 byly zaměřeny na přínos sexuální výchovy ve škole, dostatečnost výuky na témata antikoncepce a sexuálně přenosná onemocnění a na základní znalosti žáků v oblasti sexuální výchovy. Otázka č. 21 je zaměřená na otázku na dostatečnou znalost v oblasti sexuální výchovy. Následným porovnáním dat je i přesto patrné, že i tato otázka k porovnání hypotézy spolu s ostatními otázkami souvisí.

U dotazníkové otázky č. 17 43 % žáků 7. ročníku uvedlo, že je sexuální výchova ve škole přínosná, pro 20% je zbytečná a 37% neví, zda je pro jejich budoucí život přínosem. 39% žáků 9. třídy potvrdilo přínos sexuální výchovy ve škole, pro 39 % žáků nemá význam a 22 % neví. (tabulka č. 7).

U dotazníkové otázky č. 19, 21 70% žáků sedmé třídy a 54% žáků deváté třídy se domnívá, že je sexuální výchova v našich školách dostačující. 61% žáků 9. třídy má pocit, že má nebo spíše má dostatečné znalosti v oblasti sexuální výchovy, u 7. třídy je to 66%. (viz tabulka č. 8 + graf č. 46).

Na základě dotazníkového šetření bylo tedy opravdu zjištěno, že žáci 7. tříd reagují na sexuální výchovu kladněji a považují ji za užitečnější, než žáci 9. tříd. (viz graf č. 47).

Hypotéza H2 byla potvrzena – verifikováno.

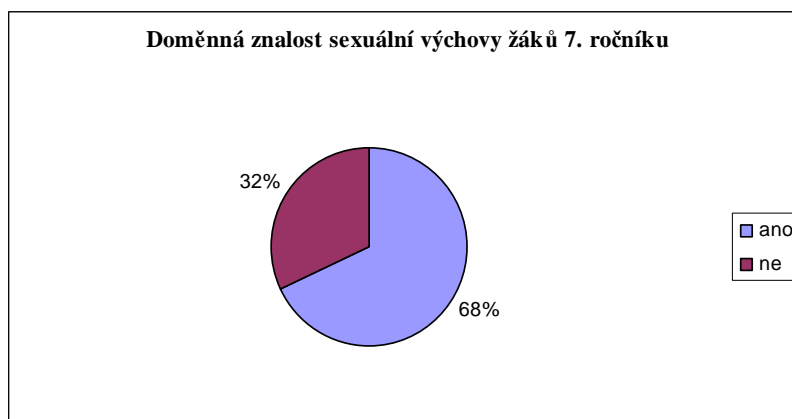
Tabulka č. 7: Přínos sexuální výchovy

Přínos sexuální výchovy	ano	ne	nevím
7. ročník	43%	20%	37%
9. ročník	39%	39%	22%

Tabulka č. 8: Dostatečnost výuky

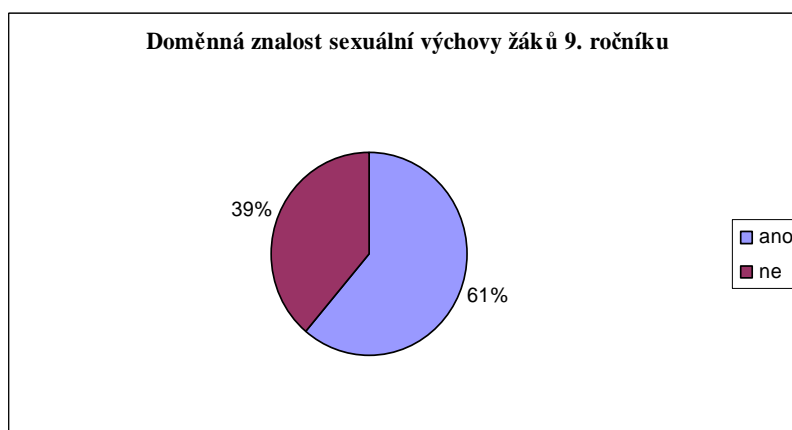
Dostatečnost výuky	ano	ne
7. ročník	68%	32%
9. ročník	54%	46%

Graf č. 46: Doměnná znalost 7. ročníku – hypotéza č. 3

Zdroj: Vlastní šetření

Graf č. 47: Doměnná znalost 9. ročníku – hypotéza č. 3

Zdroj: Vlastní šetření

H4: Žáci „7. třídy“ mají menší znalost o pohlavní nemoci HIV/AIDS než žáci „9. třídy“.

V dotazníku jsou tři otázky zaměřené na HIV/AIDS, a to otázky 13, 14, 15. Otázka č. 13 – 4 odpovědi správně, otázka č. 14 – 1 odpověď správně, otázka č. 15 – 1 odpověď správně. Jako hodnocení jsem zvolila bodová kritéria (viz tabulka č. 9), kdy za každou správnou odpověď byl jeden bod. Nejvíce bylo tedy možné dosáhnout 6 bodů v jednom dotazníku, podle počtu žáků v jednotlivých ročnících byl maximální počet bodů pro 7. ročníky 180 a pro 9. ročníky 168. Dotazníkovým šetřením bylo zjištěno, že žáci 7. třídy získali na základě správných odpovědí 60 bodů a žáci 9. třídy získali na základě správných odpovědí 74 bodů. (viz graf č. 48+ tabulka, která je součástí grafu).

Rozdíl v informovanosti žáků 7. tříd a 9. tříd jsem zjistila, tak že jsem vydělila počet správných odpovědí s počtem žáků dané třídy, a tím jsem zjistila průměr správných odpovědí žáků dané třídy. (viz tabulka č. 10).

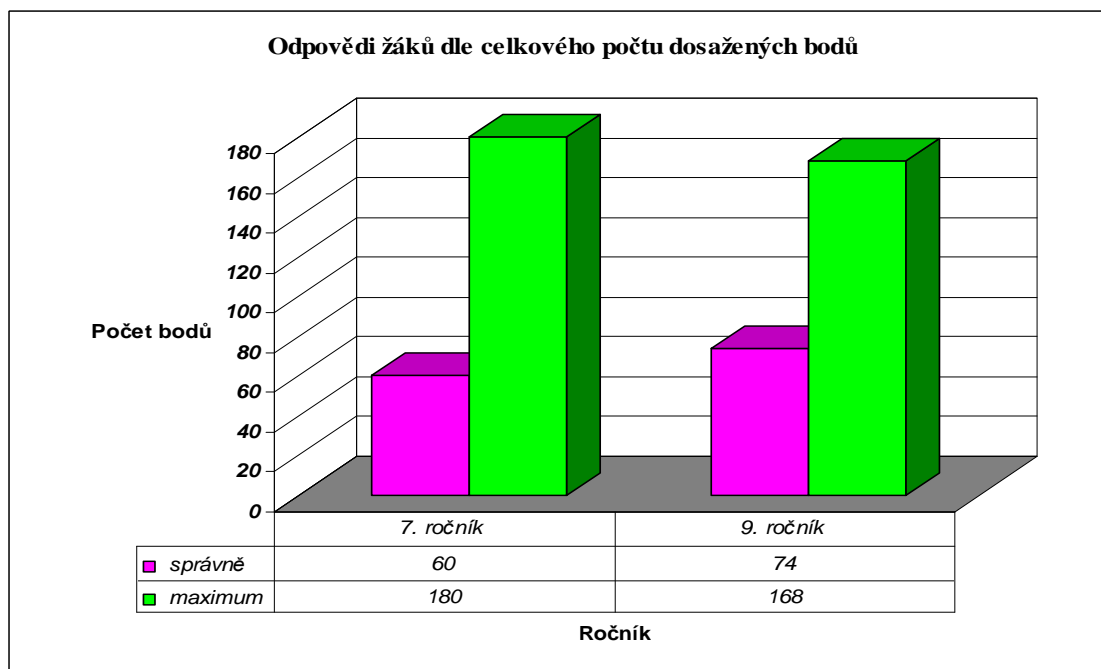
Na základě dotazníkového šetření bylo tedy opravdu zjištěno, že žáci 7. tříd jsou méně informováni o problematice sexuálních nemocí a antikoncepčních metodách než žáci 9. tříd. (viz graf. č. 49).

Hypotéza H4 byla potvrzena – verifikováno.

Tabulka č. 9: Bodové hodnocení znalostí

Bodové hodnocení znalostí	
Body	Hodnocení
0-1	nízký stupeň znalosti
2-3	střední stupeň znalosti
4-5	vyšší stupeň znalosti
6	vysoký stupeň znalosti

Graf č. 48 :Odpovědi žáků – hypotéza č. 4

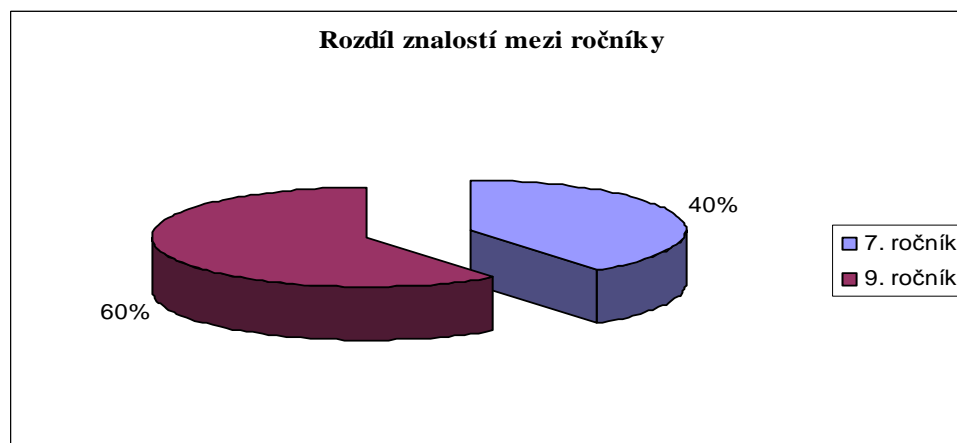

Zdroj: Vlastní šetření

Tabulka č. 10: Rozdíl ve znalostech mezi ročníky

Rozdíl ve znalostech mezi ročníky		
Ročník	Body	Hodnocení
7.	2	nízký stupeň znalostí
9.	3	střední stupeň znalostí

Graf č. 49 :Rozdíl znalostí mezi ročníky – hypotéza č. 4

Zdroj: Vlastní šetření

9 DISKUZE

Hlavními cíli výzkumného šetření bylo zjistit a zhodnotit míru informovanosti žáků ZŠ Smetanova, a to především u žáků 7. a 9. třídy o jejich znalostech k problematice sexuálně přenosných onemocnění a antikoncepčních metodách.

Nejprve byly zjištěny základní informace, jaký je poměr žáků 7. a 9. tříd. Výsledky ukazují, že z 58 zkoumaných žáků jich 30 bylo ze 7. třídy a 51 žáků tvoří žáci devátých tříd. Výsledným šetřením jsem dospěla k závěru, že míra informovanosti žáků 7. a 9. tříd základních škol v oblasti sexuální výchovy je na střední, až nižší úrovni dle stanoveného bodového kritéria.

V této části mě asi nejvíce udivilo zjištění, že 78 % žáků 7. a 9. tříd neví, anebo si myslí, že existuje očkovací vakcína proti HIV/AIDS, ale na druhou stranu uvádí, že 41 % z nich mělo již pohlavní styk. Domnívám se, že uvedená data ohledně pohlavního styku nejsou pravdivá, ale i přesto je toto číslo alarmující. Právě s nedostatkem informovanosti dospívajících jsou spojovány negativní jevy sexuálního života, jako jsou nechtěná těhotenství, potraty, šíření pohlavně přenosných nemocí a především hrozba AIDS.

Dotazníkovým šetřením jsem došla k závěru, že žáci obou tříd nejvíce informací ohledně sexu, pohlavního života a sexuality získávají ze strany médií a vrstevníků, méně pak od rodičů, školy a odborné literatury. Dotazníkovým šetřením bylo zjištěno, že si 19 % žáků (obou tříd) nepamatuje, jestli byli účastníky nějaké besedy ohledně sexuální výchovy.

Na základě těchto informací bych chtěla apelovat na rodiče, aby se více doma zabývali spolu se svými dětmi tímto tématem. Povíдали si s nimi o sexuálních hodnotách a pravdivě odpovídali na jejich otázky. Upřímně přiznali před dítětem i své rozpaky a nechávali si tak otevřená vrátka pro další diskuzi o sexu a sexualitě.

Ale i školy by se měly zamyslet nad otázkou, proč by se pedagogům se svým problémem nebo i otázkou ohledně sexuality svěřilo, tak malé procento dětí. Školy by se měly zaměřit na zajímavější výuku sexuální výchovy, a to otevřenou diskuzí, aby dětem předali plnohodnotné informace do jejich dalšího života.

Dotazníkovým šetřením bylo zjištěno, že na sexuální výchovu žáci 7. třídy reagují kladněji a myslí si, že má pro ně vyšší přínos do jejich další etapy života než pro jejich starší vrstevníky. I toto zjištění je přirozené, a to potvrzuje hlavně skutečnost, že žáci školy

7. tříd prokazují větší mezery ve znalostech ohledně antikoncepce a pohlavně přenosných nemocech než žáci 9. tříd. Dále žáci 7. tříd na základě položené otázky č. 21 odpověděli, že 68% z nich si myslí, že nemá dostatečné znalosti v oblasti sexuální výchovy.

Na základě získaných informací dotazníkovým šetřením bylo zjištěno, že výuka sexuální výchovy je na nízké úrovni, a z tohoto důvodu uvádím doporučení pro zlepšení její kvality:

1. Více a zajímavěji informovat žáky o prevenci sexuálně přenosných onemocnění a metodách antikoncepce.
2. Předávat žákům pravdivé a srozumitelné informace.
3. Vyučující by měla být osoba, která je v této oblasti odborně kvalifikovaná.
4. Doporučuji lepší spolupráci rodičů a učitelů. Rodiče by měli dát svému dítěti základní informace a učitelé by tyto informace měli více prohlubovat.
5. Zapojení externích odborníků, kteří se v této problematice pohybují. Toto doporučení se týká např. porodních asistentek, které jsou plně kompetentní k výchově žáků v oblasti reprodukčního a sexuálního zdraví a jejich výklad je pro žáky zajímavější a praktičtější, než výklad pedagoga.

Všechna tato doporučení by se podle mého názoru projevila na dodržování zásad bezpečného sexu, z této zásady vyplývá nižší počet neplánovaných těhotenství a výskytu pohlavně přenosných onemocnění. Věřím, že tento výzkum přinesl zajímavá zjištění a informace nejen pro učitelé základních škol, ale i pro rodiče a žáky základních škol.

ZÁVĚR

Diplomová práce „Otázky současné sexuální výchovy dětí a mládeže“ je zaměřena na zjištění informovanosti žáků sedmých a devátých tříd základních škol o problematice informovanosti o sexuální výchově a její důležitosti, odhaluje možné nedostatky a rizika souvisejícími s jejím opomíjením.

Práce se skládá z části teoretické a praktické. Teoretická část obsahuje čtyři kapitoly. První kapitola se zabývá vysvětlením pojmů sexuální výchova, sexualita, reprodukční a sexuální zdraví. Druhá kapitola pohlíží na sexuální výchovu z různých pohledů, jako jsou sexuální výchova z pohledu etiky, médií, rodiny a školy a v rámci vzdělávacího programu pro ZŠ. Třetí kapitola popisuje negativní jevy sexuálního života jako možné následky nedostatečné informovanosti, a s tímto tématem související nechráněný sex, sexuálně trestné činy a rizikové chování dospívajících. Čtvrtá kapitola nahlíží do sexuální výchovy a s ní spojené legislativy.

V praktické části jsem formou dotazníků rozdaných žákům sedmých a devátých tříd základní školy ZŠ Smetanova Skuteč zjišťovala zejména jejich postoj k sexuální výchově a míru informovanosti na toto téma.

Cílem mé diplomové práce bylo shrnout teoretické poznatky o sexuální výchově, vymezit základní pojmy sexuální výchova, sexualita, reprodukční zdraví. Práci jsem členila do několika oblastí. V teoretické oblasti je hlavní osou sexualita, sexuální výchova a její výuka a její negativní dopady na děti a mládež. V závěru teoretické práce je rozebrána i legislativní stránka sexuální výchovy.

V empirické části diplomové práce jsem prováděla výzkum o informovanosti dětí a mládeže a znalostech v oblasti sexuální výchovy, kdo nejvíce ovlivňuje postoje a myšlení dospívajících. Dále jsem chtěla výzkumem zjistit, jakým způsobem žáci na sexuální výchovu reagují a naopak, jak působí sexuální výchova na žáky.

Výsledným šetřením jsem dospěla k závěru, že míra informovanosti žáků 7. a 9. tříd základních škol v oblasti sexuální výchovy je na střední, až nižší úrovni dle stanoveného bodového kritéria. Žáci nejvíce informací ohledně sexu, pohlavního života a sexuality získávají ze strany médií a vrstevníků, méně pak od rodičů, školy a odborné literatury. Na sexuální výchovu žáci 7. třídy reagují kladněji a myslí si, že má pro ně vyšší přínos do jejich další etapy života než jejich starší vrstevníci.

Nedostatkem tohoto výzkumu je poměrně malý počet respondentů (58 žáků ze dvou tříd), a proto těžká zobecnitelnost na populaci. Určitě by bylo zajímavé školu z mého výzkumu porovnat s více školami. Informace o žácích získané pouze z jediné školy, mohou být ovlivněny jinými faktory, jako je výchova v rodině, regionem školy a převážně konkrétním přístupem školy, a to zejména vyučujícími v oblasti sexuální výchovy, ale i přístupem žáků k vyplnění výzkumného dotazníku.

Za hodnotné v mém výzkumu naopak považuji získaná data v dotazníkovém šetření pro školu, kde byl výzkum uskutečněn. Pedagogové se tak mohou zaměřit na zkvalitnění výuky sexuální výchovy i informovanosti dospívajících dětí. Měli by se více zaměřit na otevřené diskuze ohledně přístupu k sexualitě žáků a apelovat na rodiče, aby změnil postoj k sexuální výchově vůči svým dospívajícím dětem.

Výsledky mého výzkumu se shodují s tvrzeními zdůrazňujícími nutnost otevřené sexuální výchovy na školách. Učit žáky (mládež) o této problematice diskutovat, ať už s blízkými kamarády či rodiči, naučit je mluvit o svých problémech a pocitech, je hlavním předpokladem pro zdravý a spokojený život v oblasti sexuality a důležitou podmínkou pro zmírnění nástrah sexuálního života v naší společnosti.

Toto by se dalo přirovnat i k definici Sociální pedagogiky, která ze svého pohledu definuje výchovu jako regulování, záměrné a cílené vstupování do celoživotního procesu socializace jedince, v konkrétním společenském systému.⁹⁰

---

⁹⁰KRAUS, B., POLÁČKOVÁ, V. et al. Člověk – prostředí – výchova. Brno: Padio, 2001, 199 s. ISBN 80-7315-004-2, str. 41

RESUMÉ

Tématem mé diplomové práce je „sexuální výchova“ dětí a mládeže, poukazuje na důležitost zcela přirozeného včlenění sexuální výchovy ve škole a v rodině a odhaluje možné nedostatky a rizika souvisejícími s jejím opomíjením.

Diplomová část práce je rozdělena na Teoretickou část a Praktickou část. Teoretická část obsahuje čtyři kapitoly. První kapitola se zabývá vysvětlením pojmů sexuální výchova, sexualita, reprodukční a sexuální zdraví. Druhá kapitola pohlíží na sexuální výchovu z různých pohledů, jako jsou sexuální výchova z pohledu etiky, médií, rodiny a školy a v rámci vzdělávacího programu pro ZŠ. Třetí kapitola popisuje negativní jevy sexuálního života jako možné následky nedostatečné informovanosti, a s tímto tématem související nechráněný sex, sexuálně trestné činy a rizikové chování dospívajících. Čtvrtá kapitola nahlíží do sexuální výchovy a s ní spojené legislativy. V praktické části jsou prezentovány výsledky dotazníkového šetření zaměřeného na zkoumání informovanosti žáků sedmých a devátých tříd základních škol o problematice sexuální výchovy a informovanosti žáků na toto téma.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- DAVID, R. *Práva dítěte*. Olomouc, 1999. 175 s. ISBN 807182-076-8.
- FENWICKOVÁ, ELIZABETH, WALKER, RICHARD. *Sexuální výchova. Průvodce citovým a tělesným dozríváním*. Praha:Cesty, 1996. 94 s. ISBN:80-7181-022-3.
- FIFKOVÁ, H., a spol. *Sexuální výchova. Příručka pro učitele*. Praha:Mamte, ISBN:978-80-87000-29-8,
- CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu*. Praha: GradaPublishing, 2007, 265 s. ISBN 978-80-247-1369-4, str. 165.
- JANIŠ, K. *Učební text k problematice rodinné a sexuální výchovy*. Hradec Králové: GAUDEAMUS, 2008. 117 s. ISBN 978-80-7041-898-7.
- JANOŠOVÁ, P. *Dívčí a chlapecká identita*. Praha: GradaPublishing, 2008. 285 s. ISBN 78 – 80 – 247 – 2284 – 9
- KOVÁŘ, P., a kol. *Sexuální agrese. Mravností kriminalita z pohledu policie ČR*, Praha: Maxdorf, 2008. 153 s. ISBN 978-80-7345-161-5
- KRAUS, B., POLÁČKOVÁ, V. et al. *Člověk – prostředí – výchova*. Brno: Padio, 2001, 199 s. ISBN 80-7315-004-2.
- KRAUS, B., a SÝKORA, P. *Sociální pedagogika I*. Brno:IMS, 2009. 63 s.
- KURIC, J. *Vývojová psychologie II*. Brno:IMS, 2007. 76 s.
- MACHOVÁ, J., KUBÁTOVÁ, D. *Výchova ke zdraví*. Praha: GRADA, 2009. 296 s. ISBN 978-80-247-2715-8.
- MALINA J., a kolektiv. *Světové dějiny sexuality, erotiky a lásky od počátků do současnosti*. Brno: Nauma, 2007. s. ISBN 978-80-7204-494-8.
- MATĚJČEK, Z. *Co kdy a jak ve výchově dětí*. Praha:Portál, 1996. 143 s. ISBN 80-7178-085-5.
- MATĚJČEK, Z. *Výbor z díla*. Praha: Karolinum, 2005. 445 s. ISBN 80-246-1056-6
15. MURÍN, G., WEISS, P. *Abeceda tělesné lásky*. Praha: Triton, 2004. 259 s. ISBN 80-7254-581-7
- PONDĚLÍČKOVÁ, J., MAŠLOVÁ, J. *Nezralá sexualita*. Praha: Avicenum 1990. 139 s. ISBN 80-201-0008-3
- PRUCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 1998. 328 s. ISBN 80-7178-252-1

- RAŠKOVÁ, M. *5 otázek k sexuální výchově dětí předškolního a mladšího školního věku*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007. 44 s. ISBN 978-80-244-1737-0.
- RABUŠIC, L., KEPÁKOVÁ, K. *Sexuální chování adolescentů a riziko HIV*. Sociologický časopis, 1999. Vol. 35, 2: 161-179
- SEIFERT, UWE, a spol. *Sexuální výchova*. Praha:Trizona, 1994. 279 s. ISBN:80-85573-36-9.
- SINGER, D., G., SINGER, J., L. *Handbook of children and the media*. Thousand Oaks, California: Sage Publications 2001.
- SOKAČOVÁ, L. *Reprodukční práva žen a mužů*. Praha: Gender studies, 2006. 26 s. ISBN 80 – 86520 – 16 – 1
- STIFUNG, RICHARD, LEWINSOHN, MORUS. *Světové dějiny sexuality*. Praha:Naše Vojsko, 1992. 282 s. ISBN:80-206-0071-X.
- ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník I § 1-139 Komentář*. Praha:C:H:Beck, 2010. 1304 s. ISBN 978-80-7400-109-3.
- ŠILEROVÁ, L. *Sexuální výchova: jak a proč mluvit s dětmi o sexualitě*. Praha: GradaPublishing, 2003. 103 s. ISBN 80 – 247 – 0291 – 6.
- TÄUBNER, V. *Metodika sexuální výchovy pro učitele, vychovatele, rodiče a studenty učitelství*. Praha: Fortuna, 1996. 45 s. ISBN 80-7071-029-2.
- TROJAN, O. *O čápech a vránách aneb jak nejlépe mluvit s dětmi o sexu*. Praha: Fragment, 1994. 88 s. ISBN:80-85768-48-8
- UZEL, R., HESS, L. *Člověk živočich sexuální*. Opava: VadeMecum, 1998. 111 s. ISBN: 80-8641-18-2.
- WEISS, P. a kol. *Výchova k sexuálně reprodukčnímu zdraví*. Praha: MAXDORF, 2011.384 s. ISBN 978-80-7345-238-4.
- WEISS, P. *Sloupky o sexu. 40 úvah o sexu a vztazích*. Praha: Europrint 2010. 152 s. ISBN 978-80-204-2188-3
- WEISS, P. *Sexuální deviace*. Praha:Portál, 2002. 351 s. ISBN:80-7178-634-9.
- WEISS, P., a kol. *Sexuální zneužívání dětí*. Praha: Grada Publishing, 2005. 264 s. ISBN 80-247-0929-5
- WEISS, P., ZVĚŘINA, J. *Sexuální chování v ČR - situace a trendy*. Praha: Portál, 2001.159s. ISBN 80-7204-264-5

Internetové zdroje:

Listina základních práv a svobod. *Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky*[online]. 2012 [cit. 2013-03-08]. Dostupné z <http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>

Zákon č. 40/2009 sb. Trestní zákoník.[online]. 2010 [cit. 2013-03-08]. Dostupný také z <http://www.pracepropravniky.cz/zakony/trestni-zakonik-uplne-zneni>

Úmluva o právech dítěte. [online]. 2012 [cit. 2013-03-08]. Dostupné z <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/umluva-o-pravech-ditete.pdf>

SPRSV - Pohlavní identita v dětství. *Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu* [online]. 2001 [cit. 2013-01-30]. Dostupné z:<http://www.planovanirodiny.cz/view.php?cisloclanku=2006010605>.

KUBRICHTOVÁ, L. Sexuální výchova. *Metodický portál: Články* [online]. 22. 06. 2005, [cit. 2013-01-29]. Dostupný z <http://clanky.rvp.cz/clanek/s/Z/247/SEXUALNI-VYCHOVA.html/>

JANIŠ, K. *Příspěvek k obecným principům sexuální výchovy*. Praha:SPRSV, 1997, str. 22.[online]. 2001 [cit. 2013-01-30]. Dostupný z <http://www.planovanirodiny.cz/view.php?cisloclanku=2006010626>

Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy. Dokument ke stažení, 2012 [online]. 2001 [cit. 2013-01-30]. Dostupný z <http://www.msmt.cz/file/10974>

JEŘÁBEK, Jaroslav, TUPÝ, Jan a kol. Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007. 124 s. Dostupný z: http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV_2007-071.pdf

MITLÖNER, M. Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu. [online]. 2012 [cit. 2013-03-08]. Dostupné z <http://www.planovanirodiny.cz>

SEZNAM SYMBOLŮ A ZKRATEK

atd. a tak dále

apod. a podobně

např. například

tzv. takzvaný

HIV Human immunodeficiency virus neboli virus imunitní nedostatečnosti

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1: Osoba důvěrníka.....	51
Tabulka č. 2: Zdroje informací.....	81
Tabulka č. 3: Osoba důvěrníka.....	81
Tabulka č. 4: Místo konání besedy, přednášky.....	81
Tabulka č. 5: Bodová kritéria hodnocení informací.....	82
Tabulka č. 6: Osoba důvěrníka rozdíl mezi informovanosti ročníky.....	83
Tabulka č. 7: Přínos sexuální výchovy.....	85
Tabulka č. 8: Dostatečnost výuky.....	85
Tabulka č. 9: Bodové hodnocení znalostí.....	86
Tabulka č. 10: Rozdíl ve znalostech mezi ročníky.....	87

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1: Systém kurikulárních dokumentů.....	27
Graf č. 2: Poměr respondentů.....	47
Graf č. 3: Poměr respondentů v %.....	47
Graf č. 4: Účast na tematické besedě, přednášce.....	48
Graf č. 5: Účast na tematické besedě, přednášce v %.....	48
Graf č. 6: Zajímavost přednášky, besedy.....	49
Graf č. 7: Zajímavost přednášky, besedy v %.....	50
Graf č. 8: Konání přednášky, besedy.....	50
Graf č. 9: Konání přednášky, besedy v %.....	51
Graf č. 10: Osoba důvěrníka.....	52
Graf č. 11: Osoba důvěrníka v %.....	53
Graf č. 12: Zdroje informací o pohlavních nemocech a antikoncepci.....	54
Graf č. 13: Zdroje informací o pohlavních nemocech a antikoncepci v %.....	55
Graf č. 14: Sexuálně přenosná onemocnění.....	56
Graf č. 15: Sexuálně přenosná onemocnění v %.....	57
Graf č. 16: Ochrana antikoncepce před sexuálně přenosnými nemocemi.....	58
Graf č. 17: Ochrana antikoncepce před sexuálně přenosnými nemocemi v %.....	59
Graf č. 18: Nejspolehlivější antikoncepční metody proti početí.....	60
Graf č. 19: Nejspolehlivější antikoncepční metody proti početí v %.....	61
Graf č. 20: Prvotní informace žáků o metodách antikoncepce.....	62
Graf č. 21: Prvotní informace žáků o metodách antikoncepce v %.....	63
Graf č. 22: Pohlavní styk u žáků.....	64
Graf č. 23: Pohlavní styk u žáků.....	65
Graf č. 24: Četba odborné literatury na téma sexuální výchovy, antikoncepce, pohlavních chorob atp.....	65

Graf č. 25: Četba odborné literatury na téma sexuální výchovy, antikoncepce, pohlavních chorob atp. v %.....	66
Graf č. 26: Možné způsoby přenosu HIV/AIDS.....	67
Graf č. 27: Možné způsoby přenosu HIV /AIDS v %.....	68
Graf č. 28: Existence očkovací vakcíny proti HIV/ AIDS.....	68
Graf č. 29: Existence očkovací vakcíny proti HIV/ AIDS v %.....	69
Graf č. 30: Ochrana hormonální antikoncepcí proti sexuálně přenosným onemocněním.	70
Graf č. 31: Ochrana hormonální antikoncepcí proti sexuálně přenosným onemocněním v %.....	71
Graf č. 32: Otevřenost rodičů na téma sexuality svého dítěte.....	71
Graf č. 33: Otevřenost rodičů na téma sexuality svého dítěte v %.....	72
Graf č. 34: Přínos sexuální výchovy ve škole.....	73
Graf č. 35: Přínos sexuální výchovy ve škole v %.....	74
Graf č. 36: Intimní kontakt žáků s osobou se sexuálně přenosnou nemocí.....	75
Graf č. 37: Intimní kontakt žáků s osobou se sexuálně přenosnou nemocí v %.....	76
Graf č. 38: Dostatečnost výuky v oblasti sexuální výchovy.....	76
Graf č. 39: Dostatečnost výuky v oblasti sexuální výchovy v %.....	77
Graf č. 40: Nejzajímavější oblasti sexuální výchovy.....	78
Graf č. 41: Nejzajímavější oblasti sexuální výchovy v %.....	79
Graf č. 42: Dostačující znalost žáků v oblasti sexuální výchovy.....	80
Graf č. 43: Dostačující znalost žáků v oblasti sexuální výchovy v %.....	83
Graf č. 44: Celková informovanost respondentů.....	84
Graf č. 45: Rozdíl mezi informovaností mezi ročníky.....	84
Graf č. 46: Doměnná znalost sexuální výchovy žáků 7. ročníku.....	85
Graf č. 47: Doměnná znalost sexuální výchovy žáků 9. ročníku.....	85
Graf č. 48: Odpovědi žáků dle celkového počtu dosažených bodů.....	87
Graf č. 49: Rozdíl znalostí mezi ročníky.....	87

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha PI: Dotazník

Příloha PII: Soupis otázek, odpovědí a kontrolní součty

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

DOTAZNÍK

Předem bych Vám ráda poděkovala za Váš čas strávený nad tímto dotazníkem a také za ochotu jej vyplnit. Cílem tohoto výzkumu je zjištění Vašich postojů a názorů k sexuální výchově. Získaná data budou sloužit ke zpracování mé diplomové práce. Mohu Vás ujistit, že tento dotazník je zcela anonymní a jeho vyplnění Vám zabere přibližně 10 minut Vašeho času.

Soňa Trhalová

1. Zakroužkujte, prosím, který ročník základní školy navštěvujete?

- 7.
- 9.

2. Zakroužkujte, zda-li jste již byl(a) účastníkem vyučovací hodiny, besedy, nebo jiné události, kde se hovořilo o tématu prevence sexuálně přenosných onemocnění a metodách antikoncepce.

- ano
- ne
- nevím

3. Zakroužkujte, zda-li se Vám toto téma zdálo zajímavé a přínosné.

- ano
- ne

4. Zakroužkujte, kde tato přednáška probíhala.

- na základní škole v rámci výuky
- v rámci mimoškolní aktivity (seminář, kroužek..)
- v domácnosti (od rodičů sourozenců, příbuzných)
- jiná možnost (uveďte jaká) .....

5. Zakroužkujte, osobu, které byste se svěřil/a při problémech týkajících se svého sexuálního života. Můžete zaškrtnout více možností.

- rodina
- spolužáci a přátelé
- učitel, vychovatel
- lékař
- jiná osoba (uveďte jaká) .....

6. Z jakých zdrojů získáváte informace o sexuálně přenosných onemocněních a metodách antikoncepce. Můžete zaškrtnout více možností.

- rodina (matka, otec, sourozenec,,)
- spolužáci
- kamarádi
- média (internet, časopisy,,)
- odborné publikace (knihy, odborné texty,,)
- škola (učitelé, výchovný poradce,,)
- jiné zdroje (Uveďte jaké) .....

7. Zakroužkujte onemocnění, které patří mezi sexuálně přenosné onemocnění. Můžete zakroužkovat více možností.

- AIDS
- Syfilis
- Rakovina děložního čípku
- Žaludeční vřed
- Rakovina prsu

8. Zakroužkujte, která uvedená antikoncepční metoda chrání před sexuálně přenosnými

chorobami. Můžete zakroužkovat více odpovědí.

- Hormonální antikoncepce (pilulky)
- Mužský kondom
- Poševní pesar
- Nitroděložní tělísko

9. Zakroužkujte, nejspolehlivější metodu antikoncepce, která má nejvyšší účinnost v zabránění početí dítěte. Můžete zakroužkovat více odpovědí.

- Hormonální antikoncepce (pilulky)
- Mužský kondom
- Nitroděložní tělísko
- Metoda měření bazální teploty ženy

10. Zakroužkujte, v kolika letech jste se poprvé informoval/a o metodách antikoncepce.

- 10 – 12 let
- 13 – 15 let
- dříve (uveďte věk).....

11. Zakroužkujte, zda-li jste již měl(a) pohlavní styk.

- ano
- ne

12. Četl(a) jsi nějakou odbornou literaturu ohledně sexuální výchovy.

- ano (pokud ano jakou).....
- ne

13. Zaškrtněte, jakými formami se přenáší HIV /AIDS. Můžete zaškrtnout více možností.

- poševním sekretem
- z matky na plod
- krví
- slinami
- spermatem

14. Zakroužkujte, zda proti HIV/AIDS existuje očkovací vakcína.

- ano
- ne
- nevím

15. Zakroužkujte, zda chrání hormonální antikoncepce proti sexuálně přenosným onemocněním.

- ano
- ne

16. Domníváš se, že s tebou rodiče otevřeně hovoří o tvé sexualitě.

- ano
- spíše ano
- částečně
- spíše ne
- ne

17. Zaškrtněte, zda je pro tebe sexuální výchova ve škole přínosná.

- ano
- ne
- nevím

18. Zaškrtněte, zda jste měl/a někdy intimní kontakt s osobou pozitivní na některou sexuálně přenosnou chorobu. (Při kladné odpovědi uveďte onemocnění).

- ano (uveďte onemocnění).....
- ne

19. Je pro Vás dostačující dosavadní výuka na téma metody antikoncepce a sexuálně přenosná onemocnění.

- ano
- ne

20. Co tě nejvíce zajímá v oblasti sexuální výchovy. Možnost více odpovědí.

- rozdíly pohlaví

- početí
- porod
- antikoncepce
- pohlavní nemoci
- jiné (uved' oblast, která tě zajímá).....

21. Domníváš se, že máš dostatečné znalosti v oblasti sexuální výchovy.

- ano
- spíše ano
- částečně
- spíše ne
- ne

Děkuji za spolupráci.

PŘÍLOHA P II: SOUPIS OTÁZEK, ODPOVĚDÍ A KONTROLNÍ SOUČTY

Soupis otázek, odpovědí a kontrolní součty

Otázka	Otázka slovy (zkráceně)	Možnost	Ročník (třída ZŠ)			Kontrolní součty	
			7. třída	9. třída		7. třída	9. třída
						30	28
1	Navštěvovaný ročník	7. ročník 9. ročník	30 ---	--- 28	30 28		
2	Účast na tématické besedě, přednášce...	ano ne nevím	10 14 6	21 2 5		30	28
3	Téma bylo zajímavé	ano ne	23 7	16 12		30	28
4	Místo přednášky, besedy...	ve škole mimo školu doma jinde/nikde	14 2 9 5	20 0 3 5		30	28
5	Osoba důvěrníka	rodina spolužáci a kamarádi učitel/vychovatel lékař jiná/žádná	12 17 2 4 4	4 19 0 6 3		39	32
6	Zdroje info o nemocech a antikoncepci	rodina spolužáci kamarádi internet, časopisy odb. publikace škola jiné/žádné	7 9 18 24 0 8 11	5 6 9 19 4 8 0		77	51
7	Výběr sexuálně přenosných onemocnění	AIDS syfilis rakovina děložního čípku žaludeční vřed rakovina prsu	27 7 9 1 3	28 23 3 0 0	ano ano ano ne ne	47	54
8	Výběr AK metody chránící před chorobami	hormonální AK kondom pesar nitroděložní tělísko	6 25 0 2	3 26 1 0	ne ano ne ne	33	30
9	Nejspolehlivější metoda proti početí	hormonální AK kondom nitroděložní tělísko	12 20 1	21 11 3	ano ano ano	34	36

		měření bazální teploty	1	1	ne		
10	První informace o metodách AK v letech	13 - 15 10 - 12 dříve *)	3 15 12	13 14 1		30	28
11	Pohlavní styk již proběhl	ano ne	10 20	14 14		30	28
12	Četba odborné literatury	ano *) ne **)	2 39	5 23		41	28
13	Forma přenosu HIV/AIDS	poševním sekretem z matky na plod krví slinami spermatem	3 0 15 7 20	6 3 20 6 13	ano ano ano ne ano	45	48
14	Existence očkování proti HIV/AIDS	ano ne nevím	12 5 13	1 6 21	ne ano ne	30	28
15	Hormonální AK jako ochrana proti nemocem	ano ne	13 17	2 26	ne ano	30	28
16	Hovoří rodiče otevřeně o sexu?	ano spíše ano částečně spíše ne ne	1 1 12 7 9	1 4 5 5 13		30	28
17	Přínosnost sexuální výchovy ve škole	ano ne nevím	13 6 11	11 11 6		30	28
18	Intimní kontakt s pozitivní osobou	ano ne	0 30	0 28		30	28
19	Postačuje dosavadní výuka?	ano ne	21 9	15 13		30	28
20	Nejzajímavější oblasti sex. výchovy	rozdíly pohlaví početí porod antikoncepce pohlavní choroby jiné	11 14 11 5 7 6	6 7 3 2 3 7		54	28
21	Vlastní hodnocení dostatečných znalostí	ano spíše ano částečně spíše ne ne	16 4 8 1 1	12 5 10 1 0		30	28